लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

ऋषिङ गाउँपालिका, तनहुँ

आर्थिक वर्ष २०८१/८२

महालेखापरीक्षकको कार्यालय

काठमाडौं, नेपाल

लेखापरीक्षण प्रतिवेदन

ऋषिङ गाउँपालिका, तनहुँ

आर्थिक वर्ष २०८१/८२

महालेखापरीक्षकको कार्यालय

काठमाडौं, नेपाल

दूरदृष्टि (VISION)

जवाफदेहिता, पारदर्शिता र निष्ठा प्रवर्धन गर्ने विश्वसनीय सार्वजनिक संस्था

(Be a Credible Public Institution in Promoting Accountability, Transparency and Integrity)

गन्तव्य (MISSION)

स्वतन्त्र एवम् गुणस्तरीय लेखापरीक्षण सेवा प्रदान गर्ने

(Provide Independent and Quality Audit Service)

मूल्य मान्यता (Core Values)

स्वतन्त्रता *(Independence)*
निष्ठा *(Integrity)*
पारदर्शिता *(Transparency)*
जवाफदेहिता *(Accountability)*
व्यावसायिकता *(Professionalism)*

महालेखापरीक्षकको भनाइ

नेपालको संविधानको धारा २४१ मा सङ्घ, प्रदेश र स्थानीय तहको लेखा कानुन बमोजिम नियमितता, मितव्ययिता, कार्यदक्षता, प्रभावकारिता र औचित्यसमेतको विचार गरी महालेखापरीक्षकबाट लेखापरीक्षण हुने व्यवस्था छ। लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ को दफा २० को उपदफा २ मा महालेखापरीक्षकले प्रत्येक स्थानीय तहको लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी अलग अलग लेखापरीक्षण प्रतिवेदन जारी गर्न सक्ने व्यवस्था छ। लेखापरीक्षण गर्दा लेखापरीक्षण ऐन, २०७५, नेपाल सरकारी लेखापरीक्षणमान, लेखापरीक्षण मार्गदर्शन, स्थानीय तह लेखापरीक्षण निर्देशिका, महालेखापरीक्षकको वार्षिक लेखापरीक्षण योजना र स्थानीय तहसँग सम्बन्धित ऐन, नियमलाई आधार लिइएको छ। सोहीबमोजिम स्थानीय तहको २०८१।८२ को लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्दा देखिएका बेहोरा उल्लेख गरी प्रारम्भिक प्रतिवेदन जारी गरिएकोमा सो उपर प्राप्त प्रतिक्रियासमेत सम्बोधन गरी राय सहितको प्रतिवेदन जारी गरिएको छ।

वित्तीय विवरणको शुद्धता, प्रचलित कानुनको परिपालना, राजस्व प्रक्षेपण तथा बजेट निर्माण, योजना तर्जुमा एवं कार्यक्रम कार्यान्वयन, खरिद व्यवस्थापन तथा विकास निर्माण, सार्वजनिक सेवा प्रवाह, आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली, आन्तरिक आय परिचालन, जनशक्ति व्यवस्थापन, जिम्मेवारी एवं जवाफदेहितालगायतका विषयहरूको अध्ययन, विश्लेषण तथा मूल्याङ्कन गर्नुका साथै स्रोत साधनको प्राप्ति, उपयोग एवं परिचालन सन्दर्भमा मितव्ययिता, कार्यदक्षता र प्रभावकारिता समेतलाई दृष्टिगत गर्दै कार्यान्वयनयोग्य सुझाव प्रदान गरी सुशासन कायम गर्न सहयोग गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य रहेको छ।

सबै स्थानीय तहको स्थलगतरूपमा लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी लेखापरीक्षणको क्रममा देखिएका बेहोरा उपर स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा जिम्मेवार कर्मचारीहरूसँग छलफलसमेत गरिएको छ।

यस वर्ष सामान्यतया स्थानीय तहमा कार्यसम्पादनका लागि आवश्यक कानुन निर्माण पूर्ण रूपमा नभएको, विद्यमान कानुनको पूर्ण परिपालना हुन नसकेको, बजेट अनुशासन कमजोर रहेको, आन्तरिक आय न्यून रहेको, करदाताको अभिलेख व्यवस्थित नभएको, आन्तरिक आयलाई व्यवस्थित गर्न नसकिएको, प्रशासनिक खर्चमा वृद्धि हुँदै गएको, योजनालाई खण्डीकृत गरी कार्य गर्ने गरेको, वर्षान्तको खर्च उच्च रहेको, आयोजनाको प्राथमिकीकरण गरेर बजेट विनियोजन नभएको, निर्माणको सुनिश्चितता नभएका आयोजनाहरूको समेत विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन तयार गरिएको, जटिल प्रकृतिका कार्यहरूसमेत उपभोक्ता समितिबाट गराएको, जनशक्ति व्यवस्थापन हुन नसक्दा सेवा प्रवाह प्रभावकारी हुन नसकेको, स्वीकृत दरबन्दी बेगरका कर्मचारीसमेत करारमा नियुक्ति गरेको, सार्वजनिक सम्पत्तिको अभिलेख तथा संरक्षण र उपयोग प्रभावकारी रूपमा हुन नसकेकोले आन्तरिक नियन्त्रण र लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन एवं बेरुजु फर्स्यौटमा सुधार गर्नुपर्ने लगायतका बेहोरा देखिएका छन्।

लेखापरीक्षणबाट उल्लेख गरेका बेहोराको समयमा नै फर्स्यौट तथा सुझावहरूको कार्यान्वयनबाट वित्तीय अनुशासनमा अपेक्षित सुधार गरेर स्थानीयतहबाट हुने विकास निर्माण तथा समग्र कार्यसम्पादन र सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ।

अन्तमा, स्थानीय तहको लेखापरीक्षणमा सहयोग पुऱ्याउने पदाधिकारी तथा कर्मचारी लगायत सबै सरोकारवाला प्रति आभार व्यक्त गर्दछु। साथै लेखापरीक्षण कार्यमा संलग्न कर्मचारीहरूमा समेत विशेष धन्यवाद व्यक्त गर्दछु।

(तोयम राया)
महालेखापरीक्षक

२०८३ वैशाख

महालेखापरीक्षकको कार्यालय

Office of the Auditor General

प्रादेशिक लेखापरीक्षण महानिर्देशनालय, गण्डकी प्रदेश

काठमाडौं

प.सं.:2082/83 मिति : २०८३-१-२८

च.न :APPROVED/FAR/2081-82/LOC/633

श्रीमान् अध्यक्षज्यू,
ऋषिङ गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय,
पोखरी भञ्याङ, तनहुँ ।

विषय - लेखापरीक्षण प्रतिवेदन सम्बन्धमा ।

लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ को दफा २० को उपदफा २ बमोजिम त्यस पालिकाको आर्थिक वर्ष २०८१।०८२ को लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी तयार गरिएको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन यसैसाथ संलग्न गरी पठाइएको बेहोरा जानकारीका लागि अनुरोध छ।

(श्याम प्रसाद भण्डारी)
नायब महालेखापरीक्षक

प.सं.:2082/83 मिति : २०८३-१-२८
च.न :APPROVED/FAR/2081-82/LOC/633

विषयः लेखापरीक्षण प्रतिवेदन।

श्रीमान् अध्यक्षज्यू,
ऋषिङ गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय,
पोखरीभञ्ज्याङ, तनहुँ।

१. कैफियतसहितको राय

हामीले यस गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन, बजेट तुलनात्मक विवरण, स्थानीय सञ्चित कोषको वार्षिक आर्थिक विवरण र त्यस सँग सम्बन्धित लेखानीति तथा टिप्पणीहरू समावेश भएको एकीकृत वित्तीय विवरणको लेखापरीक्षण गरी राय सहितको प्रतिवेदन पेस गरेका छौं।

हाम्रो रायमा, यस प्रतिवेदनको कैफियत सहितको राय व्यक्त गर्ने आधार खण्डमा उल्लेख भएका विषयले पार्ने असर बाहेक, पालिकाबाट पेस भएको आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन, बजेटको तुलनात्मक विवरण, स्थानीय सञ्चित कोषको वार्षिक आर्थिक विवरण र त्यस सँग सम्बन्धित लेखानीति तथा टिप्पणीहरू समावेश भएको एकीकृत वित्तीय विवरणले नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान (नगदमा आधारित) र आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ लगायत सम्बन्धित प्रचलित कानून बमोजिम सारभूत रूपमा सही तथा यथार्थ अवस्था चित्रण गर्दछ।

२. कैफियत सहितको राय व्यक्त गर्ने आधार

२.१. महालेखापरीक्षकबाट स्वीकृत नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामानको ढाँचामा वित्तीय विवरण तयार गर्नुपर्नेमा यस पालिकाले तयार गरेको वित्तीय विवरणमा अन्तरसरकारी अख्तियारी, आन्तरिक आय, विविध कोष लगायतका कारोबार समावेश गरेको छैन।

२.२. गाउँपालिकाको आय व्यय तर्फ रु. १ अर्ब २३ करोड ४ लाख ३२ हजारको लेखापरीक्षण गरिएकोमा रु. १ करोड ७२ लाख ७२ हजार बेरुजु देखिएकोमा प्रतिक्रियाबाट रु. २० लाख ४० हजारको सम्परीक्षण भई असुल गर्नुपर्ने रु. ३८ लाख ३५ हजार, नियमित गर्नुपर्ने रु. ५८ लाख ६१ हजार र प्रमाण कागजात पेस गर्नुपर्ने रु. ५५ लाख ३६ हजार समेत यस वर्षको बाँकी बेरुजु रु. १ करोड ५२ लाख ३२ हजार (लेखापरीक्षण अङ्कको १.२४ प्रतिशत) रहेको छ। गत वर्षसम्म रु. २१ करोड ४१ लाख १४ हजार बेरुजु बाँकी रहेकोमा रू. ७ करोड ६ लाख ६७ हजार समायोजन पश्चात् यस वर्ष रू. ८० लाख ७५ हजारको सम्परीक्षण भई यस वर्षको थप समेत हालसम्मको अद्यावधिक बाँकी कुल बेरुजु रु. १५ करोड ६ लाख ३ हजार रहेको छ। बेरुजु वर्गीकरण, अद्यावधिक बेरुजु स्थिति र बेरुजु सम्परीक्षणको बेहोरा यसैसाथ संलग्न छ।

२.३. आम्दानी तथा खर्चको स्रेस्ता राख्दा नगदमा आधारित लेखा प्रणाली अवलम्बन गरेकोले गाउँपालिकाको पेस्की बाहेक सम्पत्ति तथा दायित्व यकिन हुने कुनै जानकारी खुलाएको छैन। हाम्रो लेखापरीक्षण कार्य नेपालको संविधान, लेखापरीक्षण ऐन तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले अवलम्बन गरेका सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड, मार्गदर्शन तथा लेखापरीक्षण सँग सम्बन्धित अन्य प्रचलित कानुन बमोजिम गरिएको छ। वित्तीय विवरण तयार गर्ने स्थानीय तहसँग हामी स्वतन्त्र छौं। त्यसैगरी स्वीकृत आचारसंहिताको पालना गरी कार्यसम्पादन गरेका छौं। लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त गरेका लेखापरीक्षण प्रमाणहरू हाम्रो राय व्यक्त गर्ने आधारका लागि पर्याप्त र उपयुक्त छन् भन्ने कुरामा कार्यालय विश्वस्त छ।

३. अन्य बेहोरा

लेखापरीक्षणबाट ऐन नियमको परिपालना, आन्तरिक नियन्त्रण व्यवस्था, स्थानीय वित्त व्यवस्थापन, सम्पत्तिको संरक्षण, स्रोत साधनको प्राप्ति र उपयोग, शासकीय प्रवन्ध, स्रोत सुनिश्चितता र बजेट व्यवस्थापन र विकास प्रशासन र सोको कार्यान्वयन, अनुदान वितरण तथा अनुगमन, सेवा प्रवाह, स्थानीय प्रशासन, जवाफदेहिता र सुशासन लगायतका विषयमा सुधार गर्नुपर्ने देखिन्छ।

४. वित्तीय विवरण उपर व्यवस्थापन र लेखा उत्तरदायी अधिकृतको जिम्मेवारी

नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामानबमोजिम सही र यथार्थ हुने गरी वित्तीय प्रतिवेदन तयार गर्ने तथा जालसाजी वा अन्य गल्तीका कारण वित्तीय प्रतिवेदन सारभूतरूपमा गलत आँकडारहित स्वरूपमा बन्ने गरी आवश्यक आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली लागू गर्ने जिम्मेवारी स्थानीय सरकारमा रहेको छ। गाउँकार्यपालिका अध्यक्ष र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत गाउँपालिकाको वित्तीय प्रतिवेदन प्रक्रियाको अनुगमनका लागि जिम्मेवार रहेका छन्।

५. वित्तीय विवरणको लेखापरीक्षणउपर लेखापरीक्षकको जिम्मेवारी

वित्तीय प्रतिवेदन समग्रमा जालसाजी वा त्रुटिका कारण सारभूत रूपमा गलत आँकडा रहित रहेको छ भनी यथोचित आश्वस्तता प्राप्त गरी राय सहितको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन जारी गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य हो। लेखापरीक्षणमा यथोचित आश्वस्तताले उच्च स्तरको आश्वस्तता प्रदान गरेको हुन्छ। लेखापरीक्षण ऐन तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले अवलम्बन गरेको नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मान, मार्गदर्शन तथा लेखापरीक्षण सँग सम्बन्धित अन्य प्रचलित कानुन बमोजिम लेखापरीक्षण कार्य सम्पादन गरिएको छ। यसरी लेखापरीक्षण गरिएको अवस्थामा समेत आन्तरिक नियन्त्रण र वित्तीय प्रतिवेदनको प्रकृति, लेखापरीक्षणका विधि तथा लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न लागेको समय जस्ता लेखापरीक्षणका अन्तर्निहित सीमाहरूका कारण वित्तीय विवरण वा आर्थिक कारोबारमा भएका सबै प्रकारका जालसाजी वा त्रुटि पत्ता लाग्न सक्ने निश्चितता हुँदैन। वित्तीय विवरणका उपयोगकर्ताले सामान्यतया गर्ने आर्थिक निर्णयमा फरक पार्ने अवस्था देखिएका जालसाजी वा त्रुटिका एक वा समग्र सूचनालाई सारभूत रूपमा गलत आँकडा मानिएको छ।

(श्याम प्रसाद भण्डारी)
नायब महालेखापरीक्षक

बेरुजु वर्गीकरण

चालु वर्षको बेरुजु

प्रारम्भिक बेरुजु			प्रतिक्रियाबाट सम्परीक्षण			प्रतिक्रियाबाट थप बेरुजु रकम	बाँकी बेरुजु			बेरुजु						
										असुल गर्नु पर्ने	नियमित गर्नुपर्ने					पेस्की
दफा संख्या		रकम	दफा संख्या		रकम		दफा संख्या		रकम	असुल गर्नु पर्ने	अनियमित भएको	प्रमाण कागजात पेश नभएको	जिम्मेवारी नसारेको	सोधभर्ना नलिएको	जम्मा	पेस्की
सैद्धान्तिक	लगती		सैद्धान्तिक	लगती			सैद्धान्तिक	लगती								
४९	३४	१,७२,७१,७१२	०	१३	२०,३९,९२२	०	४९	२१	१,५२,३१,७९०	३८,३४,७५२	५८,६१,३२७	५५,३५,७११	०	०	१,१३,९७,०३८	०

अद्यावधिक बेरुजु स्थिति

जिल्ला	गत वर्ष सम्मको बाँकी	समायोजन	यो वर्ष सम्परीक्षण	बाँकी बेरुजु	यो वर्ष सम्परीक्षणबाट कायम बेरुजु	यो वर्षको बेरुजु	कुल बेरुजु बाँकी
तनहुँ	२१,४१,१३,७८०	७,०६,६७,५९२	८०,७४,५९४	१३,५३,७१,५९४	०	१,५२,३१,७९०	१५,०६,०३,३८४

बेरुजु सम्परीक्षणको विवरण

क्र.सं.	आर्थिक वर्ष	बेरुजुको दफा	बेरुजुको बेहोरा	सम्परीक्षण भएको रकम
प्रारम्भिक प्रतिवेदन उपरको प्रतिक्रियाबाट सम्परीक्षण				
१	२०८१/८२	३२	सहायता सामग्री खरिद र वितरणः	१,७२,९४३
२	२०८१/८२	१८	सरूवा भ्रमण खर्चः	१४,०००
३	२०८१/८२	४२	विद्यालय सुधार योजना निर्माण तथा अद्यावधिकः	४०,०००
४	२०८१/८२	५८	वार्षिक मर्मत शुल्कः	२,७२,४७६
५	२०८१/८२	१९	भ्रमण खर्चः	३,१००
६	२०८१/८२	२८	बिल भरपाई:	४,७२,२१९
७	२०८१/८२	६२	पेस्की बाँकीः	९,००,०००

८	२०८१/८२	२१	पदाधिकारी सेवा सुविधा:	५९,४००
९	२०८१/८२	३६	निशुल्क पाठ्यपुस्तक अनुदानः	५,७८४
१०	२०८१/८२	३४	जग्गाको स्वामित्व बेगर संरचना निर्माणमा खर्चः	१,००,०००
	जम्मा			**२०,३९,९२२**
गत विगत आर्थिक वर्षहरुको सम्परीक्षण				
११	२०८०/८१	-	समिति मार्फत विद्यालय निर्माणः	१८,००,०००
१२	२०८०/८१	-	उपभोक्ता समितिबाट रोजगार सिर्जना नहुने कार्य:	६२,७४,५९४
जम्मा				**८०,७४,५९४**
कुल जम्मा				**१,०१,१४,५१६**

ऋषिङ गाउँपालिका, तनहुँ

(८०४३८५०२३००)

ऋषिङ्ग गाउँपालिका , तनहुँ

परिचय

१ **परिचयः**

(क) कार्यालय परिचय:- संघ र प्रदेश सरकारबाट प्राप्त अनुदान तथा राजश्व बाँडफाँट एवं पालिकाको आन्तरिक श्रोत साधनको अधिकतम उपयोग गरी संविधानको अनुसूचीमा उल्लेखित कार्यहरु सम्पादन गरी नागरिकलाई अधिकतम लाभ प्रदान गर्नु पालिकाको उदेश्य रहेको छ।

(ख) लेखापरीक्षणको उद्देश्य:- लेखापरीक्षण गरिने निकायको वित्तीय विवरण तथा कारोबारको परीक्षण गरी उचित आश्वस्तता (Reasonable Assurance) प्रदान गर्नु वित्तीय लेखापरीक्षणको उद्देश्य हो। यस कार्यालयको आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को सबै प्रकारका आर्थिक कारोबारको परीक्षण एवं प्रचलित कानुनको परिपालनाको मूल्याङ्कन गरी प्रतिवेदन गर्नु लेखापरीक्षणको उद्देश्य रहेको छ।

(ग) लेखापरीक्षणको क्षेत्र र अवधि:- यस कार्यालयको विनियोजन, राजस्व, धरौटी, कोष तथा अन्य आय-व्यय, मौज्दात हिसाब, वित्तीय व्यवस्थापन, कार्यक्रम सञ्चालन, जिन्सी व्यवस्थापन, जनशक्ति व्यवस्थापन तथा सेवा प्रवाह लगायत आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा सञ्चालित क्रियाकलापलाई लेखापरीक्षण क्षेत्रमा समावेश गरिएको छ। स्थलगत लेखापरीक्षणको अवधि २०८२।०७।२४ देखि २०८२।०७।२७ सम्म रहेको छ।

(घ) लेखापरीक्षण विधि:- लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ र नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड तथा मार्गदर्शनमा नमुना छनौट गरी लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न सकिने आधार तथा कार्यालयले स्वीकृत गरेको जोखिममा आधारित लेखापरीक्षण योजनाका आधारमा निकायको आन्तरिक नियन्त्रणको परीक्षण तथा विश्लेषणात्मक र विस्तृत परीक्षण विधि अवलम्बनबाट लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी प्रतिवेदन जारी गरिएको छ। लेखापरीक्षण गर्दा देखिएका बेहोरा सम्बन्धमा कार्यालय प्रमुख तथा लेखा प्रमुख लगायतका पदाधिकारीहरूसँग छलफल सम्पन्न गरी कायम भएका बेहोराहरू यस प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छ।

(ङ) लेखापरीक्षणको सीमा:- लेखापरीक्षण ऐन, २०७५ र नेपाल सरकारी लेखापरीक्षण मानदण्ड, २०७७ तथा मार्गदर्शनमा नमुना छनौट गरी लेखापरीक्षण सम्पन्न गर्न सकिने आधार तथा महालेखापरीक्षकको कार्यालयले नेपाल लेखापरीक्षण व्यवस्थापन प्रणाली (NAMS) अवलम्बन गरी स्वीकृत भएको जोखिममा आधारित लेखापरीक्षण योजना, लेखापरीक्षण गरिएको निकायबाट पेश भएका लेखा एवं सोसँग सम्बन्धित कागजात, विवरण, लिखित प्रतिनिधित्व पत्र, लेखापरीक्षण अनुबन्ध पत्र समेतको आधारमा लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी प्रतिवेदन जारी गरिएको छ। आम्दानी तथा खर्चलाई नतिजासँग तुलना गरी विश्लेषण गर्नका लागि पर्याप्त भौतिक एवं स्थलगत अवलोकन गर्न भौगोलिक कठिनाइ, समय सीमा, स्रोतको उपलब्धता, प्रमाणको प्रकृति तथा पहुँच जस्ता अन्तर्निहित जोखिमहरु सीमाको रुपमा रहेका छन्। सारभूत रूपमा उल्लेखनीय नदेखिएका व्यहोरालाई प्रतिवेदनमा समावेश गरिएको छैन।

(च) आर्थिक कारोबारको स्थिति :- यस वर्ष पालिकाको आय – व्ययतर्फ रु. १ अर्ब २३ करोड ४ लाख ३२ हजारको लेखापरीक्षण सम्पन्न गरिएको छ। सो को विस्तृत विवरण अनुसूची -१ मा संलग्न छ।

(छ) लेखापरीक्षणमा परीक्षण गरिएका मुख्य विषयहरु:- लेखापरीक्षण योजना अनुसार परीक्षण गरिएका विषयहरु अनुसूची – २ मा संलग्न छन्।

(ज) लेखापरीक्षणको क्रममा असुली:- लेखापरीक्षणको क्रममा निम्नानुसारको रु. २२१२८७ असुल भई दाखिला गरेको प्रमाण पेश भएको छ।

सि.नं.	विवरण	रकम रु.
१	[०८२।०७।२७] - सम्झौता भन्दा बढी हुने गरी भुक्तानी भएको रकम श्री पि.सि.एस. ट्रेडर्सबाट असुल भई दाखिला गरेको प्रमाण पेश।	१०००००
२	[०८२।०७।२७] - दुईवटा विद्यालयको अग्रिम आयकर कट्टी छुट रकम दाखिला।	७८७७
३	[०८२।०८।०२] - एक जना कर्मचारीको आयकर कट्टी छुट रकम असुल भई दाखिला गरेको प्रमाण पेश।	१०६२०
४	[०८२।०८।२१] - एक जना कर्मचारीको आयकर कट्टी छुट रकम असुल भई दाखिला गरेको प्रमाण पेश।	१३४२४
५	[०८२।०८।२१] - एक जना कर्मचारीको आयकर कट्टी छुट रकम असुल भई दाखिला गरेको प्रमाण पेश।	२२६७३
६	[०८२।०८।२८] - एक जना कर्मचारीको आयकर कट्टी छुट रकम असुल भई दाखिला गरेको प्रमाण पेश।	९०००
७	[०८२।०८।०८] - एक जना शिक्षकको तलब भत्ता बापत बढी निकासा भएको रकम दीपक मा.वि.बाट असुल भई दाखिला गरेको प्रमाण पेश।	२७५१८
८	[०८२।०८।०८] – दोहोरो हुने गरी भुक्तानी भएको ५ जनाको बैठक भत्ता बापतको रकम असुल भई दाखिला गरेको प्रमाण पेश।	१९१२५
९	[०८२।०९।२०] – दोहोरो हुने गरी भुक्तानी भएको २ जनाको बैठक भत्ता बापतको रकम असुल भई दाखिला गरेको प्रमाण पेश।	११०५०
	जम्मा	२२१२८७

लेखापरीक्षणबाट देखिएका व्यहोराहरु

२ **आर्थिक कारोबारको एकीकृत विवरणः**

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६ को दफा ४ बमोजिम स्थानीय तहले आफ्नो अधिकार क्षेत्र भित्रका कार्यालयलाई नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारबाट प्राप्त भएको अनुदान, राजस्व बाँडफाँट अन्तर्गत प्राप्त रकम, आन्तरिक आय, ऋण तथा अनुदान र व्ययको विवरण देखिने गरी महालेखापरीक्षकले तोकेको ढाँचामा एकीकृत विवरण तयार गरी सम्बन्धित प्रदेश लेखा नियन्त्रक कार्यालय र कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालयमा पठाउनुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले तयार गरेको आर्थिक वर्ष २०८१।८२ को आर्थिक कारोबारको एकीकृत वित्तीय विवरण तपशिल बमोजिम रहेको छ।

ऋषिङ्ग गाउँपालिका गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय, तनहुँ आर्थिक वर्ष २०८१।०८२ को आर्थक कारोबारको एकीकृत विवरण					
विवरण	**आय तर्फ**		**व्यय तर्फ**		
विवरण	**रकम**	**रकम**	**विवरण**	**रकम**	**रकम**
गत वर्षको जिम्मेवारी			**चालु खर्च**	३१२६७००९३.८७	
सञ्चित कोषको मौज्दात	१०१४०७८७.३६		**पुँजीगत खर्च**	१४०२०३२५५.१९	**४५२८७३३४९.०६**
धरौटी अल्या	११९३१५५२.७३		**अन्य खर्च**		
विपद व्यवस्थापन कोष	३२२१६८१.४५		**अन्तरसरकारी हस्तान्तरण**		
विविध खर्च खाता	५७०८३०३.४०	**३१००२३२४.९४**	सामाजिक सुरक्षा	१३७७९११९४५.००	
आन्तरिक आय			स्वास्थ क्षेत्र सुधार कार्यक्रम (पूर्वाधार)	२८१३०००.००	
आन्तरिक राजश्व (आफ्नै मात्र)	१६७०९०४२.६३		स्वास्थ क्षेत्र सुधार कार्यक्रम	३२८२२४७.००	
राजस्व बाँडफाट (संघीय)	९६०८९५५६.९३		एकिकृत स्वास्थ्य पुर्वाधार कार्यक्रम	६०५९७४०.००	
राजस्व बाँडफाट (प्रदेश)	७१२०७१६.३४		खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता कार्ययोजना तयारी	५८०००.००	**१५०००४९३२.००**
राजस्व बाँडफाट (स्थानीय)	६४१७५४१.७०	**१२६३३६८५७.६०**	**अन्य खर्च**		
संघीय सरकारबाट प्राप्त अनुदान			धरौटी फिर्ता	१३४०६९६.००	
वित्तिय समानीकरण अनुदान	८८१८१३६०.००		विपद व्यवस्थापन कोष खर्च	२३५१६३४.००	
शशर्त अनुदान	२०६१२१५८२.४२		विविध खर्चखाताबाट खर्च	११८०७३२२.५६	**१५४९९६५२.५६**

समपुरक अनुदान	८६११७००.००	**३०२९२२६४२.४२**	**मौज्दात**		
प्रदेश सरकारबाट प्राप्त अनुदान			धरौटी खाता	१४०१०२७२.७३	
वित्तीय समानीकरण अनुदान	१२४९७०००.००		विपद व्यवस्थापन कोष	१,०७५,२८५.४५	
विशेष अनुदान	२६११४२१.००		विविध खर्च खाता	४,७९३,२१९.३२	
समपुरक अनुदान	३३६९७६९.००	**१८४७८१९०.००**	संचित कोष खाता	४७९९८९०.३२	**२४६७८६६७.८२**
अन्तरसरकारी हस्तान्तरण					
सामाजिक सुरक्षा	१३७७९११९४५.००				
स्वास्थ क्षेत्र सुधार कार्यक्रम (पूर्वाधार)	२८१३०००.००				
स्वास्थ क्षेत्र सुधार कार्यक्रम	३२८२२४७.००				
एकिकृत स्वास्थ्य पुर्वाधार कार्यक्रम	६०५९७४०.००				
खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता कार्ययोजना तयारी	५८०००.००	**१५०००४९३२.००**			
अन्य आय					
धरौटी खाता	३४१९४१६.००				
विविध खर्च खाता	१०८९२२३८.४८	**१४३११६५४.४८**			
जम्मा		**६४३०५६६०१.४४**	**जम्मा**		**६४३०५६६०१.४४**

स्थानीय सञ्चित कोष व्यवस्थापन प्रणाली (SUTRA) बाट तयार भएको प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा.नं. २७०) यस दफासँग सम्बन्धित अनुसूचीमा संलग्न गरिएको छ।

पालिकाको आर्थिक कारोबारको एकीकृत विवरण सम्बन्धमा देखिएका अन्य बेहोरा निम्न अनुसार छन्।

२.१ **वित्तीय विवरणको यथार्थताः** पालिकाको आर्थिक कार्यप्रणालीको लेखाङ्कन गर्न स्थानीय सञ्चित कोष व्यवस्थापन प्रणाली (सुत्र) प्रयोगमा रहेको छ। आर्थिक कारोबार गर्दा सुत्र मार्फत सम्पूर्ण आर्थिक कारोवारको लेखाङ्कन तथा प्रतिवदेन गर्नुपर्दछ भने सोही प्रणालीबाट स्थानीय सरकारको कोषको प्राप्ति र भुक्तानीको एकीकृत वार्षिक प्रतिवेदन (म.ले.प.फा. नं. २७०, २७२ र २७५) तयार गर्नुपर्दछ। पालिकाले यस वर्ष संघ तथा प्रदेश सरकारबाट बजेट प्राप्त अन्तरसरकारी हस्तान्तरण अन्तर्गतका तपशिल बमोजिम रू. १५ करोड ५ हजारको कारोबारको सुत्रमा लेखाङ्कन गरेको छैन। जसले गर्दा सुत्रबाट तयार भएको वित्तीय विवरणले पालिकाको आर्थिक कारोबारको यथार्थ अवस्थाको चित्रण गरेको छैन।

क्र.सं.	कार्यक्रमको नाम	विनियोजन रु.	खर्च रु.	कैफियत
१	सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण	१३८०४६४००	१३७७९११९४५	संघीय सरकार
२	स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रम	४४७५०००	३२८२२४७	संघीय सरकार
३	स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रम	१००८५०००	२८१३०००	संघीय सरकार
४	एकीकृत स्वास्थ्य पूर्वाधार विकास कार्यक्रम	१७१०८०००	६०५९७४०	संघीय सरकार
५	विद्यालय शिक्षा क्षेत्र योजना	४३१०००	-	संघीय सरकार
६	खानेपानी, सरसफाई तथा स्वच्छता कार्ययोजना तयारी कार्यक्रम	१५००००	५८०००	गण्डकी प्रदेश सरकार
	जम्मा	१७०२९५४००	१५०००४९३२	

(विस्तृत विवरण बेरूजु दफा २.१ सँग सम्बन्धित अनुसूचीमा संलग्न छ ।)

२.२ **खर्च विश्लेषणः** पालिकाले यस वर्ष सञ्चित कोष तथा अन्य खाताहरुको गत वर्षको बाँकी मौज्दात रु. ३१००२३२४.९४, आन्तिरक आयबाट रु. १६७०९०४२.६३, राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त आय रु. १०९६२७८१४.९७ र अन्य आय (विभिन्न अनुदान, कोषहरुको आय र अन्तरसरकारी हस्तान्तरण समेत) बाट रु. ४८५७१७४१८.९० गरी जम्मा रु. ६४३०५६६०१.४४ आम्दानी प्राप्त गरेकोमा चालु तर्फ रु. ३१२६७००९३.८७, पुँजीगत तर्फ रु. १४०२०३२५५.१९ र अन्य खर्च रु. १६५५०४५८४.५६ समेत रु. ६१८३७७९३३.६२ खर्च भएको छ। कुल खर्चमा पालिकाको आन्तरिक आयको हिस्सा २.७० प्रतिशत मात्र रहेको छ। यस वर्ष पदाधिकारी सुविधामा रु. १ करोड २६ लाख खर्च भएको छ जुन आन्तरिक आयको ७५.४१ प्रतिशत रहेको छ। पालिकालाई प्राप्त भएको सबै अनुदान र राजस्व बाँडफाँटको कुल रकम रु. ४३१०२८६४७.३९ बाट चालु खर्चको लागि ७२.५४ प्रतिशत खर्च गरेको

देखिन्छ भने पालिकाले प्राप्त गरेको सबै अनुदान र राजस्व बाँडफाँटको कुल रकमको ३२.५३ प्रतिशत मात्र पुँजिगत निर्माणमा खर्च भएको देखिन्छ। यसबाट पालिकाले विकास निर्माण प्रयोजनमा न्यून खर्च गरेको र चालु प्रकृतिका प्रशासनिक कार्यक्रममा बढी खर्च भएको देखिन्छ। प्रशासनिक खर्च नियन्त्रण गर्दै प्राप्त अनुदान र राजस्व बाँडफाँटको रकमका साथै आन्तरिक स्रोतको अधिकतम रुपमा विकास निर्माण प्रयोजनमा परिचालन गरिनुपर्दछ।

२.३ **मौज्दातको अवस्थाः** पालिकाको सञ्चित कोषको मौज्दातले यसको आर्थिक अवस्थालाई दर्शाउँदछ। आर्थिक वर्ष ०७९।८० मा पालिकाको सञ्चित कोषको अन्तिम मौज्दात रु. १ करोड ४२ लाख ३२ हजार रहेकोमा ०८०।८१ मा रु. १ करोड १ लाख ४१ हजार र ०८१।८२ मा रु. ४८ लाख रहेको छ। पछिल्लो तीन आर्थिक वर्षमा पालिकाको सञ्चित कोषको मौजदात करिब दुई तिहाईले घटेको देखियो। पालिकाले बजेट विनियोजन गर्दा मौजदात रकमबाट खर्च गर्ने गरी समेत कार्यक्रम थप गरेको कारण मौजदात घट्दै गएको देखिन्छ। सञ्चित कोषको मौज्दातको न्यूनतम रकम आर्थिक संकटको समयमा उपयोगको लागि जगेडाको रुपमा रहने गरी वास्तविक सालबसाली आम्दानीका आधारमा खर्च गर्ने गरी वार्षिक बजेट विनियोजन गर्ने तर्फ पालिकाले ध्यान दिनुपर्दछ।

पछिल्लो तीन आर्थिक वर्षको सञ्चित कोषको अन्तिम मौज्दात विवरण			
क्र.सं.	आर्थिक वर्ष	मौज्दात रु.	कैफियत
१	०७९।८०	१४२३२०४६.४९	प्रत्येक वर्ष मौज्दात घट्दै गएको।
२	०८०।८१	१०१४०७८७.३६	
३	०८१।८२	४७९९८९०.३२	

३ **बजेट व्यवस्थापनः**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७१ मा स्थानीय तहले आगामी आर्थिक वर्षको राजस्व र व्ययको अनुमान कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गराई असार १० गते भित्र सभामा पेश गर्ने र यसरी पेश भएको बजेट छलफल गरी असार मसान्तभित्र सभाबाट पारित गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। सोही ऐनको दफा ७३ मा सभाबाट बजेट स्वीकृत भएको ७ दिनभित्र स्थानीय तहका प्रमुखले प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई बजेट खर्च गर्ने अख्तियारी प्रदान गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। यस पालिकाको उपाध्यक्षले मिति २०८१।०३।१० मा रु. ५५ करोड ५७ लाख १ हजारको बजेट सभा समक्ष पेश गरेकोमा सभाबाट मिति २०८१।०३।२८ मा पारित भएको छ। यसैगरी पालिकाका अध्यक्षले मिति २०८१।०४।०३ मा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई बजेट खर्च गर्ने अख्तियारी प्रदान गरेको देखिन्छ।

४ **क्षेतगत बजेट र खर्चको स्थितिः**

स्थानीय तहको एकीकृत, समानुपातिक र दीगो विकासका लागि क्षेत्रगत रुपमा समानुपातिक बजेट विनियोजन गरी खर्च गर्नुपर्ने हुन्छ। यस पालिकाको २०८१।८२ को क्षेत्रगत बजेट र खर्चको स्थिति देहायअनुसार रहेको छ।

क्र.सं.	**क्षेत्र/उप क्षेत्र**	**विनियोजन**	**खर्च**	**खर्च (%)**
१	आर्थिक विकास क्षेत्र	१४२९७०००.००	८४८२७४६.०३	५९.३३
२	सामाजिक विकास क्षेत्र	२७००६३०००.००	२३५१६९०८०.९४	८७.०८
३	पूर्वाधार विकास क्षेत्र	१५२७३९१८३.००	१०४६०८९३२.००	६८.४८
४	सुशासन तथा अन्तरसम्बन्धित क्षेत्र	४०००००.००	९८४७९.००	२४.६२
५	कार्यालय सञ्चालन तथा प्रशासनिक क्षेत्र	१०८८०२०००.००	९५८९४४१०.५९	८८.१४
कुल जम्मा		**५४६३०११८३.००**	**४४४२५३६४८.५६**	**८१.३२**

पालिकाको क्षेत्रगत वार्षिक बजेटको विवरण अनुसार पूर्वाधार विकासमा ६८.४८ प्रतिशत र कार्यालय सञ्चालन र प्रशासनिक क्षेत्रमा सबैभन्दा बढी ८८.१४ प्रतिशत खर्च भएको देखिन्छ। कार्यालय सञ्चालन तथा प्रशासनिक खर्चमा नियन्त्रण गरी आर्थिक विकास, पूर्वाधार विकास, सुशासन लगायत क्षेत्रका कार्यक्रममा जोड दिँदै विनियोजन अनुसार पुँजीगत खर्च गर्ने तर्फ पालिकाको ध्यान जानु पर्ने देखिन्छ।

५ आयोजनाको प्राथमिकीकरणः

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन,२०७४ को दफा २४ मा स्थानीय तहले आवधिक योजना बनाई लागू गर्नुपर्ने उल्लेख छ। स्थानीय तहको योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७४ को दफा ५.२.४ सँग सम्बन्धित अनुसूची ३ मा आयोजना प्राथमिकीकरणका लागि गरिबी निवारण, उत्पादनमूलक रोजगारी, लागत सहभागिता, स्थानीय स्रोत र साधन, समावेशी दिगो विकास, वातावरण संरक्षण र भाषिक तथा सांस्कृतिक विकास लगायतका आधारहरू उल्लेख गरेको छ। स्थानीय तहले सोही अनुसार प्राथमिकताको आधारमा आयोजना छनौट गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले आर्थिक वर्ष २०८१।८२ मा निम्नानुसार २६६ आयोजनामा बजेट विनियोजन गरेको छ।

क्र.सं.	विवरण	आयोजना संख्या	रकम रु.
१	रु. १ लाख भन्दा कमको आयोजना	०	०
२	रु. १ लाख देखि ५ लाखसम्मका आयोजना	१९८	४९८०००००
३	रु. ५ लाख देखि २० लाखसम्मका आयोजना	६२	६३४०००००
४	रु. २० लाख देखि ५० लाख सम्मका आयोजना	३	११०००००००
५	रु. ५० लाख भन्दा माथिका आयोजना	३	३३०००००००
	जम्मा	२६६	१५७२०००००

उपर्युक्त विवरणअनुसार पालिकाले अधिकतर साना र वितरणमुखी आयोजनाहरु सञ्चालन गरेको देखिन्छ। स्थानीय स्तरमा समुदायको आवश्यकताको आधारमा साना आयोजनाहरु सञ्चालन गर्दा सञ्चालित आयोजनाबाट दीर्घकालीन प्रतिफल प्राप्त हुनुका साथै लागत प्रभावी हुने तथा निर्माण कार्यको गुणस्तर समेत कायम हुने गरी सञ्चालन गर्नुपर्दछ। त्यसैगरी यो वर्ष सभाले पारित गरेका उल्लेखित आयोजना मध्ये कतिपय आयोजनामा शुन्य प्रगति देखिएको हुँदा वस्तुनिष्ठ तवरले आयोजनाको प्राथिमिकीकरण र छनौट गरी प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गर्ने तर्फ पालिकाले ध्यान दिनुपर्दछ।

६ त्रैमासिक पुँजीगत खर्चः

आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३५ बमोजिम बजेट तथा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्ने कार्यालयले त्रैमासिक प्रगति विवरण बनाई कार्यसम्पादन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले उपलव्ध गराएको विवरण अनुसार यस वर्ष पालिकाको त्रैमासिक पुँजीगत खर्चको स्थिति देहाय बमोजिम रहेको छ।

बजेट उपशिर्षक	कुल खर्च	त्रैमासिक खर्च				आषाढ महिनाको खर्च
		प्रथम	दोस्रो	तेश्रो	चौथो	
गा.पा. पुँजीगत	१२८९७२१३४	३१४८९४२३	१०७१८४४३	२६०६४१२९	६०७००१३९	३३०४४१८०
संघीय सरकार	८६१९७००	०	०	३७७९९००	४८३९८००	०
प्रदेश सरकार	२६११४२१	०	०	०	२६११४२१	२६११४२१
जम्मा खर्च	१४०२०३२५५	३१४८९४२३	१०७१८४४३	२९८४४०२९	६८१५१३६०	३५६५५६०१
खर्च %	१००%	२२%	८%	२१%	४९%	२५%

पालिकाको आर्थिक विवरण अनुसार यस वर्ष पालिकाले जम्मा रु. १४ करोड २ लाख ३ हजार पुँजीगत खर्च गरेकोमा प्रथम त्रैमासिकमा रु. ३ करोड १४ लाख ८९ हजार (२२ प्रतिशत), दोस्रो त्रैमासिकमा रु. १ करोड ७ लाख १८ (८ प्रतिशत), तेस्रो त्रैमासिकमा रु. २ करोड ९८ लाख ४४ हजार (२१ प्रतिशत) र चौथो त्रैमासिकमा रु. ६ करोड ८१ लाख ५१ हजार (४९ प्रतिशत) खर्च गरेको देखिएको छ। पालिकाले आषाढ महिनामा मात्र रु. ३ करोड ५६ लाख ५६ हजार (२५ प्रतिशत) खर्च गरेको देखिँदा वर्षान्तमा आएर खर्चको चाप

बढेको देखिँदा सन्तुलित खर्च व्यवस्थापन भएको देखिएन। स्वीकृत कार्यक्रम अनुसार त्रैमासिक रुपमा सन्तुलित खर्च हुने गरी कार्यक्रम कार्यान्वियन गरिनुपर्दछ । वर्षान्तमा हतारमा काम गराउँदा कामको गुणस्तरमा असर पर्ने तथा तरलता व्यवस्थापनमा समेत चाप पर्ने देखिएकोले नियममा भएको व्यवस्था अनुरुप कार्यक्रम कार्यान्वियन गरी आर्थिक वर्षको अन्त्यमा आएर अधिक खर्च गर्ने परिपाटीमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।

७ **अबण्डा बजेटः**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ बमोजिम स्थानीय आर्थिक अवस्था समेतको आधारमा बजेट तथा कार्यक्रमको प्राथमिकीकरणका आधार तयार गरी स्रोत अनुमान तथा सीमा निर्धारणका आधारमा अबण्डा नराखी आय/व्ययको अनुमान पेस गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । पालिकाले यो वर्ष विभिन्न शिर्षकमा एकमुष्ट रुपमा अबण्डा बजेट विनियोजन गरी कार्यपालिको निर्णयबाट तपशिल बमोजिम रु. २५८३५०० अर्थात पालिकाको आन्तरिक आयको ११. ४४ प्रतिशत खर्च लेखेको छ। यसरी बजेट अबण्डमा राखी कार्यपालिकाको निर्णयबाट खर्च गर्ने प्रचलनमा नियन्त्रण हुनुपर्दछ।

<u>अबण्डा बजेट र प्रमुख खर्चका विवरणहरु</u>

क.सं.	अबण्डा बजेटबाट खर्च विवरण	बजेट रु.	खर्च रु.	कैफियत
१	ऋषिङ म्याराथन/अध्यक्ष कप तथा अन्य कार्यक्रम सञ्चालन	१५०००००	१४९९०००	१६ वटा भौचरबाट खर्च भुक्तानी
२	विभिन्न खेलकुद सहयोग	६०००००	४४७०००	११ वटा भौचरबाट
३	विविध कार्यक्रम खर्च/उद्घाटन तथा शिलान्याश खर्च	४०००००	३८५०००	५ वटा भौचरबाट
	अबण्डाबाट जम्मा खर्च रु.	**२५०००००**	**१९८४५००**	

[यस सम्बन्धमा कार्यक्रममा खर्च भएकोले अबण्डा नभएको पालिकाको भनाइ रहेको छ।]

८ **विभाज्य कोषको प्रदेश सञ्चित कोष दाखिलाः**

गण्डकी प्रदेश आर्थिक ऐन, २०८१ को दफा ८(५) मा स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा भएको रकम बाँडफाँड गरी साठी प्रतिशत रकम स्थानीय तहको सञ्चित कोषमा र चालीस प्रतिशत रकम प्रदेश सञ्चित कोषमा दाखिला गर्नुपर्ने उल्लेख छ। यो वर्ष प्राकृतिक श्रोत विक्रीबाट पालिकाको विभाज्य कोषमा रु. ५४०३१४९.१० प्राप्त भएकोमा गण्डकी प्रदेशको आर्थिक ऐन २०८१ बमोजिम ४० प्रतिशतले हुने रु २१६१२५९।६४ प्रदेश सञ्चित कोषमा दाखिला गरेको छैन। पालिकाको विभाज्य कोषमा रहेको रकम प्रदेश संचितकोष दाखिला गरेको नदेखिएकोले सम्बन्धित प्रदेश संचितकोषमा दाखिला गर्नु पर्ने रु.

असुल गर्नुपर्ने	२१,६१,२६०

९ **आन्तरिक लेखापरीक्षणः**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७७(२) मा स्थानीय तहले आर्थिक कारोबारको नियमितता, मितव्ययिता, कार्यदक्षता र प्रभावकारीताको आधारमा प्रत्येक चौमासिक समाप्त भएको एक महिना भित्र आन्तरिक लेखापरीक्षण गराउनु पर्ने साथै आन्तरिक लेखापरीक्षणबाट देखिएका बेहोराहरु अन्तिम लेखापरीक्षण हुनु अगावै तोकिए बमोजिम फछ्र्यौट गर्नुपर्ने उल्लेख छ। पालिकाको आम्दानी र खर्चका कारोबार तथा कोषहरु सम्बन्धमा ऐनमा उल्लेख भए बमोजिम नियमित रुपमा आन्तरिक लेखापरीक्षण भएको पाइएन। पालिकाको आर्थिक वर्ष ०८१।८२ को आर्थिक कारोबारको आन्तरिक लेखापरीक्षण प्रतिवेदन २०८२।०७।११ मा पेश भएको छ। नियमानुसार आन्तरिक लेखापारीक्षण गर्ने तथा आन्तरिक लेखापरीक्षणबाट देखिएका बेहोराहरु उपर आवश्यक कारबाही गरी आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउनेतर्फ पालिकाले ध्यान दिनुपर्दछ।

१० **आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीः**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७८ बमोजिम स्थानीय तहले आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तयार गरी लागु गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाको आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कार्यान्वयन सम्बन्धमा देखिएका बेहोरा निम्न छन्।

• स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ९७ मा स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्रभित्रको सरकारी, सामुदायिक तथा सार्वजनिक

सम्पतिको संरक्षण गर्नुपर्ने र त्यस्ता सम्पत्तिको अद्यावधिक अभिलेख राख्नुपर्ने उल्लेख भएकोमा सोको अभिलेख नराखेको,

• सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७ अनुसार कार्यसम्पन्न भएका आयोजना तथा कार्यक्रम उपभोक्ता समितिलाई हस्तान्तरण गर्नुपर्नेमा हस्तान्तरण सम्बन्धी कुनै पनि कारबाही नभएको,

• पालिकाबाट सञ्चालन भएका विभिन्न आयोजना निर्माण कार्य गर्न सम्झौता गरेका उपभोक्ता समिति संस्था दर्ता ऐन, २०३४ को दफा ३ अनुसार मान्यता प्राप्त हुने गरी दर्ता वा अद्यावधिक नवीकरण भएको सम्बन्धमा कुनै पनि अभिलेख नराखेको,

• सार्वजनिक निर्माण कार्यलाई पारदर्शी तथा मितव्यायी बनाउनको लागि सार्वजनिक निर्माण सम्बन्धी लेखा राख्न म.ले.प. फाराम नं. ५०० अन्तर्गतका फारमहरुको प्रयोग गर्नुपर्नेमा सो नगरेको,

• आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली २०७७ को नियम ५८(४) बमोजिम नगदै प्राप्त भएको राजस्व रकम दैनिक रुपमा बैङ्क खातामा दाखिला गर्नुपर्नेमा नियमावलीको उक्त व्यवस्था पालना नभएको,

• बेरुजुको अद्यावधिक लगतका लागि म.ले.प. फारामको व्यवस्था गरिएको म.ले.प. फाराम नं. ८०१ देखि ८०५ सम्मका म.ले.प. फाराम मध्ये पालिकासँग सम्बन्धित फाराममा तोकिए बमोजिम बेरुजुको अभिलेख नराखेको,

• कतिपय अवस्थामा म.ले.प. फाराम नं. ९०५ बमोजिम सवारी साधन सञ्चालन लगबुक र म.ले.प. फाराम नं. ९०६ बमोजिम सवारी साधन र मेशिनरीको मर्मत सम्बन्धमा अद्यावधिक अभिलेख नराखेको,

• अर्थ मन्त्रालयले जारी गरेको सार्वजनिक खर्चलाई मितव्ययी तथा प्रभावकारी बनाउने सम्बन्धी मापदण्ड, २०७८ को दफा १५(१) बमोजिम रकम विनियोजन भएको अवस्थामा धारा तथा बिजुलीको महशुल समयमा नै भुक्तानी गरी जरिबाना तिर्नुपर्ने अवस्था आउन दिन नहुने तर्फ पालिकाले ध्यान दिनु पर्नेमा सोको पालना नभएको,

• पालिकाको विभिन्न शाखा र वडा कार्यालयमा रहेका जिन्सी सामानको एकीकृत विवरण तथा जिन्सी खाता अद्यावधिक नगरेको तथा जिन्सी निरीक्षण प्रतिवेदनमा उल्लेख भए बमोजिम मालसामानको मर्मत तथा लिलाम नगरेको,

• कर्मचारीलाई कुनै पदमा पदस्थापन गर्दा निजामती सेवा ऐन, २०४९ को दफा ५ बमोजिम त्यस्तो पदको काम, कर्तव्य, उत्तरदायित्व, अधिकार र योग्यता समेत स्पष्ट रुपमा किटान गरिएको कार्य विवरण र सो कार्यविवरण अनुसारको कामको मूल्याङ्कन गर्ने सूचकाङ्क समेत उपलब्ध गराउनुपर्नेमा नगरेको,

• कार्यालयले सवारी साधनको सुविधा प्रयोग गर्दा अर्थ मन्त्रालयले जारी गरेको सार्वजनिक खर्चलाई मितव्ययी तथा प्रभावकारी बनाउने सम्बन्धी मापदण्ड, २०७८ को दफा १०(१) बमोजिम अनिवार्य रुपमा महालेखापरीक्षकको कार्यालयबाट स्वीकृत लगबुकको फाराममा भएको विवरणहरु स्पष्ट रुपमा भरी स्वीकृत गरेर मात्र खपत भएको इन्धन बापतको रकम भुक्तानी दिनु पर्नेमा त्यसो नगरेको,

• पालिकाले संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयको २०७३/१२/२५ को परिपत्र अनुसार यस पालिकामा समाहित भएका साविकका गाउँ विकास समितिको नाममा रहेका पेश्की तथा बेरुजुको लगत तयार नगरेको कारण गत विगतका पेश्की तथा बेरुजु हराउने वा छुट्न सक्ने देखिएको,

उपरोक्त बुँदाहरु समेतलाई ध्यान दिई पालिकाको आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई प्रभावकारी र विश्वसनीय बनाई सेवा प्रवाह सुदृढ गर्नुपर्दछ।

११ स्थानीय तथ्याङ्क, अभिलेख तथा स्रोत नक्साङ्कन :

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ बमोजिम स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्रभित्रको आधारभूत तथ्याङ्क सङ्कलन, अभिलेख र सोको व्यवस्थापन गर्नुपर्ने तथा आफ्नो क्षेत्रभित्रको शैक्षिक, भौगोलिक अवस्था, प्राकृतिक स्रोत अन्तर्गत खानी, जंगल तथा अन्य स्रोत, पूर्वाधार अन्तर्गत सडक, पुल, खानेपानी लगायतको अभिलेख तथा श्रोत नक्साङ्कनसहितको पालिकाको प्रोफाइल तयार गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले स्थानीय तथ्याङ्क सम्बन्धी नीति, कानून र सोको मापदण्ड बनाएको तथा स्रोत नक्साङ्कन गरेको देखिएन भने तथ्याङ्क संकलन, अभिलेखाङ्कन र व्यवस्थापन गर्ने सम्बन्धमा भएका अध्ययन र प्रतिवेदनको अभिलेख व्यवस्थित र अद्यावधिक नरहेको तथा प्राप्त तथ्याङ्कमा एकरुपता समेत नरहेको पाइयो। स्थानीय तहमा प्राथमिकताको आधारमा क्रियाकलाप सञ्चालनमा तथ्याङ्क तथा अभिलेखले महत्वपूर्ण भूमिका खेल्ने हुँदा तथ्याङ्क सङ्कलन र व्यवस्थित रुपमा अद्यावधिक अभिलेख राख्ने कार्य गर्नुपर्दछ।

१२ ठेक्का अभिलेखः

सार्वजनिक निर्माण कार्य गर्ने हरेक निकायले ठेक्का अभिलेख म.ले.प.फा.नं. ५०७ को ढाँचामा अद्यावधिक गरी राख्नुपर्ने व्यवस्था छ। निर्माण कार्यको विस्तृत अभिलेखांकनको लागि प्रयोग गरिने ठेक्का सम्बन्धी अभिलेखले कुल गर्नुपर्ने कार्य, हाल सम्म भएको कामको परिमाण, मूल्य, कार्य सम्पादन जमानत, पेश्की ग्यारेन्टीको अवस्था, काम सम्पन्न गर्नुपर्ने मिति, भेरिएशन लगायतको जानकारी उपलब्ध गराउँदछ। पालिकाले स्वीकृत ढाँचामा आवश्यक विवरण देखिने गरी ठेक्का अभिलेख राखेको देखिएन। अतः स्वीकृत ढाँचा अनुसार आवश्यक सबै विवरण खुल्ने गरी ठेक्का अभिलेख अद्यावधिक गरी राख्नुपर्दछ।

१३ **कानुन निर्माण तथा कार्यान्वयनः**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ अनुसार स्थानीय तहले आफ्नो अधिकार क्षेत्र भित्रका विषयमा ऐन बनाउन तथा सोको अधीनमा रही आवश्यकता अनुसार नियम, निर्देशिका, कार्यविधि र मापदण्ड बनाई कार्यान्वयनमा ल्याउन सक्ने व्यवस्था छ। पालिकाले गत वर्षसम्म तर्जुमा गरेको ३२ र यस वर्ष तर्जुमा गरेको ६ समेत हाल सम्म ३८ कानुन कार्यान्वयनमा ल्याएकोमा हाल ३४ वटा नियमावली र ४ वटा निर्देशिका/कार्यविधि रहेका छन्। तर्जुमा भएका ऐन कानुनहरुको प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन तथा समयानुकूल परिमार्जन समेत गरी सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ।

१४ **न्यायिक समितिः**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ ले दफा ४६ देखि ५३ सम्म स्थानीय न्यायिक समितिको अधिकार क्षेत्र तथा न्याय सम्पादन प्रक्रियाको व्यवस्था गरेको छ। समितिमा परेको उजुरीमध्ये मेलमिलाप प्रकृतिका आधारमा विवाद दर्ता भएको ३ महिनाभित्र टुङ्गो लगाउने व्यवस्था छ। न्यायिक समितिमा गतविगतको बाँकी उजुरी ९ वटा र यस वर्ष दर्ता भएको १६ समेत २५ विवाद रहेकोमा गत विगतको २ वटा र यस वर्षको ४ समेत ६ विवादको न्यायिक समिति मार्फत फछ्र्यौट भई १९ वटा विवाद फछ्र्यौट हुन बाँकी रहेको देखिन्छ। स्थानीय न्याय सम्पादन प्रकृयालाई ऐनले तोकेको म्यादभित्र फछ्र्यौट वा कारबाही किनारा गरी टुङ्गो लगाउनु पर्दछ।

१५ **सेवाप्रवाहको स्थिति :**

पालिकाबाट यस वर्षको सेवा प्रवाह सम्बन्धमा निम्नानुसार विवरण प्राप्त भएको छ।

विवरण	जम्मा
घरजग्गा नक्शा पास	-
जन्म दर्ता	६८७
मृत्यु दर्ता	२३७
विवाह दर्ता	३०४
बसाइँसराई दर्ता आउनेको	१६
बसाइँसराई दर्ता जानेको	१२४
सम्बन्ध विच्छेद दर्ता	८३

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ अनुसार पालिकाबाट प्रदान गरिने सेवा प्रवाहको अभिलेख व्यवस्थित गरी व्यक्तिगत घटना दर्तासँग सामाजिक सुरक्षा भत्ता पाउने लाभग्राही भिडान गरी सेवा प्रवाहलाई चुस्तता दिनुपर्दछ।

१६ **आर्थिक सहायताः**

पालिकाले स्पष्ट मापदण्ड र कार्यविधि तर्जुमा गरी तथा बजेट विनियोजन गरेर मात्र आर्थिक सहायता वितरण गर्नुपर्दछ । सहायता वितरण सम्बन्धी खर्चको पारदर्शिता र जवाफदेहिता प्रवर्द्धनको लागि यसरी सहायता प्राप्त गर्ने व्यक्तीको नाम, ठेगाना र सहायताको प्रयोजन तथा रकम वेबसाइटबाट सार्वजनिक गर्नु पर्दछ। पालिकाले यस वर्ष विपन्न तथा अन्य आर्थिक सहायता; अन्य सामाजिक सहायता; उद्दार, राहत तथा पुनर्स्थापना खर्च र भवितव्य मृतकका परिवारलाई पोष्टमार्टम यातायात खर्च लगायतका शिर्षकमा जम्मा रु. ९ लाख बजेट विनियोजन गरेकोमा कार्यपालिकाको पटके निर्णय र अध्यक्षको तोक आदेश बमोजिम सहायता वितरण जम्मा रु. ७ लाख ८०

हजार खर्च गरेको पाइयो। तर यसरी वितरण गरेको आर्थिक सहायता खर्च सम्बन्धी विवरण सार्वजनिक गरेको नदेखिएकोले आर्थिक सहायता वितरण सम्बन्धी खर्च विवरण नियमित रुपमा वेबसाइटबाट सार्वजनिक गर्नुपर्दछ।

१७ **तलब भत्ता भुक्तानीः**

निजामती सेवा ऐन २०४९, स्वास्थ्य सेवा ऐन, २०५३ तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४, शिक्षा ऐन, २०२८ मा तलवी प्रतिवेदन पारित गराएर मात्र तलब खर्च लेखु पर्ने उल्लेख छ। पालिकाले यो वर्ष तलबी प्रतिवेदन पारित नगराई पालिका तर्फका ३४ र संघीय निजामती सेवा तर्फका १ स्थायी कर्मचारीको तलब भत्तामा पारिश्रमिक कर्मचारी शिर्षकबाट रु. २१७२६९५१.४८ र सङ्घीय सरकारबाट हस्तान्तरित चालु अन्तर्गत स्वास्थ्य तर्फका स्वीकृत दरबन्दीका स्थायी कर्मचारीको तलब भत्ताको लागि प्राप्त (स्थानीय तहका स्वास्थ्य शाखा, स्वास्थ्य चौकी, प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र, अस्पताल तथा आयुर्वेद औषधालयहरुमा कार्यरत स्थायी कर्मचारीको स्वीकृत दरबन्दी अनुसारको तलब, महंगी भत्ता र पोषाक भत्ता) शिर्षकबाट रु. १ करोड ८२ लाख ८९ हजार खर्च लेखेको छ। तसर्थ तलबी प्रतिवेदन पारित नगरी खर्च लेख्दा पाउने भन्दा बढी तलब भत्ता र ग्रेड भुक्तानी हुन सक्ने तथा लेखापरीक्षणको क्रममा भुक्तानीको तुलना गर्न नसकिने भएकोले तलबी प्रतिवेदन पारित गराएर मात्र तलब भत्ता भुक्तानी गर्नुपर्दछ। तलब भत्ता भुक्तानी सम्बन्धमा देखिएका अन्य बेहोरा निम्न छन्।

१७.१ **फरक कृयाकलापमा खर्चः** संघीय सशर्त तर्फको बजेट तोकिएको कार्यमा मात्र खर्च लख्नु पर्नेमा पालिकाले यस वर्ष स्वास्थ्य तर्फ स्थायी कर्मचारीको तलब भत्ता (स्थानीय तहका स्वास्थ्य शाखा, स्वास्थ्य चौकी, प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र, अस्पताल तथा आयुर्वेद औषधालयहरुमा कार्यरत स्थायी कर्मचारीको स्वीकृत दरबन्दी अनुसारको तलब, महंगी भत्ता र पोषाक भत्ता) को लागि संघीय सरकारबाट प्राप्त सशर्त अनुदानबाट जम्मा रु. १८२८८८४६ खर्च गरेको मध्ये शर्त र सम्बन्धित शिर्षक भन्दा फरक क्रियाकलापमा तपशिल बमोजिम रु. २७९७२० खर्च गरेको छ। स्वास्थ्य संस्थासँग सम्बन्धित प्रशासनिक खर्च गरेको पालिकाको भनाइ रहेतापनि त्यसरी फरक शिर्षकमा खर्च गर्न मिल्ने नदेखिएकोले स्थानीय सञ्चित कोषबाट संघीय सञ्चित कोष दाखिला गरेको प्रमाण हुनुपर्ने रु.

स्थानीय तहका स्वास्थ्य शाखा, स्वास्थ्य चौकी, प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र, अस्पताल तथा आयुर्वेद औषधालयहरुमा कार्यरत स्थायी कर्मचारीको स्वीकृत दरबन्दी अनुसारको तलब, महंगी भत्ता र पोषाक भत्ता शिर्षकबाट फरक शिर्षकमा भएको खर्चको विवरण

क्र.सं.	खर्चको विवरण	खर्च रु.	कैफियत
१	पानी तथा बिजुली महशुल	७४८७९	विभिन्न ५ वटा भौचरबाट भुक्तानी
२	मसलन्द खरिद तथा पानी बिजुली महशुल	२०४८४१	भौचर नं. १८५ - ०८२।०३।२३
	जम्मा रु.	२७९७२०	सशर्त तर्फको बजेट अन्य कृयाकलापमा खर्च

प्रमाण पेश नगरेको	२,७९,७२०

१७.२ **कर्मचारी प्रोत्साहन भत्ता:** स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ८६(१) बमोजिम स्थानीय सेवाको गठन, सञ्चालन, व्यवस्थापन, सेवा सर्त तथा सुविधा सम्बन्धी आधारभूत सिद्धान्त र मापदण्ड संघीय कानून बमोजिम हुने र दफा ८६ बमोजिम स्थानीय सेवाको गठन, संचालन तथा ब्यबस्थापन सेवाको शर्त तथा सुविधा सम्बन्धी अन्य व्यवस्था स्थानीय तहले बनाएको कानुन बमोजिम हुने व्यवस्था छ। पालिकाले गाउँसभाको १६ औँ अधिवेशनबाट निर्णय गराई कार्यालयमा कार्यरत कर्मचारी मध्ये ७ जना कर्मचारीलाई कार्यालय समयका अतिरिक्त बिहान बेलुका तथा बिदाको दिन समेत कार्यालयको काममा खटिनु पर्ने उल्लेख गरी नियमित पारिश्रमिकका अतिरिक्त प्रोत्साहन भत्ता स्वरुप मासिक रुपमा भुक्तानी गरी रु. ९२४०००.०० खर्च लेखेको छ। यसरी कर्मचारीलाई प्रोत्साहन भत्ता बापत थप रकम भुक्तानी गर्दा पालिकाको आन्तरिक स्रोतलाई समेत विचार गरी स्पष्ट मापदण्ड र कार्य सम्पादन सूचकको आधारमा कार्यालय समय भन्दा अतिरिक्त समय काम गरेको प्रमाण संलग्न गरेर मात्र भुक्तानी गर्ने व्यवस्था हुनुपर्दछ।

१८ **सरूवा भ्रमण खर्चः**

(..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-४** को निर्णयले रू **१४,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

१९ **भ्रमण खर्चः**

(..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-४** को निर्णयले रू **३,१००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

२० **आन्तरिक राजस्व आय तर्फः**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ६६ बमोजिम स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले पालिकामा प्राप्त हुने आन्तरिक आयसमेतको व्यवस्थापन गर्न सक्ने व्यवस्था छ। पालिकाले पेश गरेको आय-व्ययको अनुमानमा आन्तरिक राजस्व आयतर्फ मालपोत, कर, सेवा शुल्क, दस्तुर बापत अनुमानित रु. ६४८९७१८३.०० प्राप्त हुने प्रक्षेपण गरेकोमा आर्थिक वर्ष २०८१।८२ मा रु. १६७०९०४२.६३ राजस्व आम्दानी प्राप्त भएको छ। यस सम्बन्धमा देखिएका अन्य बेहोरा निम्न छन्।

२०.१ **आन्तरिक आयको योगदानः** पालिकाले आर्थिक वर्ष २०८१।८२ मा संघीय समानीकरण अनुदानबाट गरेको खर्चका तुलनामा आन्तरिक आयको योगदानको स्थिति देहाय बमोजिम छ।

केन्द्रीय अनुदानबाट खर्च (समानिकरण)	आन्तरिक आय	आन्तरिक आय प्रतिशत
८,८१,८१,३६०.००	१,६७,०९,०४२.६३	१८.९५%

उपर्युक्त विवरण अनुसार यस स्थानीय तहमा प्राप्त संघीय समानीकरण अनुदानबाट भएको खर्चको तुलनामा आन्तरिक आयको हिस्सा १८.९५ प्रतिशत मात्र रहेको छ।

२०.२ **पछिल्लो तीन वर्षको आयः** पालिकाको पछिल्लो तीन आर्थिक वर्षको आन्तरिक आय अनुमान तथा असुलीको तुलनात्मक विवरण निम्नानुसार रहेको छ।

(रु. हजारमा)

आ.व. ०७९।८०			आ.व. ०८०।८१			आ.व. ०८१।८२		
अनुमान	असुली	असुली %	अनुमान	असुली	असुली %	अनुमान	असुली	असुली %
२७६३५	२७५७३	९९.७८%	५८२८५	३६७३०	६३.०२%	६४८९७	१६७०९	२५.७५ %

उपर्युक्त तालिकामा उल्लेखित विवरण अनुसार यस पालिकाको आन्तरिक राजस्व आय सङ्कलनमा अपेक्षाकृत सुधार हुन सकेको देखिँदैन। आर्थिक वर्ष ०७९।८० मा न्युन अनुमान गरेको कारण असुली प्रतिशत उच्च देखिएता पनि पछिल्ला वर्षहरुमा असुली प्रतिशत घट्दै गएको छ। आ.व. ८०।८१ मा अनुमानको तुलनामा ६३ प्रतिशत आय असुली भएकोमा यस वर्ष २५.७५ प्रतिशत मात्रै असुली भएको छ। आन्तरिक आय सङ्कलनलाई यथार्थपरक र प्रभावकारी बनाउने तर्फ पालिकाले ध्यान दिनुपर्दछ।

२०.३ **कर तथा शुल्क असुली:** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ५५, ५७, ५८ र ५९ मा स्थानीय तहले एकीकृत सम्पत्ति कर र घरजग्गा कर, घरजग्गा बहाल कर, व्यवसाय कर र बहाल विटौरी शुल्क उठाउने व्यवस्था रहेको छ। सोही बमोजिम पालिकाले राजस्वका श्रोत विश्लेषण गरी तथ्यपरक र अनुमानयोग्य हुने किसिमका आम्दानीका श्रोत पहिचान गरी लक्ष्य निर्धारण गर्ने तथा लक्ष्य बमोजिम राजस्व संकलनमा क्रियाशील रहनुपर्नेमा पालिकाको वार्षिक अनुमान र श्रोत संकलनको अवस्था निम्नानुसार रहेको पाइयो।

क्र.सं.	प्राप्तिको श्रोत	अनुमानित आय	असुली	असुली %
१	११३१३ - सम्पत्ति कर	१४५००००.००	८८०२३.००	६.०७%
२	११३१४ - मिकर/मालपोत	५००००००.००	११८६३६८.००	२३.७३%
३	११३१७ - वहाल कर	३०००००.००	२४७९९६.००	८२.६७%
४	११४५१ - सवारी साधन कर (साना सवारी)	०.००	५००.००	-
५	११४५२ - पूर्वाधार सेवाको उपयोगमा लाग्ने कर	०.००	५००.००	-
६	११६११ - व्यवसायले भुक्तानी गर्ने	१०००००.००	०.००	०.००%
७	११६३१ - कृषितथा पशुजन्य वस्तुको व्यावसायिक	०.००	५००.००	-
८	११६९१ - अन्य कर	१०००००००.००	८२१४०५४.२१	८२.१४%
९	१४१५१ - सरकारी सम्पत्तीको वहालबाट प्राप्त आय	०.००	५०७८१५.००	-
१०	१४१९१ - पर्यटन शुल्क	०.००	१८००.००	-
११	१४२१२ - सरकारी सम्पत्तिको बिक्रीबाट प्राप्त रकम	०.००	४५०००.००	-
१२	१४२१३ - अन्य बिक्रीबाट प्राप्त रकम	०.००	१८८९५७.१०	-
१३	१४२१८ - विद्युत सेवा शुल्क	०.००	६००.००	-
१४	१४२१९ - अन्य सेवा शुल्क तथा बिक्री	०.००	६५५९७.७०	-
१५	१४२२१ - न्यायिक दस्तूर	०.००	१६००.००	-
१६	१४२२३ - शिक्षा क्षेत्रको आम्दानी	०.००	३६००.००	-
१७	१४२२४ - परीक्षा शुल्क	१०००००.००	११२००.००	११.२०%
१८	१४२२५ - यातायात क्षेत्रको आम्दानी	०.००	३००.००	-
१९	१४२२९ - अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क	०.००	३८०००.००	-
२०	१४२४२ - नक्सापास दस्तुर	५००००००.००	१२७०५०.००	२.५४%
२१	१४२४३ - सिफारिश दस्तुर	५००००००.००	२३६३८७५.२८	४७.२८%
२२	१४२४४ - व्यक्तिगत घटना दर्ता दस्तुर	१००००००.००	९५९७००.००	९५.९७%
२३	१४२४५ - नाता प्रमाणित दस्तुर	१०००००.००	२०४८००.००	२०४.८०%
२४	१४२४९ - अन्य दस्तुर	३३६९७१८३.००	२३२८२२.०४	०.६९%
२५	१४२५३ - व्यावसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर	०.००	३५२०.००	-
२६	१४२६३ - जलस्रोत सम्बन्धी अन्य दस्तुर	०.००	१०००.००	-
२७	१४२६५ - अन्य क्षेत्रको आय	०.००	५००.००	-
२८	१४३१२ - प्रशासनिक दण्ड, जरिवाना र जफत	५०००००.००	३१९०००.००	६३.८०%
२९	१४५२९ - अन्य राजस्व	१००००००.००	१७६७४३१.३०	१७६.७४%
३०	१४६११ - व्यवसाय कर	०.००	१२५०.००	-
३१	१५१११ - बेरूजु	१६५००००.००	१२५६८३.००	७.६२%
	जम्मा	६४८९७१८३.००	१६७०९०४२.६३	२५.७५%

माथि उल्लेखित विवरण अनुसार पालिकाले आर्थिक वर्ष २०८१।८२ गरेको अनुमानको तुलनामा २५.७५ प्रतिशत मात्रै राजस्व आम्दानी प्राप्त गरेको छ। कतिपय आम्दानी शिर्षकमा अनुमान नै नगरिएको र कतिपय शिर्षकमा अनुमान नै न्यून गरिएको देखिँदा यस पालिकामा पहिचान भएका राजस्वका सबै आन्तरिक श्रोतहरु उचित तरिकाले सम्बन्धित शिर्षकमा लेखाङ्कन हुन सकेको छैन। पालिकाले वडागत रुपमा संकलन भएको राजस्व सम्बन्धित शिर्षकमा समयमै दाखिला गर्ने, कर तथा शुल्कको प्रक्षेपणलाई मूल्यांकन एवं विश्लेषण गर्ने गर्नुपर्दछ। आम्दानीका अन्य स्रोतको पहिचान गरी आयको यर्थाथपरक अनुमान मार्फत आन्तरिक स्रोतको परिचालनमा अभिवृद्धि गरी आन्तरिक आयबाटै आत्मनिर्भर बन्ने तर्फ पालिकाले ध्यान दिनुपर्दछ।

२०.४ **सिफारिस र शुल्क असुलीः** वडा तथा पालिकाबाट जारी हुने सिफारिसमा स्थानीय तहको सभाले तोके बमोजिमको शुल्क असुली हुनुपर्दछ। पालिकाको आन्तरिक लेखापरीक्षण नभएको तथा सिफारिस शुल्क दाखिला र सिफारिस सङ्ख्या सम्बन्धमा वडाहरूको चलानी किताब भिडान हुने नगरेकोले वडाहरूबाट भएको सबै सिफारिसमा सिफारिस दस्तुर असुल भएनभएको यकिन गर्न सकिएन। सिफारिस र सिफारिस शुल्क असुलीमा आन्तरिक नियन्त्रण कायम गर्न वडाहरुबाट प्राप्त सिफारिस शुल्क र चलानी किताब बमोजिम सिफारिस सङ्ख्या भिडान हुनुपर्दछ।

२०.५ **व्यवसाय करः** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ५८ मा स्थानीय तहले आफ्नो कार्यक्षेत्र भित्र रहेका विभिन्न व्यवसाय गर्ने व्यक्तिबाट व्यवसाय कर उठाउनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। यस वर्ष पालिकाले व्यवसाय दर्ता तथा नवीकरण शुल्क बापत रु. १२५०.०० मात्रै कर सङ्कलन गरेको देखियो। पालिकाको क्षेत्रभित्र रहेका व्यवसायीहरुको करदाता अभिलेख अद्यावधिक गरेको नदेखिँदा पालिकाको क्षेत्र भित्र सञ्चालनमा रहेका सम्पूर्ण व्यवसायीको अद्यावधिक अभिलेख राखी सबै व्यवसायीहरुलाई व्यवसाय करको दायराभित्र ल्याउनु पर्दछ।

२०.६ **सामुदायिक वनबाट आय:** स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा ११ को उपदफा ४ (ङ - २) अनुसार स्थानीय स्तरमा सामुदायिक, ग्रामीण तथा शहरी, धार्मिक, कबुलियती र साझेदारी वनको संरक्षण, सम्वर्द्धन, उपयोग, अनुगमन र नियमन तथा वन उपभोक्ता समूहको व्यवस्थापन संघ तथा प्रदेश कानुनको अधिनमा रही स्थानीय तहको काम, कर्तव्य र अधिकार क्षेत्रभित्र पर्ने उल्लेख छ। सोही ऐनको दफा ६२(ख) मा सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिले वन पैदावार बिक्री तथा उपयोग सम्बन्धी आफ्नो कार्ययोजना बनाई पालिकाबाट स्वीकृत गराउनु पर्ने तथा वन पैदावर बिक्री बापत प्राप्त हुने रकमको १० प्रतिशत रकम सम्बन्धित पालिकाको संचितकोषमा जम्मा गर्नुपर्ने उल्लेख छ। पालिका क्षेत्रभित्र ३४ वटा सामुदायिक वन रहेकोमा पालिकाले ती सामुदायिक वनलाई कार्य योजना पेश गर्न लगाई स्वीकृत गरेको तथा वन पैदावर बिक्री बापत प्राप्त हुने रकम सम्बन्धमा खोजी गरी राजस्व आम्दानी बाँधेको देखिएन। स्थानीय स्तरमा वन उपभोक्ता समूहको व्यवस्थापन सम्बन्धमा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनको व्यवस्था पालना हुनुपर्दछ।

२०.७ **मू.अ. कर तथा अग्रिम कर दाखिलाः** तनहुँ हाइड्रो पावर लिमिटेडले नदीजन्य पदार्थ उपयोग सम्बन्धमा उक्त कम्पनी र गाउँपालिका बीच २०७९ कार्तिक ३ गते भएको सम्झौता अनुसार ऋषिङ्ग गाउँपालिका र तनहुँ हाइड्रोपावर आयोजना झापुटार, तनहुँ बीच नदीजन्य पदार्थ उत्खनन, संकलन र उपयोग सम्बन्धमा भएको सम्झौतानुसार उक्त सम्झौता आ.व. २०८२।८३ सम्म कायम रहने, सम्झौताको शर्त नं. ५ मा दोस्रो पक्षले प्रत्येक आर्थिक वर्षमा नदीजन्य बस्तु उत्खनन र संकलन गरिने परिमाणको आर्थिक वर्षको पहिलो चौमासिकमा जानकारी गराउने र सो परिमाण बापतको राजश्वको दररेटको आधारमा हुन आउने रकम पहिलो पक्षलाई भुक्तानी गरिने उल्लेख भए अनुसार उक्त कम्पनीले च.नं. १२३ मिति २०८१।०८।२७ को पत्रानुसार उल्लेख गरी १७००० घ.मि. को रु. ५४०३१४९.१० शुल्क र सम्झौतानुसार मू.अ. कर र अग्रिम कर रु. ८१०४७.२४ गरी रु. ६२१३६२१.४६ नदिजन्य पदार्थको राजश्व जम्मा गर्न गाउँपालिकाको च.नं. ७०४ मिति २०८१।०९।०७ को पत्रबाट पत्राचार भएकोमा पालिकाको अभिलेख अनुसार रोयल्टी बापतको रु. ५४०३१४९.१० पालिकाको सञ्चित कोषमा दाखिला भएतापनि सम्झौतानुसार गणना भएको मू.अ. कर रु. ७०२४०९.३८ र अग्रिम कर रु. ८१०४७.२४ गरी जम्मा रु. ७८३४५६.६२ असुल गरी सम्बन्धित राजश्व खातामा दाखिला गरेको नदेखिएकोले सम्झौतानुसार सम्बन्धितबाट असुल गरी सम्बन्धित राजश्व शिर्षकमा दाखिला गरेको प्रमाण पेश हुनुपर्ने रु.

प्रमाण पेश नगरेको	७,८३,४५७

२१ **पदाधिकारी सेवा सुविधा:**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२१** को निर्णयले रू **५९,४००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

२२ **विज्ञ सल्लाहकार:**

गण्डकी प्रदेशले तर्जुमा गरेको स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यहरुले पाउने सुविधा सम्बन्धी कानूनमा संशोधन र एकीकरण गर्न बनेको ऐन, २०७६ मा स्थानीय तहका पदाधिकारीले विज्ञ सल्लाहकार राखी पारिश्रमिक दिन पाउने सम्बन्धमा कुनै व्यवस्था उल्लेख छैन। पालिकाले यो वर्ष एक जना विज्ञ सल्लाहकार नियुक्ति गरी निजलाई मासिक सेवा सुविधा बापत ०८१ असोज देखि असार सम्म रू. १६३३५.०० र विभिन्न समयको कार्यपालिका बैठक भत्ता समेत गरी कुल रु. १६७४१५.०० भुक्तानी दिएको छ। पालिकाको सामाजिक तथा आर्थिक विकास मामिलामा आवश्यक राय, सल्लाह साथै कानूनी सल्लाहका लागि विज्ञ नियुक्ति गरिएको पालिकाको

भनाइ रहेको छ। पालिकाले प्रदेश कानुन विपरित हुने गरी आफ्नै स्थानीय कार्यविधि बनाई विज्ञ सल्लाहकरलाई भुक्तानी गरेको नियम सम्मत नदेखिएकोले नियमित हुनुपर्ने रु.

अनियमित भएको	१,६७,४१५

२३ **वडा संचालन खर्च:**

गण्डकी प्रदेशले तर्जुमा गरेको गाउँसभा,नगरसभा र जिल्ला समन्वय समितिका सदस्यले पाउने सुविधा सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको ऐन, २०७६ को दफा १३ मा पदाधिकारी तथा सदस्यले पाउने भत्ता तथा सुविधा बापतको रकम सम्बन्धीत स्थानीय तहको कार्यालयले सम्बन्धित पदाधिकारी वा सदस्यको बैंक खाता मार्फत भुक्तानी गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। पालिकाले यस वर्ष मसलन्द तथा कार्यालय सामाग्री, ईन्धन, सवारी मर्मत, मेशिनरी तथा औजार मर्मत र वडा समिति बैठक खर्च लगायतको लागि वडा सञ्चालन खर्च शिर्षकबाट ८ वटा वडा कार्यालयमा कार्यरत सचिवहरूलाई खर्च गरेको बिल भरपाई संलग्न गरी रू. ३५५२२००.०० सोधभर्ना भुक्तानी गरेको छ। सम्बन्धित आपूर्तकलाई सोझै भुक्तानी नभएको, जनप्रतिनिधिको बैठक भत्ताको रकम साथै वडा कार्यालयमा कार्यरत कार्यालय सहयोगीको दैनिक भ्रमण भत्ता सम्बन्धितको खातामा भुक्तानी नगरी भरपाई संलग्न गरी वडा सचिवको खातामा भुक्तानी भएको नियमसम्मत देखिँदैन। वडा संचालन खर्च सम्बन्धमा स्पष्ट मापदण्ड बनाई व्यवस्थित, मितव्ययी र भुक्तानी पाउने सम्बन्धितको बैङ्क खातामार्फत भुक्तानी हुने गरी खर्च व्यवस्थापनमा सुधार गर्ने तर्फ पालिकाको ध्यान जानुपर्दछ।

२४ **भ्रमण अभिलेख एवं प्रतिवेदनः**

भ्रमण खर्च नियमावली, २०६४ को नियम ४ मा सरकारी खर्चमा भ्रमण गर्ने पदाधिकारी वा कर्मचारीले सम्भव भएसम्म किफायती र कम खर्चिलो बाटो वा सवारी साधन प्रयोग गरी भ्रमण गर्नु पर्ने र नियम २१ मा भ्रमणमा खटिने पदाधिकारी वा कर्मचारीले भ्रमण प्रारम्भ गरेपछि सम्बन्धित कार्यालयले अनुसूची - ६ बमोजिमको ढाँचामा भ्रमण अभिलेख राख्नुपर्ने उल्लेख छ। यस वर्ष पालिकाले कर्मचारी तथा पदाधिकारीले अनुगमन तथा भ्रमण गरेको विवरण पेश गरी अनुगमन तथा मूल्याङ्कन शिर्षकबाट रु. २२३१३०.०० र भ्रमण खर्च शिर्षकबाट रु. २८४९९५५.०० गरी कुल रु. ३०७३०८५.०० खर्च लेखेको छ भने जनप्रतिनिधि भ्रमण शिर्षकबाट रु. ६०००००.०० खर्च गरेको देखिन्छ। अधिकांश भ्रमण आदेशमा भ्रमण प्रयोजनमा काम विशेष नखुलाई कार्यालयको कामकाज लेखेको तथा कार्यालयको कामको लागि विभीन्न स्थानमा खटिएको उल्लेख छ भने भ्रमणको उपलब्धि सहितको भ्रमण प्रतिवेदन स्रेस्तामा संलग्न राखेको पाइएन। कतिपय भ्रमण सम्बन्धमा भ्रमण प्रतिवेदन समावेश गरेतापनि भ्रमणको उद्देश्य र सो बमोजिम प्राप्त उपलब्धि जस्ता विषयवस्तु समावेश नगरी केवल अवधि र स्थानमात्र उल्लेख गर्ने गरेको पाइयो। नियमावलीमा उल्लेख भए बमोजिम भ्रमण अभिलेख तथा भ्रमण प्रतिवेदन संलग्न गर्ने गरी मितव्ययी रूपमा भ्रमण खर्च व्यवस्थापन हुनुपर्दछ।

भ्रमण प्रयोजन नखुलेका केही उदाहरणहरू				
क्र.सं.	भ्रमणको विवरण	भौचर नं.	खर्च रु.	कैफियत
१	कार्यालयको सामाग्री खरिद गर्न काठमाडौँ गएको	[४५८ - ०८२।०१।३१]	१९५८५	
२	कार्यलयसम्बन्धी कामकाज	[५३१ - ०८२।०३।५]	४४८००	
		[५३३ - ०८२।०३।६]	२००००	
		[५४६ - ०८२।०३।८]	७००००	
	जम्मा रु.		१५४३८५	

२५ **मर्मत सम्भार खर्च:**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १५(५) मा सार्वजनिक निकायले कुनै मालसामान मर्मत गर्दा सम्बन्धित विशेषज्ञबाट लागत अनुमान तयार गर्नुपर्ने र मर्मत सम्भार तथा संरक्षण आवेदन स्वीकृत गरी मर्मत सम्भार तथा संरक्षण अभिलेख राख्नुपर्ने व्यवस्था छ। सोही बमोजिम कार्यालयमा रहेको चल्ती जिन्सी मालसामान मर्मत गर्नुपर्ने भएमा कार्यालय प्रमुखबाट मर्मत आदेश स्वीकृत गराई सोको मर्मत अभिलेख तयार गरी राख्नुपर्दछ। पालिकाले सवारी साधन मर्मत गर्दा लागत अनुमान नबनाई सिधै खर्च गरेको छ। पालिकाले यस वर्ष सवारी साधन र मेशिनरी तथा औजार मर्मतमा गरी जम्मा रु. २४ लाख विनियोजन गरेकोमा रु. २१९११७५.९० खर्च लेखेको छ। मर्मत सम्भार सम्बन्धी खर्च गर्दा प्रचलित नियमको पालना गर्ने तर्फ पालिकाको ध्यान जानुपर्ने देखिन्छ।

२६ **इन्धन खर्च:**

सार्वजनिक खर्चमा मितव्ययिता र प्रभावकारीता कायम गर्ने सम्बन्धी नीतिगत मार्गदर्शन, २०७५ मा सवारी साधनको इन्धन र मर्मत खर्चमा एकरुपता ल्याउन निश्चत मापदण्ड बनाई कार्यान्वियनमा ल्याउनुपर्ने साथै सरकारी सवारी साधन सरकारी काममा मात्र प्रयोग गर्ने, सरकारी सवारी साधन अनधिकृत व्यक्तिले प्रयोग नगर्ने जस्ता व्यवस्था उल्लेख छ। पालिकाले यस वर्ष इन्धन (पदाधिकारी),इन्धन (कार्यलय प्रयोजन) र ईन्धन (अन्य प्रयोजन) शिर्षकमा रु. २६ लाख विनियोजन गरेकोमा रु. २३७९९७७.३२ खर्च गरेको छ। इन्धन खर्चलाई यथासम्भव मितव्ययी बनाउने तर्फ पालिकाले ध्यान दिनुपर्दछ।

२७ **सूचना तथा विज्ञापन प्रकाशनः**

विज्ञापन (नियमन गर्ने) ऐन, २०७६ को दफा २१ को उपदफा २(ख) र विज्ञापन नियमन गर्ने (पहिलो संशोधन) नियामावली, २०७७ को नियम ६(क) को उपदफा ३ मा सञ्चार माध्यम वा विज्ञापन एजेन्सीलाई रकम भुक्तानी गर्नुअघि ऐनको दफा २१ को खण्ड (ख) बमोजिम रकम कट्टा गर्नुपर्ने र उपनियम ४ मा उपनियम ३ बमोजिम कट्टा गरीएको ३ प्रतिशत रकम विज्ञापन बोर्डको कोषमा जम्मा गरी सोको जानकारी बोर्डलाई दिनुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। साथै विज्ञापन नियमन गर्ने (पहिलो संशोधन) नियामावली, २०८० को नियम ५ (ग) मा सरकारी निकायले विज्ञापन वा सूचना प्रकाशन तथा प्रशारण गर्दा ऐनको दफा ३२ बमोजिम बिज्ञापन बोर्ड मार्फत गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले यस वर्ष गाउँपालिका चालुतर्फ पत्रपत्रिका तथा सूचना प्रकाशन शिर्षकमा रु. २० लाख बजेट व्यवस्थापन गरी रु. १५०२३७५.०० खर्च गरेकोमा विज्ञापन (नियमन गर्ने) ऐन बमोजिम विज्ञापन बोर्डमार्फत गराएको देखिएन। साथै उक्त रकमको विज्ञापन नियमन गर्ने (पहिलो संशोधन) नियामावली बमोजिम ३ प्रतिशतले हुने रकम रु. ४५०७१.२५ बोर्डको कोषमा जम्मा भएको देखिएन। पालिकाले प्रचलित कानूनमा उल्लेख भए बमोजिम विज्ञापन वा सूचना प्रकाशन तथा प्रशारण गर्दा विज्ञापन बोर्ड मार्फत गर्नुपर्दछ।

२८ **बिल भरपाई :**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-४** को निर्णयले रू **४७२,२१९** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

प्रमाण पेश नगरेको	०

२९ **वितरण भर्पाई पेश नभएकोः**

गण्डकी प्रदेशको प्रदेश आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७९ को नियम ३६(५) अनुसार सरकारी रकम खर्च गर्दा त्यस्तो खर्च पुष्टि गर्ने बिल, भरपाई, प्रमाण र कागजात संलग्न हुनुपर्दछ। पालिकाले ज्येष्ठ नागरिक सम्मान कार्यक्रम शिर्षकबाट ८ वटा वडाका ज्येष्ठ नागरिकलाई प्रति वडा १० ओटाका दरले वितरण गर्ने निर्णय गरी प्रति गोटा रू. २२१२ का दरले ८० थान ब्लाङ्केट खरिद बापत स्याङ्जाली फर्निचर एण्ड फर्निसिङ सप्लायर्सलाई गो.भौ.नं. १६५ – ०८१।०९।१२ बाट रु. १७६९६०.०० भुक्तानी गरेकोमा ५० थान ब्लाङ्केट स्थलगत लेखापरीक्षणको अवधि २०८२ कार्तिक २७ सम्म पनि वितरण गरेको नदेखिएकोले वितरण गर्न बाँकी ब्लाङ्केट खरिदको उद्वेश्य बमोजिम वितरण गरेको प्रमाण पेश गर्नुपर्ने रू.

प्रमाण पेश नगरेको	१,१०,६००

३० **विविध खर्चः**

स्थानीय सरकारले व्ययको बजेट अनुमान र आन्तरिक आयको परिधिभित्र रही औचित्यताको आधारमा विविध खर्च गर्नुपर्दछ। पालिकाले यो वर्ष विविध खर्च, विविध कार्यक्रम खर्च र सभा सञ्चालन खर्च शिर्षकमा गरी रु. ३० लाख बजेट विनियोजन गरेकोमा रू. २६ लाख ६ हजार खर्च गरेको छ, जुन पालिकाको आन्तरिक आय रु. २,२५,८०,०८२.४८ को ११.५४ प्रतिशत हुन जान्छ। विविध खर्च शिर्षकबाट चालु प्रकृतिका खर्च गर्दा मितव्ययिता अपनाउनुपर्दछ।

३१ **स्वीकृत सीमा र शिर्षक बाहिरको खर्चः**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७३(१) मा सभाबाट बजेट स्वीकृत भएको सात दिन भित्र प्रमुख वा अध्यक्षले प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई बजेट खर्च गर्ने अख्तियारी दिनुपर्ने र सोही दफाको उपदफा ७ मा कार्यपालिकाले सभाबाट स्वीकृत सीमा र

शिर्षक बाहिर गई बजेट खर्च गर्न नपाउने उल्लेख छ। पालिकाले यस वर्ष दलित आरन मेशिन वितरण तथा छुवाछुत विरुद्ध गाउँपालिका स्तरीय कार्यक्रम शिर्षकमा विनियोजन भएको बजेटबाट अपाङ्गता समन्वय समितिको विभिन्न मितिमा बसेको ९ वटा बैठकको बैठक भत्ता बापत भौचर नं. ६३३ - ०८२।०३।२२ बाट रु. ६००००.०० भुक्तानी गरी खर्च गरेको देखिन्छ। सभाबाट स्वीकृत सीमा र शिर्षक बाहिर गई फरक क्रियाकलापमा खर्च गरेको रु. ६००००.०० खर्च गरेको नियमसम्मत नदेखिँदा आगामी दिनमा सभाबाट स्वीकृत सीमा र शिर्षक बाहिर गई बजेट खर्च गर्ने कार्य नदोहोरिने प्रतिबद्धता सहित सभाबाट अनुमोदन गराई नियमित हुनुपर्ने रू.

अनियमित भएको	६०,०००

३२ **सहायता सामग्री खरिद र वितरणः**

(✂ ….. कार्यालयले बेरुजु फस्र्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२०** को निर्णयले रू **१७२,९४३.३** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

प्रमाण पेश नगरेको	०

३३ **सहकारी संस्थाको सञ्चालन र नियमनः**

पालिकाले आफ्नो कार्यक्षेत्र भित्र रहेका सहकारीहरुको सञ्चालन सम्बन्धमा अनुगमन तथा नियमन गरी चुस्त रुपमा सञ्चालन हुने वातावरण सुनिश्चित गर्नुपर्दछ। यस पालिकाको अभिलेख तथा लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त विवरण अनुसार यस पालिकामा १३ सहकारी संस्था दर्ता रहेकोमा ३ वटाले मात्रै नियमित रुपमा पालिकामा विवरण पेश गरेका छन् भने कुनै पनि सहकारी संस्थाले कोपोमिस अद्यावधिक गरेका छैनन्। पालिकामा अस्तित्वमा रहेका १३ वटा सहकारीमा ५५६ शेयर सदस्यको कुल शेयर पुँजी रु. ३५४१५६७.७९ रहेकोमा हालसम्मको बचत निक्षेप रकम रु. ४५२६०७७.०० रहेको छ। पालिकामा सञ्चालित सहकारी संस्थाहरुले २२२ जना ऋणीलाई रु. ८३३७३१७.०० ऋण प्रवाह गरेको पाइयो। पालिकाले स्थलगत लेखापरीक्षणको क्रममा कुल ऋण प्रवाहमध्ये भाखा नाघेको ऋण सम्बन्धमा कुनै पनि जानकारी उपलब्ध नगराएकोले यस सम्बन्धमा एकिन गर्न सकिएन। सहकारी संस्थाले बचत निक्षेपभन्दा झण्डै दुईगुणा रकम ऋण लगानी गरेको देखिँदा आम बचतकर्ताको निक्षेप रकम जोखिममा परेको पाइयो। सहकारी संस्थाले ऋणीहरुबाट नियमित रुपमा ऋण असुल गरेर जोखिममा रहेको सर्वसाधारण बचतकर्ताको बचत फिर्ता सुनिश्चित गर्नुपर्दछ भने पालिकाले सहकारी संस्थाहरुको सघन रुपमा अनुगमन र नियमन गर्नेतर्फ गम्भीर भएर लाग्नुपर्दछ।

३४ **जग्गाको स्वामित्व बेगर संरचना निर्माणमा खर्चः**

(✂ ….. कार्यालयले बेरुजु फस्र्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८३-१-४** को निर्णयले रू **१००,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

प्रमाण पेश नगरेको	०

३५ **प्रशासकीय संगठन र जनशक्ति व्यवस्थापनः**

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ८३ बमोजिम स्थानीय तहको कार्यबोझ, राजस्व क्षमता, खर्चको आकार र स्थानीय आवश्यकता समेतलाई ध्यानमा राखी कर्मचारी समायोजन भएपछि मात्र संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणका आधारमा स्थानीय तहमा संगठन संरचना कायम हुने व्यवस्था छ । पालिकामा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सहित ४७ जनाको दरबन्दी रहेकोमा स्थायी कर्मचारी, करार कर्मचारी, कार्यालय सहयोगी र हलुका सवारी चालक समेत ३८ जना कर्मचारी कार्यरत रहेका छन् भने प्रशासकीय अधिकृत १ जना, प्रशासन सहायक ४ जना, प्राविधिक कर्मचारी ४ जना गरी ९ वटा पद रिक्त रहेको देखिन्छ। रिक्त पदहरु मध्ये एकवटा पदमा मात्रै पदपूर्तिको लागि लोकसेवा आयोगमा माग गरिएको पाइयो। दरबन्दी बमोजिम जनशक्तिको पूर्णता नहुँदा विषयगत कार्यक्रम सञ्चालन, सेवा प्रवाह तथा पालिकाको समग्र कार्य सम्पादनमा असर पर्नसक्ने देखिन्छ। तसर्थ कार्यबोझ र स्वीकृत संगठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण प्रतिवेदन बमोजिम जनशक्तिको व्यवस्थापन गरी सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउनुपर्दछ।

३६ **निशुल्क पाठ्यपुस्तक अनुदानः**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्योट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२१** को निर्णयले रू **२,३९८** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्योट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२०** को निर्णयले रू **१,३३५** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्योट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२१** को निर्णयले रू **२,०५१** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	०

३७ शिक्षा तर्फः

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन - २०७४ को दफा ११ को उपदफा २(ज) मा आधारभूत र माध्यमिक शिक्षा सम्बन्धमा स्थानीय तहको काम, कर्तव्य र अधिकार उल्लेख गरिएको छ। पालिकाको शिक्षा तर्फ मुख्यतया निम्न बेहोरा देखिएका छन्।

क) शिक्षक विद्यार्थी अनुपातः पालिकामा जम्मा ४१ विद्यालय रहेकोमा ती विद्यालयमा रहेका शिक्षक दरबन्दी र विद्यार्थी संख्याको अनुपात देहाय बमोजिम रहेको छ।

विद्यालय संख्या	विद्यार्थी संख्या	प्रति विद्यालय औसत विद्यार्थी	शिक्षक दरबन्दी	शिक्षक पदपूर्ति	शिक्षक विद्यार्थी अनुपात
४१	३००२	७३.२२	२४८	२४८	(करिब) १:१२

ख) प्रति विद्यार्थी लागतः पालिकामा रहेका ४१ विद्यालयमा पालिकाले यस वर्ष गरेको निकासाको आधारमा पालिकाको प्रति विद्यार्थी औसत लागत देहाय बमोजिम रहेको छ।

विद्यार्थी संख्या	वार्षिक निकासा रकम रु.					प्रति विद्यार्थी औसत लागत
	शिक्षक/कर्मचारी तलब भत्ता	दिवा खाजा	पाठ्य पुस्तक	अन्य	जम्मा निकासा	
३००२	१६०५९६०००	३३५३०००	१९३००००	६८४७०००	१७२७२६०००	५७५३६.९८

भौगोलिक विकटता र बढ्दो बाह्य बसाइँसराइको कारण शिक्षक विद्यार्थी अनुपात अत्यन्तै न्यून तर प्रति विद्यार्थी वार्षिक औसत लागत उच्च देखिएको अवस्थामा विकट ग्रामीण क्षेत्रमा बसोबास गर्ने र स्थानीय सामुदायिक विद्यालयमा अध्ययन गर्ने बालबालिकाको गुणस्तरीय शिक्षा प्राप्त गर्ने अधिकार सुनिश्चित हुने गरी सामुदायिक विद्यालयहरुको सञ्चालन, व्यवस्थापन र नियमन गर्ने तर्फ पालिका गम्भीर भएर लाग्नुपर्दछ।

३८ दिवा खाजाका लागि विद्यालयलाई अनुदानः

शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयद्वारा जारी कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि - २०८१।८२ मा उल्लेख भएको विद्यालय शिक्षा क्षेत्र कार्यक्रम अन्तर्गत क्रियाकलाप नं. २.७.११.१ - तोकिएका विद्यार्थीको दिवा खाजाका लागि विद्यालयलाई अनुदान अन्तर्गत स्थानीय तहले प्रारम्भिक बाल विकास कक्षा देखि कक्षा ५ सम्म अध्ययनरत बालबालिकाहरुका लागि विद्यालयगत तथ्याङ्कका आधारमा प्रति विद्यार्थी प्रतिदिन रु. १५ का दरले विद्यालयमा उपस्थित भएको दिनमा मात्र एक वर्षमा बढीमा १८० दिनको दिवा खाजा बापतको रकम सम्बन्धित विद्यालयलाई उपलब्ध गराउने व्यवस्था रहेको छ। पालिकामा दिवा खाजा कार्यक्रमको लागि यस वर्ष संघीय सशर्त अनुदान मार्फत रु. ५३ लाख २७ हजार विनियोजन भएकोमा पालिकाले बालविकास देखि ५ काक्षा सम्म अध्ययनरत १७९३ जना विद्यार्थीको दिवा खाजा बापत ३९ वटा सामुदायिक विद्यालयलाई जम्मा रु. ३३ लाख ५३ हजार निकासा गरेको छ। पालिकामा जम्मा ४१ वटा सामुदायिक विद्यालय सञ्चालनमा रहेकोमा राधा आ.वि. र जीवन प्रा.वि.ले दिवा खाजा कार्यक्रम सञ्चालन नगरेको कारण दिवा खाजा बापतको निकासा नै नलिएको पाइयो भने लालीगुराँस प्रा.वि.ले पहिलो किस्तामात्र निकासा लिएको पाइयो। यसरी सामुदायिक विद्यालयले दिवा खाजा कार्यक्रम सञ्चालन नगर्दाको परिणामस्वरुप राज्यले प्रदान गरेको सुविधाबाट ती विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थी वञ्चित हुन गएका छन् भने अनिवार्य र निशुःल्क शिक्षा प्रवर्द्धनमा सरकारले लिएको लक्ष्य प्राप्तिमा समेत असर पर्नसक्ने देखिँदा सबै सामुदायिक विद्यालयमा अनिवार्य रुपमा दिवा खाजा कार्यक्रम सञ्चालन हुनुपर्दछ।

३९ सामाजिक परीक्षण तथा आर्थिक लेखापरीक्षणः

शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयद्वारा जारी कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि - २०८१।८२ मा उल्लेख भएको विद्यालय शिक्षा क्षेत्र कार्यक्रम अन्तर्गत क्रियाकलाप नं. २.७.१०.१३ - विद्यालय सञ्चालन तथा व्यवस्थापन अनुदान अन्तर्गत स्थानीय तहले विद्यालयको सामाजिक परीक्षण तथा आर्थिक

लेखापरीक्षण, विद्यार्थी परिचय पत्र व्यवस्थापन, विद्यालय तथ्याङ्क व्यवस्थापन, बुलेटिन प्रकाशन लगायतका क्रियकलाप सञ्चालनका लागि आधारभूत तह सञ्चालित प्रत्येक विद्यालयलाई रु. १० हजार र माध्यमिक तह सञ्चालित प्रत्येक विद्यालयलाई रु. १५ हजार एकमुष्ट अनुदान वार्षिक रुपमा उपलब्ध गराउने व्यवस्था रहेको छ। पालिकाले यस वर्ष विद्यालयको सामाजिक परीक्षण तथा आर्थिक लेखापरीक्षण लगायतका कार्यको लागि आधारभूत तह सञ्चालित ३० वट विद्यालयहरुलाई प्रति विद्यालय रु. १० हजारका दरले रु. ३००००००.०० र माध्यमिक तह सञ्चालित ११ वटा विद्यालयहरुलाई प्रति विद्यालय रु. १५ हजारका दरले रु. १६५०००.०० समेत जम्मा रु. ४६५०००.०० निकासा दिएकोमा स्थलगत लेखापरीक्षणको अवधि २०८२ कार्तिक २६ सम्म विद्यालयहरुको सामाजिक परीक्षण सम्पन्न भई प्रतिवेदन समेत प्राप्त भएको भए तापनि कुनै पनि विद्यालयको आर्थिक लेखापरीक्षण सम्पन्न भएको प्रतिवेदन पालिकामा पेश भएको पाइएन। तसर्थ सम्बन्धित विद्यालयहरुबाट आर्थिक लेखापरीक्षण प्रतिवेदन पालिकामा पेश हुनुपर्ने रु.

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	निकासा रु.	कैफियत
१	शिव सरस्वती मा.वि.	१५०००	
२	श्रृङ्ग मा.वि.	१५०००	
३	महेन्द्रोदय मा.वि.	१५०००	
४	जयदुर्गा मा.वि.	१५०००	
५	बालशिक्षा निकेतन मा.वि.	१५०००	
६	शहीदगंगा मा.वि.	१५०००	
७	बालविकास मा. वि.	१५०००	
८	शुक्ला मा.वि.	१५०००	
९	अम्मर मा.वि.	१५०००	
१०	शान्ती मा.वि.	१५०००	
११	दीपक मा.वि.	१५०००	
१२	अमर आ.वि	१००००	
१३	सिद्ध आ.वि.	१००००	
१४	राष्ट्रिय आ.वि.	१००००	
१५	धर्म आ.वि.	१००००	
१६	सरस्वती आ.वि.६	१००००	
१७	राधा आ.वि	१००००	
१८	सरस्वती आ.वि.३	१००००	
१९	भिर्कोट आ.वि.	१००००	
२०	पद्मज्योति आ.वि.	१००००	
२१	सहवीर आ.वि.	१००००	
२२	चन्द्रज्योति आ.वि.	१००००	
२३	अरुण प्रा.वि.	१००००	
२४	जलदेवी प्रा.वि ७	१००००	
२५	अमरज्योति प्रा.वि	१००००	
२६	अजम्बरी प्रा.वि.	१००००	
२७	भाष्कर प्रा.वि.	१००००	
२८	लालीगुराँस प्रा.वि.	१००००	

२९	चण्डी प्रा.वि.	१००००	
३०	महेन्द्रज्योति प्रा.वि.	१००००	
३१	जनजागृति प्रा.वि.	१००००	
३२	बाराही प्रा.वि.	१००००	
३३	गणेश प्रा.वि.	१००००	
३४	शिवशक्ती प्रा.वि.	१००००	
३५	कृष्ण प्रा.वि.	१००००	
३६	शिवसुन्दर प्रा.वि.	१००००	
३७	जनशक्ती प्रा.वि.	१००००	
३८	जलदेवी प्रा.वि ३	१००००	
३९	कालिका प्रा.वि.	१००००	
४०	जीवन प्रा. वि.	१००००	
४१	बालादेवी प्रा. वि .	१००००	
	जम्मा रु.	४६५०००	

प्रमाण पेश नगरेको	४,६५,०००

४० **विद्यालयको कोष सञ्चालनः**

शिक्षा नियमावली - २०५९ को नियम १६९(५) मा विद्यालयको कार्य सञ्चालनको लागि विद्यालय कोषको रकम नजिकैको वाणिज्य बैंकमा खाता खोली जम्मा गर्न सकिने उल्लेख छ। पालिकामा पेश गरिएको विद्यालयहरुको गतवर्ष ०८०।८१ को लेखापरीक्षण प्रतिवेदन अनुसार पालिका अन्तर्गतको श्री शिव सरस्वती मा.वि.ले रु. १५ लाख १७ हजार स्थानीय सिद्ध सहकारीमा जम्मा गरेको र निम्नानुसारका १६ वटा विद्यालयले रु. २७ लाख ७५ हजार नगद मौज्दात राखेको पाइयो।

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	सहकारीमा मौज्दात रु.	नगद मौज्दात रु.	कैफियत
१	श्री शिव सरस्वती मा.वि.	१५१७२२९	७०४४३	सिद्ध सहकारी संस्था
२	श्री महेन्द्रोदय मा.वि.	-	७७९३३	
३	श्री जयदुर्गा मा.वि.	-	११५६०००	
४	श्री शहिदगंगा मा.वि.	-	६१३३६८	
५	श्री बालविकास मा.वि.	-	११४७३९	
६	श्री शुक्ला मा. वि .	-	१३३३७०	
७	श्री अमर मा. वि .	-	९५५४०	
८	श्री दीपक मा. वि .	-	१५०००	
९	श्री राष्ट्रिय आ. वि .	-	२०००००	
१०	श्री राधा आ. वि .	-	१००४४	
११	श्री सरस्वती मआ. वि .	-	२३९०	
१२	श्री भिरकोट आ. वि .	-	१४६१८३	
१३	श्री अरुण प्रा. वि .	-	२००००	
१४	श्री अमरज्योति प्रा. वि .	-	९४३८५	
१५	श्री महेन्द्रज्योति प्रा. वि .	-	२४६२०	
१६	श्री कृष्ण प्रा. वि .	-	१३५८	
	जम्मा रु.	१५१७२२९	२७७५३७३	

विद्यालयको कोषको रकम नजिकैको बैङ्कमा खाता खोली राख्नुपर्नेमा नियम विपरित जोखिमयुक्त सहकारीमा जम्मा गरेको तथा ठूलो रकम नगद मौज्दातको रुपमा राखेको देखिएकोले नियमानुसार बैंकबाट विद्यालयको कोषको सञ्चालन हुने व्यवस्था मिलाउनुपर्दछ।

४१ **सेनिटरी प्याड खरिदः**

शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयद्वारा जारी कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि - २०८१।८२ मा उल्लेख भएको विद्यालय शिक्षा क्षेत्र कार्यक्रम अन्तर्गत क्रियाकलाप नं. २.७.१३.२३ - सामुदायिक विद्यालयका छात्राहरुलाई निःशुल्क सेनिटरी प्याड व्यवस्थापनका लागि प्रति विद्यार्थी अनुदान अन्तर्गत सामुदायिक विद्यालयमा कक्षा ६ - १२ मा अध्ययनरत छात्राहरुको लागि निःशुल्क सेनिटरी प्याड वितरण गर्न पालिका र खरिद प्रक्रियमा सबैभन्दा घटी दररेट पेश गर्ने लाइफ केयर सेनिटरी एण्ड न्यापकिन उद्योग एण्ड सप्लायर्सबीच प्रति प्याकेट (८ थान) मूल्य अभिवृद्धि कर बाहेक रु. ८४ दरमा खरिद सम्झौता भएको र निज आपूर्तिकर्ताले १०३५० प्याकेट सेनिटरी प्याड आपूर्ति गरेकोमा पालिकाले भौचर नं. १९५ - ०८२।०३।२४ बाट रु. ९८३२४०.०० भुक्तानी गरेको छ।

सेनिटरी प्याडको मौज्दातः खरिद गरिएका सेनिटरी प्याड सम्बन्धित विद्यालयमा हस्तान्तरण गरी आवश्यक परेको समयमा छात्राहरुलाई सहज वितरणको सुनिश्चितता हुनुपर्दछ। पालिकाले यस वर्ष १०३५० प्याकेट सेनिटरी प्याड खरिद गरेको र पालिकामा ६ कक्षा भन्दा माथि पढाइ हुने २० विद्यालय रहेकोमा स्थलगत लेखापरीक्षणको अवधि (०८२।०७।२६)सम्म ११ वटा विद्यालयमा गरी ३३८० प्याकेट मात्रै हस्तान्तरण भएको पाइयो। यस वर्ष खरिद गरिएका सेनिटरी प्याड मध्ये ६९७० प्याकेट अझै हस्तान्तरण हुन बाँकी रहेको पालिकाले जानकारी गराएको छ। खरिद गरिएका सेनिटरी प्याडको उचित सदुपयोग हुनेगरी खरिद तथा हस्तान्तरण हुनुपर्दछ।

४२ **विद्यालय सुधार योजना निर्माण तथा अद्यावधिकः**

शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयद्वारा जारी कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि - २०८१।८२ मा उल्लेख भएको विद्यालय शिक्षा क्षेत्र कार्यक्रम अन्तर्गत क्रियाकलाप नं. २.७.१०.१३ - विद्यालय सञ्चालन तथा व्यवस्थापन अनुदान अन्तर्गत स्थानीय तहले आधारभूत तथा माध्यमिक विद्यालयलाई विद्यालय सुधार योजना निर्माण तथा अद्यावधिक, अभिभावक शिक्षा एवं अतिरिक्त कृयाकलाप सञ्चालनका लागि एकमुष्ट अनुदान दिने, विद्यालयले सरोकारवालाहरु समेतको सहभागितामा विद्यालय सुधार योजना तयारी पश्चात् स्वीकृत गराउने, स्वीकृत योजनाको एक प्रति शिक्षा तथा मानव स्रोत विकास केन्द्रमा पठाउने र स्थानीय तहको वेबसाइटमा प्रकाशन गर्ने साथै विद्यालयले योजना कार्यान्वयनको प्रगति प्रतिवेदन स्थानीय तहमा पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। यस वर्ष पालिकाले विद्यालय सुधार योजना निर्माण तथा अद्यावधिक गर्ने कार्यको लागि आधारभूत तह सञ्चालित ३० विद्यालयलाई रु. १५ हजारका दरले रु. ४५००००.०० र माध्यमिक तह सञ्चालित ११ विद्यालयलाई रु. २० हजारका दरले रु. २२००००.०० समेत रु. ६७००००.०० अनुदान निकासा दिएकोमा २ वटा विद्यालयले विद्यालय सुधार योजना निर्माण तथा अद्यावधिक गरी स्वीकृत गराएको र कार्यान्वयनको प्रगति प्रतिवेदन पेश गरेको नदेखिएकोले उल्लेखित प्रमाण पेश हुनुपर्ने अन्यथा ती विद्यालयमा निम्नानुसार निकासा भएको रु. ३००००.०० सम्बन्धित विद्यालयबाट असुल गरी संघीय सञ्चित कोष दाखिला हुनुपर्ने रु.

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	निकासा रु.	कैफियत
१	भीरकोट आ.वि. , ऋषिङ - ३	१५०००	
२	लालीगुराँस प्रा.वि. , ऋषिङ - १	१५०००	
	जम्मा रु.	३००००	

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२१** को निर्णयले रू **२०,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२०** को निर्णयले रू **२०,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

असुल गर्नुपर्ने	३०,०००

४३ **गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रमः**

गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका, २०७७ को प्रस्तावनामा स्थानीय तहमा लघु उद्यमको विकास र प्रवर्द्धनको माध्यमबाट गरिबी निवारणमा सहयोग पुर्याउनु गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रमको उद्देश्य रहेको उल्लेख छ। गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम अन्तर्गत यस वर्ष पालिकालाई संघीय सशर्त अनुदान रु. १३ लाख र गाउँपालिकाको तर्फबाट रु. समेत जम्मा रु. विनियोजन भएकोमा पालिकाले तपशिल बमोजिम रु. १४ लाख २१ हजार खर्च गरेको छ।

क.सं.	कार्यक्रम /प्याकेजको नाम	विस्तृत विवरण	सशर्त खर्च रु.	कैफियत
१.	उद्यम विकास सहजकर्ताको तलब, चाडपर्व खर्च र पोषाक भत्ता	१ जनालाई	३३९०२०	(सहायक चौथो तह सरह)
२.	नयाँ उद्यमी सिर्जना तर्फ (धुप बनाउने तालिम)	(१६ जनालाई ७ दिन)	९१७२०	वडा नं.- १, बेलटार
	नयाँ उद्यमी सिर्जना तर्फ (बाँसको मुढा बनाउने तालिम)	(२० जनालाई १५ दिन)	९८३५०	वडा नं.- ८
३.	सिलाई बुनाई स्तरोन्नति तालिम	(२० जनालाई १ महिना)	१४८७०८	[वडा नं. - १]
४.	सिलाई बुनाई स्तरोन्नति तालिम	(११ जनालाई २ महिना)	१५६०२०	[वडा नं. - ३]
५.	बुटिक तालिम पुनर्ताजगी [वडा नं. - ४]	(१७ जनालाई १ महिना)	१८५०००	गा.पा. चालुबाट थप खर्च रु. २३०५०
६.	बुटिक तालिम पुनर्ताजगी [वडा नं. - २]	(१७ जनालाई १ महिना)	१२८५२१	गा.पा. चालुबाट थप खर्च रु. १०००००
७.	प्रविधि हस्तान्तरण - Plastic Chair, Wooden Office Table, Sound System, Electric Water Dispenser etc.	अजम्बरी सामुदायिक होमस्टे तथा १४ जना स्थानीयबासी, वडा नं.- ८	१४००००	२० % साझेदारीमा
८.	कृषि स्नातक करारको तलब भुक्तानीमा खर्च	१५५ - ०८२।०३।१५	१०९२२	फरक शिर्षकमा खर्च - नियमसम्मत नभएको
	गा.पा. चालुबाट थप समेत जम्मा खर्च रु. [१४२१३११]		१२९८२६१	गा.पा. चालुबाट थप खर्च रु. १२३०५०

यस सम्बन्धमा देखिएका अन्य बेहोरा निम्न अनुसार छन्।

४३.१ **तालिमबाट उत्पादित सामग्रीको बिक्री वा जिन्सी दाखिलाः** गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका, २०७७ को दफा ३९ मा तालिमबाट उत्पादित सामान वा वस्तुहरुको व्यवस्थित अभिलेख राखी त्यस्ता सामाग्रीहरु प्रशिक्षण अवधिभित्रै परल मूल्यको ५० प्रतिशत छुट मूल्यमा सहभागीलाई नै बिक्री गरी प्राप्त रकम तोकिएबमोजिमको राजस्व खातामा जम्मा गर्नु पर्ने तथा उक्त सामान कहीँ पनि बिक्री नभएमा स्टोर दाखिला गरी यथाशिघ्र लिलाम बिक्री गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। पालिकाले आ.व. २०८१।८२ मा बाँसको मुढा बनाउने, धुप अगरबत्ती बनाउने, बुटिक र सिलाई बुनाई सम्बन्धी सीप विकास तालिम सञ्चालन गरेकोमा उल्लेखित तालिमबाट उत्पादित सामग्रीहरुको बिक्री तथा जिन्सी दाखिला सम्बन्धमा कुनै पनि अभिलेख राखेको छैन। केही सामग्रीहरु गाउँकार्यपालिकाको कार्यालयमा रहेको मौखिक जानकारी स्थलगत लेखापरीक्षणको क्रममा प्राप्त भएको छ। यसबाट एकातिर गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका, २०७७ को पालना भएको छैन भने अर्कोतिर यसरी सञ्चालन भएका तालिमहरु व्यवसायिक उद्यमशीलता विकासमा प्रभावकारी नहुने भएकोले निर्देशिकाको पूर्ण पालना गरेर कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुगराउनुपर्दछ।

४३.२ **फरक शिर्षकमा भुक्तानीः** आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ३९(१) अनुसार सरकारी रकम खर्च गर्दा बजेट तथा कार्यक्रमको सिमा भित्र रही खर्च गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। उक्त व्यवस्था अनुसार सशर्त अनुदान बापत प्राप्त रकम सोही शिर्षक र प्रयोजनमा मात्र खर्च गर्नुपर्दछ। पालिकाले गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम शिर्षकमा विनियोजन भएको रकम मध्ये भौचर नं. १५५ - ०८२।०३।१५ बाट रु. १०९२२ कृषि स्नातक करारको तलब भुक्तानी गरी खर्च लेखेको पाइयो। विनियोजित बजेट तथा कार्यक्रमको शर्त विपरीत फरक शिर्षकमा खर्च लेखेको रकम रु. १०९२२ नियमसम्मत नदेखिएकोले नियमित हुनुपर्दछ।

अनियमित भएको	१०,९२२

४४ **सुन्तला जात पकेट विकास कार्यक्रमः**

प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजनाको परियोजना कार्यान्वयन म्यानुअल (पहिलो संशोधन - २०८१) को परिच्छेद ३.३ अनुसार परियोजना अन्तर्गत तोकिएको पकेट विकास कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने, देखिएका समस्या समाधानमा सहजीकरण गर्ने, अनुगमन गर्ने र सञ्चालित पकेटको प्रोफाइल तयार गर्ने जिम्मेवारी स्थानीय तहको हुने उल्लेख छ। सोही म्यानुअलको परिच्छेद ४.१.१३(ख) मा

स्थानीय तहले तोकिएको अवधि र ढाँचामा सञ्चालित पकेट विकास कार्यक्रमको प्रगति प्रतिवेदन र पकेट प्रोफाइल तयारी तथा अद्यावधिक गरी जिल्लास्थित परियोजना कार्यान्वयन एकाइमा पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। परियोजना अन्तर्गत पालिकामा यस वर्ष सुन्तला जात पकेट विकास कार्यक्रमको लागि रु. १२ लाख विनियोजन भएकोमा रु. ८ लाख ७० हजार खर्च भएको छ। पालिकाले परियोजना कार्यान्वयन म्यानुअलमा व्यवस्था भए बमोजिमको प्रगति प्रतिवेदन र पकेट प्रोफाइल तयार गरी तोकिएको निकायमा पेश गरेको नदेखिँदा सञ्चालित पकेट विकास कार्यक्रमको प्रभावकारिता सुनिश्चित हुनेगरी कार्यक्रमको सञ्चालन, अनुगमन तथा नियमित प्रतिवेदन गर्नेतर्फ पालिकाले ध्यान दिनुपर्दछ।

४५ **बाँझो जग्गामा फलफूल विकास कार्यक्रमः**

ऋषिङ गाउँपालिका बाँझो जमिन सदुपयोग कार्यक्रम संचालन कार्यविधि, २०७९ को दफा २(क) मा "बाँझो जग्गा" भन्नाले कुनै व्यक्तिको नाममा नापी भई सो व्यक्ति वा अन्य कसैले कुनै पनि किसिमको खेती नगरी प्राकृतिक अवस्थामा रहेको कृषि योग्य जमिन सम्झनुपर्ने उल्लेख छ। सोही कार्यविधिको दफा १० मा बाँझो जमिन सदुपयोग कार्यक्रम संचालनको लागि सूचना प्रकाशन र आवेदकबाट प्रस्ताव माग गरी अनुदान मूल्याङ्कन मापदण्ड बमोजिम मूल्याङ्कन पश्चात् अनुदान रकम अनुदानग्राहीलाई भुक्तानी गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले यस वर्ष बाँझो जग्गामा फलफूल विकास कार्यक्रमको लागि रु. ५०००००.०० विनियोजन गरेकोमा कार्यविधिको व्यवस्था विपरित वडा नं. ३ दुवुङ्ग भ्यु टावर वरपर सार्वजनिक जग्गामा पालिका आफैँले चिया खेती कार्यक्रम सञ्चालन बापत बिरूवा तथा गोठे मल खरिद, कामदार खर्च, ढुवानी समेत गरी रू. १०००००.०० खर्च लेखेको पाइयो। पालिकाले आफैँले बनाएको कार्यविधि विपरित सम्बन्धित कृषकलाई अनुदान दिनु पर्नेमा आफैँले कार्यक्रम सञ्चालन गरेको निमय सम्मत नदेखिएकोले नियमित हुनुपर्ने रु.

अनियमित भएको	१,००,०००

४६ **सामाजिक सुरक्षा तर्फः**

सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यविधि, २०७७ को दफा २६ मा कुनै आर्थिक वर्षमा सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमका लागि निकासा भएको रकम सो आर्थिक वर्षमा खर्च नभए सङ्घीय सञ्चित कोषमा फिर्ता गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। यस पालिकामा आ.व. २०८१।८२ मा सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरणको लागि रु. १३ करोड ८० लाख ४६ हजार विनियोजन भएकोमा पालिका भित्रका ३४८० जना लाभग्राहीलाई सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण बापत तपशिल बमोजिम रु. १३ करोड ७७ लाख ९२ हजार खर्च भएको छ।

सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण विवरण (आ.व. ०८१/८२)						
वडा नं.	प्रथम त्रैमासिक	दोस्रो त्रैमासिक	तेस्रो त्रैमासिक	लाभग्राही संख्या [चौथो त्रैमासिक]	चौथो त्रैमासिक	वार्षिक जम्मा
१	४६७८७९६	४७१७४९३	४८१००२२	४६०	४८७२६३२	१९०७८९४३
२	४४३४४६०	४३९७३०१	४४२१६३८	४४७	४४५७५४९	१७७१०९४८
३	४४३३८४५	४४१९७९९	४४७१६६०	४३५	४४८१९४७	१७८०७२५१
४	३८७०११५	३८८०३५३	३९९००५५	४५९	४०५९०९०	१५७९९६१३
५	३९८१५२९	४०२७८२२	४०१९२८३	४२०	४१७९८३५	१६२०८४६९
६	४६१७१००	४६५८१४६	४७३५६५७	४६७	४८२७४५६	१८८३८३५९
७	४६१९४४०	४६४७१०१	४६०२६६५	४५५	४६४२७५४	१८५११९६०
८	३४६२०८७	३४६९४२७	३४५००४२	३३७	३४५४८४६	१३८३६४०२
जम्मा	३४०९७३७२	३४२१७४४२	३४५०१०२२	३४८०	३४९७६१०९	१३७७९१९४५

सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण सम्बन्धमा देखिएका अन्य बेहोरा निम्न छन् ।

४६.१ **समीक्षा तथा सूचना प्रवाहः** सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यविधि, २०७७ को दफा३१ मा भत्ता प्राप्त गर्ने व्यक्तिको विवरण स्थानीय तहले सम्बन्धित सभामा पेश गर्नुपर्ने र स्थानीय तहले सञ्चालन गरेको कार्यक्रमको चौमासिक वा वार्षिक रुपमा समीक्षा गर्दा सामाजिक

सुरक्षा कार्यक्रममा भएको निकासा तथा खर्चको पनि समीक्षा गर्नुपर्ने व्यवस्था गरेकोमा पालिकाले उल्लेखित व्यवस्था परिपालना गरेको पाइएन। सोही कार्यविधिको दफा ३२ मा स्थानीय तहले भुक्तानी गरेको भत्ता रकम र बुझी लिने व्यक्तिको नामावली स्थानीय तहको कार्यालयको अतिरिक्त सम्बन्धित वडा कार्यालयमा समेत सार्वजनिक गर्नुपर्ने र भत्ता प्राप्त गर्ने लाभग्राहीको नाम नामेसी सम्बन्धित स्थानीय तहको वेबसाइटमा राख्ने व्यवस्था मिलाउनुपर्ने व्यवस्था भए पनि पालिकाले नियमित रुपमा लाभग्राहीहरुको नाम नामेसी वेबसाइटमा अद्यावधिक तथा स्थानीय तहको कार्यालय र वडा कार्यालयको सूचना पाटीमा सार्वजनिक गरेको पाइएन। कार्यक्रमको समीक्षा तथा सूचना प्रवाह सम्बन्धमा समाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यविधिको व्यवस्था पालना हुनुपर्दछ।

४६.२ **सार्वजनिक सुनुवाईः** सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण कार्यविधि २०७७ को दफा ३४ अनुसार स्थानीय तह तथा वडा समितिले प्रचलित कानुन बमोजिम सार्वजनिक सुनुवाई गर्दा सामाजिक सुरक्षा भत्ता सम्बन्धी विषयलाई समेत समावेश गर्नुपर्ने र सार्वजनिक सुनुवाईबाट प्राप्त गुनासा तथा सुझाव मध्ये स्थानीय तहले आफूले सक्ने कुरा सम्बोधन गरी स्थानीय तहबाट सम्बोधन हुन नसक्ने गुनासा तथा सुझावहरु सम्बोधनका लागि स्थानीय तह, प्रदेश सरकार तथा नेपाल सरकारको सम्बन्धित नियकायमा पठाउनु पर्ने व्यवस्था भएकोमा उल्लिखित कार्य भए गरेको पाइएन। कार्यविधिको पालना गरी नियमित रुपमा सार्वजनिक सुनुवाई गरी सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण सम्बन्धमा छलफल गर्नुपर्दछ।

४७ **प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमः**

स्थानीय तहमा सूचीकृत बेरोजगार व्यक्तिलाई न्यूनतम रोजगारी प्रत्याभूत गराउन एवं सामूदायिक पूर्वाधारहरुको विकास मार्फत नागरिकको जीवन यापनमा सुधार ल्याउने उद्देश्यले सबैस्थानीय तहमा प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालनमा रहेको छ। प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका, २०७५ को दफा १२ मा स्थानीय तहभित्रका बेरोजगार व्यक्तिहरु तथा रोजगारदाताहरुको तथ्याङ्क सङ्कलन र अद्यावधिक गर्ने र स्थानीय तहको बजेट तथा कार्यक्रमबाट रोजगारमुलक आयोजना तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन र प्रतिवेदन गर्ने भूमिका स्थानीय तहको हुने उल्लेख छ। पालिकाले बेरोजगारको तथ्याङ्क अद्यावधिक गरेर, सूचीमा समावेश भएका बेरोजगारहरुलाई प्राथमिकीकरण गरी प्राथमिकता क्रम अनुसार कामका लागि रोजगार कार्यक्रममा संलग्न गराई रोजगारी दिनुपर्दछ। कार्यक्रम अन्तर्गत यस आ.व.मा पालिकामा सिँढी बाटो निर्माण, चौतारो मर्मत, सार्वजनिक शौचालय निर्माण तथा नाला सरसफाइ लगायतका २१ वटा आयोजना सञ्चालन भएको पाइयो। सूचीकृत ५७५ बेरोजगार मध्ये रोजगारीका लागि छनोट भएका ७० जनाले यस वर्ष पालिकामा सञ्चालित आयोजनाबाट औसत ९१.२६ दिनका दरले जम्मा ६३८८ दिन रोजगारी प्राप्त गरेकोमा ज्याला बापत कुल रु. ४२ लाख ६७ हजार भुक्तानी भएको छ। प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम अन्तर्गत पालिकामा विनियोजित बजेट रु. ६६ लाख ८६ हजार मध्ये श्रमिकको ज्याला,प्रशासनिक र कार्यक्रम खर्च समेत रु. ६२ लाख ५५ हजार खर्च भएको छ। कार्यक्रम अन्तर्गत भएको खर्चबाट लक्षित वर्गमा अल्पकालीन रोजगारी सृजना भएता पनि दीर्घकालीन रोजगारी सिर्जना र स्थानीय विकास निर्माणका कामको दीगोपना अभिवृद्धिमा प्रभावकारी योगदान पुगेको देखिँदैन। यस सम्बन्धमा देखिएका अन्य बेहोरा निम्नअनुसार छन्।

४७.१ **न्यूनतम रोजगारः** रोजगारीको हक सम्बन्धी ऐन - २०७५ को दफा ८(१) मा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय तहले ऐन प्रारम्भ भएपछि बेरोजगार व्यक्तिलाई एक आर्थिक वर्षमा न्यूनतम एक सय दिनको रोजगार प्रादान गर्न आवश्यक रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने उल्लेख भएकोमा पालिकाले यस वर्ष रोजगारीका लागि छनोट भएका लाभग्राहीलाई औसत ९१.२६ दिन मात्रै रोजगार प्रदान गरेको देखिँदा सम्बन्धित लाभग्राहीहरु न्यूनतम रोजगारीको हकबाट वञ्चित हुन गएको पाइयो। ऐनको व्यवस्था अनुसार न्यूनतम रोजगार सुनिश्चित हुनेगरी रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्दछ।

४७.२ **श्रमिकको ज्याला भुक्तानीः** प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका - २०७५ को दफा २७(२) अनुसार लाभग्राहीलाई ज्यालाको भुक्तानी मासिक रुपमा गर्नुपर्नेमा पालिकाले यस वर्ष सञ्चालित आयोजनामा खटिएका श्रमिकहरुलाई मासिक रुपमा ज्याला बापतको भुक्तानी नगरी आर्थिक वर्षको अन्त्यमा एकमुष्ट भुक्तानी गरेको पाइयो। निर्देशिकाको व्यवस्था अनुसार मासिक रुपमा ज्याला भुक्तानी नहुँदा काममा खटिएका लाभग्राहीको दैनिक जीवनयापन आर्थिक रुपले कठिन हुन जाने हुँदा मासिक रुपमा नियमित ज्याला भुक्तानीको व्यवस्था मिलाउनुपर्दछ।

४७.३

कार्यस्थल सुरक्षा सामग्री खरिदः कामका लागि पारिश्रमिकमा आधारित सामुदायिक आयोजना (सञ्चालन तथा व्यवस्थापन) कार्यविधि - २०७६ को दफा ७ को उपदफा ३(ग) मा आयोजनाको कुल अनुमानित लागतको आधारमा अधिकतम २ प्रतिशत रकम श्रमिकका लागि कार्यस्थल सुरक्षा सामग्री खरिदमा खर्च गर्ने गरी खर्चको प्रस्ताव गर्नुपर्ने र सोही दफाको उपदफा ३(ङ) मा श्रमिकका लागि कार्यस्थल सुरक्षा सामग्री खरिद गर्दा प्राविधिकले अनुसूची - १ बमोजिमको फाराममा उक्त आयोजनामा काम गर्दा श्रमिकको सुरक्षामा जोखिम हुने भनी स्पष्ट उल्लेख गरी सुरक्षा सावधानीका लागि प्रयोग गर्न सिफारिस गरेका सामग्रीहरु लागत अनुमानको सीमाभित्र रहेर मात्र खरिद गर्नुपर्ने उल्लेख भएकोमा पालिकाले यस वर्ष ज्याकेट, हेल्मेट, पञ्जा र बुट समेतको ४० सेट सुरक्षा सामग्रीको साथै बेल्चा ३२ थान, गल ४ थान, ५ केजीको घन ८ थान, डोरी ४८ मिटर, गैती ८ थान र ठेला ८ थान खरिद बापत भौचर नं. १३५ - ०८२।०३।०१ बाट रु. १,९९,९६४.०० खर्च लेखेको छ। कार्यस्थल सुरक्षा सामग्री खरिदको लागि विनियोजित बजेटबाट बेल्चा, गल, घन, गैंती र ठेला लगायतको औजार खरिद गरेको नियम सम्मत देखिँदैन भने कार्यस्थल सुरक्षा सामग्री खरिद गर्नु अघि प्राविधिकले आयोजनामा काम गर्दा श्रमिकको सुरक्षामा हुने जोखिम उल्लेख गरी सुरक्षा सावधानीका लागि ती सामग्रीहरु प्रयोग गर्न सिफारिस गरेको पाइएन। खरिद भएका सुरक्षा सामग्रीहरु सम्बन्धित आयोजनामा खटिने श्रमिकलाई वितरण नगरी वडा अध्यक्षहरुलाई हस्तान्तरण गरेको पाइयो। पालिकामा यस वर्ष रोजगारीको लागि ७० जना श्रमिक छनोट भई काममा खटिएकोमा ४० सेट सुरक्षा सामग्री कुन कुन आयोजनामा खटिएका श्रमिकको लागि खरिद तथा वितरण भएको हो सो सम्बन्धमा यकिन विवरण उपलब्ध नहुँदा खरिद भएको सामग्री सम्बन्धित श्रमिकले पाएको सुनिश्चित हुन सकिएन। यस सम्बन्धमा कार्यविधिमा उल्लेखित कार्यस्थल सुरक्षा सामग्री सम्बन्धी व्यवस्थाको पालना भएको नदेखिएकोले खरिद भएका सुरक्षा सामग्रीहरु सम्बन्धित आयोजनामा रोजगारीमा खटिएका श्रमिकले प्राप्त गरेको सुनिश्चित हुने र खरिद भएका औजारहरुको सदुपयोग सुनिश्चित हुने प्रमाण सहित नियमित हुनुपर्ने रु.

अनियमित भएको	१,९९,९६४

४७.४ **प्रगति समीक्षा र प्रतिवेदनः** प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका - २०७५ को दफा ७३(४) मा सम्बन्धित गाउँकार्यपालिका वा नगरकार्यपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रका कार्यक्रमहरुको चौमासिक तथा वार्षिक रुपमा समीक्षा गरी सोको प्रतिवेदन सार्वजनिक गर्नुपर्ने व्यवस्था भएकोमा पालिकाले चालु आर्थिक वर्षमा सञ्चालित कार्यक्रमहरुको नियमित रुपमा आवधिक समीक्षा गरी सोको प्रतिवेदन सार्वजनिक गरेको पाइएन। निर्देशिकामा उल्लेखित व्यवस्थाको पालना गरी कार्यक्रमको प्रभावकारिता प्रवर्द्धन गर्नेतर्फ पालिकाले ध्यान दिनुपर्दछ।

४८ **कृषि तथा पशुमा अनुदानः**

कृषि क्षेत्रको रुपान्तरण, कृषि तथा पशुपन्छीजन्य व्यवसाय प्रवर्धन लगायतका कृषि, पशुपन्छी, बालीनाली, मत्स्य आदि सम्बन्धी अनुदान उपलब्ध गराउने कार्यक्रमबाट विभिन्न व्यक्ति तथा समूहलाई अनुदान दिएको देखिन्छ। यस्ता कार्यक्रम संघका साथै प्रदेश तथा स्थानीय तह मार्फत तिनका समेत स्रोत साधनको संलग्नतामा सञ्चालन गर्न विभिन्न नीति, कार्यविधि तथा निर्देशिका नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय तहबाट समेत तर्जुमा भएको देखिन्छ। सोही बमोजिम लक्षित कृषक वर्गलाई अनुदान वितरण बापत वार्षिक कार्यक्रम अनुसार यस वर्ष पालिकाबाट कृषि तर्फ ९१७ कृषक/फर्मको लागि रु. ३२ लाख २२ हजार र पशु तर्फ २६८५ कृषक/फर्मको लागि रु. ९ लाख ४२ हजार समेत कृषि तथा पशुमा अनुदान वितरण गर्न जम्मा रु. ४१ लाख ६४ हजार खर्च भएको बेहोरा निम्नानुसार देखिन्छ।

कृषि तर्फको अनुदान वितरण विवरण				
क.सं.	अनुदानको किसिम	लाभान्वित व्यक्ति /समूह	खर्च रु.	कैफियत
१	च्याउ प्रवर्द्धन कार्यक्रम (५० प्रतिशत अनुदान)	१	१२७०००	कन्ये च्याउको बीउ, टनेल निर्माण तथा च्याउको लागि अन्य आवश्यक सामग्रीहरु
२	मागमा आधारित युवा लक्षित कृषि कार्यक्रम (७५ प्रतिशत अनुदान)	१	१५५८२९	कागतीको कलमी विरुवा, सिचाई तथा वाली संरक्षण सामग्रीहरु
३	१ वडा १ उत्पादन कार्यक्रम (७५ प्रतिशत अनुदान)	८	२५००००	अकबरे खुर्सानीको बीउ, मल्चिङ्ग प्लाष्टिक, Insect net, स्प्रेयर तथा अन्य आवश्यक
४	मकैको बीउ उत्पादन कार्यक्रम (९० प्रतिशत अनुदान)	१	११९०००	मकैको मूल बीउ, Hermetic bag, मकै रोप्ने मेशिन, बाली संरक्षण सामग्रीहरु
५	खायन आलु उत्पादन कार्यक्रम (५०/८५ प्रतिशत अनुदान)	१	१८१०००	आलुको उन्नत बीउ (जनकदेव), सिंचाई सामग्री
६	मौरी पकेट स्थापना कार्यक्रम (७० प्रतिशत	१	२७९०००	मौरी सहितको मौरी घार, मौरी पालनका लागि
७	तरकारी पकेट स्थापना कार्यक्रम (५०/८५ प्रतिशत अनुदान)	१	१८८६४९	टनेल प्लाष्टिक, तरकारीको बीउ र सिंचाई सामग्रीहरु
८	कृषि औजार वितरण कार्यक्रम (५० प्रतिशत	८	१४८३००	Multi thresher, स्प्रेयर र हजारी
९	हिउँदे तथा वर्षे तरकारी बिउविजन वितरण कार्यक्रम (९० प्रतिशत अनुदान)	५	९९०००	वर्षे तरकारीका बीउ बिजनहरु
१०	माटो पशिक्षण शिविर संचालन तथा कृषि चुन वितरण कार्यक्रम	४६३	३६९०००	N, P, K, र Ph परिक्षण
११	बाँझो जग्गालाई फलफुल विकास कार्यक्रम	१	९९८२०	वडा नं. ३ मा रहेको दुबुङ्ग भ्यूटावर परिसरमा
१२	कीटनाशक तथा रोगनाशक बिषादी वितरण (पूर्ण अनुदान)	४१०	८८४००	मकैको फौजी कीरा व्यवस्थापनका लागि किटनाशकहरु
१३	खाद्यान्न वालीको उन्नत बीउ वितरण (५० प्रतिशत अनुदानमा)	१३	५९०००	रामपुर कम्पोजिट र मनकामना-३ जातको उन्नत मकैक बीउ
१४	कृषि उत्पादन प्रदर्शनी कार्यक्रम (पूर्ण अनुदान)	१	१८८०००	१ रोपनी क्षेत्रफलमा स्ट्रबेरीको उत्पादन प्रदर्शनी
१५	नयाँ सुन्तलाजात पकेट विकास कार्यक्रम संचालन ((५०/८५ प्रतिशत अनुदान)	२	८६९९९४	सुन्तलाका कलमी तथा बीजु विरुवा , ३ वटा प्लाष्टिक पोखरी निर्माण, बाली संरक्षण
	जम्मा	९१७	३२२१९९२	

पशु तर्फको अनुदान वितरण विवरण				
क.सं.	अनुदानको किसिम	लाभान्वित व्यक्ति /समूह	खर्च रु.	कैफियत
१	खोर सुधार कार्यक्रम (५० प्रतिशत अनुदान)	१८ फर्म	३६००००	बाखाको खोर सुधार,निर्माण
२	हिउँदे तथा वर्षे घाँसको बिउवेर्ना निशुल्क वितरण कार्यक्रम	२६ कृषक	८४९५८	जै,राईखन्यु, किम्बु,ईपिलईपिल,टाँकी,मेण्डोला घाँस
३	पशुपंक्षीका लागी औषधी खरिद तथा वितरण	२६०६ कृषक	३९९९८०	ऋषिङ्गका सम्पुर्ण वडाहरुका कृषकलाई
४	सर्जिकल समाग्री खरिद तथा वितरण कार्यक्रम	३५ कृषक	९७५५४	निशुःल्क वितरण
	जम्मा	२६८५	९४२४९२	
	कृषि तथा पशुमा कुल जम्मा अनुदान खर्च		४१६४४८४	

कृषि तथा पशुमा वितरित अनुदानको सही सदुपयोग भए नभएको सम्बन्धमा प्रभावकारी अनुगमन नभएकोले अनुदान कार्यक्रम सञ्चालन पश्चातको उपलब्धि मूल्याङ्कन भएको छैन। अनुदानबाट प्राप्त लाभको विश्लेषण गरी आगामी दिनमा अनुदानको कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्ने देखिन्छ। कृषि तथा पशुमा अनुदान सम्बन्धी खर्चको पारदर्शिता र जवाफदेहिता प्रवर्द्धनको लागि यसरी अनुदान प्राप्त गर्ने कृषकको नाम, ठेगाना र अनुदानको किसिम तथा रकम वेबसाइटबाट सार्वजनिक गर्नुगराउनु पर्दछ भने अनुगमन प्रभावकारी बनाई दोहोरो (संघ, प्रदेश तथा स्थानीय तह) परे नपरेको यकिन गरी लिखित प्रतिवेदन तयार गर्नुपर्दछ।

४९ **सोझै खरिदः**

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ तथा सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ बमोजिम प्रतिस्पर्धी तथा पारदर्शी रुपमा खरिद हुनुपर्दछ। सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ८ मा वार्षिक १० लाखभन्दा बढीको खरिद गर्दा वार्षिक खरिद योजना बनाउनुपर्ने व्यवस्था छ। पालिकाले खरिदलाई प्रतिस्पर्धी बनाउन खरिद योजना बनाई प्याकेजिङ गर्न मिल्ने खरिदलाई प्याकेजिङ गर्नुपर्नेमा सो

नगरी टुक्रा खरिद गरेको पाइयो। पालिकाले आ.व. २०८१।८२ मा मसलन्द तथा कार्यालय सामग्री र छपाइ सम्बन्धी सेवा पटक पटक सोझै खरिद गरी रु. ३३ लाख ५ हजार खर्च गरेको पाइयो। सोझै खरिद गरिएका सामग्रीहरुको गुणस्तर र मूल्यमा प्रतिस्पर्धा संकुचित हुन जाने र खरिदको लागत समेत बढ्ने हुनाले माग र आवश्यकताको विश्लेषणको आधारमा वार्षिक खरिद योजना र लागत अनुमान तयार गरी खरिद नियमावली बमोजिम प्रतिस्पर्धी तरिकाले खरिद गर्नुपर्दछ।

[**पालिकाको भनाइः** कार्यालय सञ्चालन, मसलन्द, कार्यक्रम सञ्चालन लगायतका विषयमा आवश्यक पर्ने सामग्रीहरु पूर्वानुमान गर्न कठिन भएकाले आवश्यकता अनुसार पटक पटक खरिद गरिएको।]

(विस्तृत विवरण बेरूजु दफा ४९ सँग सम्बन्धित अनुसूचीमा संलग्न छ ।)

५० **पूर्व निर्धारित क्षतिपूर्तिः**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम १२१(क) मा निर्माण व्यवसायीको ढिलाईको कारण खरिद सम्झौता बमोजिमको काम सो सम्झौतामा तोकिएको म्यादमा सम्पन्न हुन नसकेमा निजले सार्वजनिक नियकायलाई सम्झौता रकमको दश प्रतिशतमा नबढ्ने गरी प्रति दिन शुन्य दशमलव शुन्य पाँच प्रतिशतका दरले पूर्व निर्धारित क्षतिपुर्ती तिर्नु पर्ने व्यवस्था गरेको छ । यस कार्यालयमा ६ महिना भित्र निर्माण सम्पन्न गर्ने गरी मिति २०७७।०७।२९ मा सम्झौता गरिएका देहायका निर्माण कार्य ५ वर्ष व्यतित हुदा समेत निर्माण कार्य सम्पन्न भएको देखिएन । कार्यालयले निर्माण कार्यको दोस्रो पटकको म्याद थप गर्दा पूर्वनिर्धारित क्षतिपूर्ति लगाई म्याद थप गर्ने निर्णय गरेकोमा सो निर्णय पश्चातको भुक्तानीमा समेत पूर्वनिर्धारित क्षतिपूर्ति वापतको रकम कट्टि गरेको पाईएन । कार्यालयले मिति २०७८।०९।२९ मा दोस्रो पटक मिति २०७९।०३।२९ सम्म म्याद थपको निर्णय गर्दा पूर्वनिर्धारित क्षतिपूर्ति लगाएरमात्र म्याद थप गरिने निर्णय गरेको अवस्थामा समेत सो कट्टि गरेको नदेखिदा कार्यालयको निर्णय, सार्वजिनक खरिद ऐन तथा नियमावली अनुसार देहायका निर्माण व्यवसायीबाट पूर्वनिर्धारित क्षतिपूर्ति रकम रु. १४५३४९१.९९ असुल गरी निर्माण कार्य सम्पन्न गर्नुपर्ने रु.

क्र.सं.	निर्माण कार्य	निर्माण व्यवसायी	सम्झौता रकम (मु.अ.कर बाहेक)	पूर्वनिर्धारित क्षतिपूर्ति (१०%) रकम	कैफियत
१	श्रृङ्गपथ सडक (ठे.नं. ०७७।७८-५)	एसिएन /सीता जे.भी	८८१५३२३.१७	८८१५३२.३२	मिति २०७८।०९।२९ मा पूर्वनिर्धारित क्षतिपूर्ति लागाई म्याद थप गर्ने निर्णय।
२	झापुटार काहु सडक (ठे.नं. ०७७।७८-६)	एसिएन /सीता जे.भी	५७१९५९६.६८	५७१९५९.६७	
	जम्मा			**१४५३४९१.९९**	

असुल गर्नुपर्ने	१४,५३,४९१.९९

५१ **१० शैय्या अस्पताल निर्माणः**

पालिकामा १० शैय्या अस्पताल निर्माणको लागि रु. १२,३९,१८,०५९.८६ को लागत अनुमान बनाई बोलपत्र आह्वान गरेकोमा सो कार्यको लागि न्यूनतम मुल्याङ्कित सारभुत रुपमा प्रभावग्राही वोलपत्रको रुपमा निर्माण व्यवसायी श्री ओमबुद्ध हरिततारा जे.भी. सँग रु. ७,७७,९७,९८८.२१ कवोल रकममा मिति २ वर्ष भित्र निर्माण सम्पन्न गर्ने गरी मिति २०७८/०३/०६ मा सम्झौता गरेको छ । यस निर्माण कार्य बापत यस आर्थिक वर्ष सम्ममा सातवटा रनिङ्गबिल बाट रु. ६,२५,२२,१२८.६६ खर्च लेखेको छ । परामर्शदाताले दिएको ड्रईङ्ग तथा डिजाईन अनुसारको भवन निर्माण गर्न जग्गा अपुग भएको कारण तीन तलाको भवन बनाउनु पर्ने भएकोले सम्झौताका विभिन्न आईटमहरुमा थपहुन गई रु. ६६,९०,१८३.०३ को लागत थप हुन गएको पाईयो। यस सम्बन्धमा देखिएका व्यहोरा निम्नानुसार छन्।

५१.१ **त्रुटिपुर्ण डिजाईनः** सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा ५क बमोजिम सुरूको लागत अंकमा पच्चीस प्रतिशतभन्दा बढी फरक परेमा वा त्रुटिपूर्ण डिजाईन गरेको कारणले खरिद कार्य प्रभावित भइ त्यस्तो डिजाइन वा लागत अनुमान तयार, जाँच वा स्वीकृत गर्ने पदाधिकारी र सो कार्यमा संलग्न परामर्शदाता प्रचलित कानून बमोजिम कारबाहीको भागिदार हुने व्यवस्था गरेको छ । पालिकाले १० शैयाको अस्पताल निर्माणको लागी DPR निर्माण र माटो परीक्षण गर्ने कार्यको लागी ग्रिन डिजाईन सलुसन प्रा.लि लाई गो.भौ. नं १

मिति २०७८।०१।२१ बाट रु ९,७६,०३७.५० भुक्तानी गरेको पाईयो । परामर्श दाताले पेश गरेको ड्रईङ्ग एण्ड डिजाईन अनुसार नै पालिकाले भवन निर्माणको ठेक्का सम्झौता गरेकोमा निर्माण व्यवसायी श्री ओम बुद्ध हरिततारा जे.भी. ले मिति २०७८।०९।१३ मा स्वीकृत ड्रईङ्ग एण्ड डिजाईन तथा लेआउट अनुसारको भवन निर्माण गर्न जग्गा नपुग हुने भएकोले सो अनुसारको निर्माण कार्य गर्न जगगा उपलब्ध गराईदिन अनुरोध गरी निवेदन पेश गरेको पाईयो। पेश गरिएको प्रतिवेदन अनुसार ५५ मिटर लम्बाई र ५३ मिटर चौडाईको एक तलाको भवन निर्माण गर्ने गरी ड्रईङ्ग पेश भएकोमा सो अनुसारको जग्गा नपुग भएको कारण पुन डिजाईन गर्न लगाई ४२ मिटर लम्बाई र ३५ मिटर चौडाईको तीन तलाको अस्पताल भवन बनाउन तथा सो सम्बन्धी सम्पुर्ण जिम्मेवारी सोही परामर्शदातामै रहने गरी स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयबाट मिति २०८१।१०।०९ मा पत्राचार भएको पाईयो। यसरी जग्गाको क्षेत्रफल भन्दा निर्माण गरिने भवनको क्षेत्रफल बढी हुने गरी सिफारिस गर्ने कार्य प्राविधिक रुपमा उपयुक्त देखिएन । परामर्शदाताले वास्तविक निर्माण स्थलमा गई वस्तु स्थितिको अध्ययन बिना प्रतिवेदन तयार पारेको कारण निर्माणको क्रममा डिजाईन अनुसारको भवन बनाउन जग्गा अपुग भएको देखिन्छ । यसका साथै निर्माण स्थलमा मर्चरी घर, खुल्ला स्थान तथा फर्मेसी र पार्किङ्गको समेत मापदण्ड अनुसारको जग्गा अपुग हुने अवस्था देखिदा यसरी हचुवाको भरमा DPR तयार गरी हाल भेरिएसन गरी थप रु. ६६९०१८३.०३ थप दायित्व पर्ने गरी तयार पारेको प्रतिवेदनका आधारमा आर्थिक वर्ष २०७७।७८ मा भुक्तानी भएको रु ९,७६,०३७.५० समेत उपयोग विहिन देखिँदा त्रुटीपूर्ण DPR स्वीकृत गरी भुक्तानी गरेको नियमसम्मत नदेखिएकोले नियमित हुनुपर्ने रु.

अनियमित भएको	९,७६,०३७.५

५१.२ **भेरिएसन पश्चात् थप हुने व्ययभारः** अर्थ मन्त्रालयले च.नं. ३६४ मिति २०८१।०७।२९ मा ५ देखी १५ शैयाका आधारभुत अस्पताल निर्माणमा स्रोत सुनिश्चितता भएको रकम वा ठेक्का सम्झौता भएको रकम मध्ये जुन रकम कम हुन्छ उक्त रकम मात्र रकमान्तर गरिएकोले स्थानीय तहहरुले सो अस्पताल स्थापना र स्तरोन्नतीका लागी भेरिएसन, मुल्य समायोजन र पुरस्कार लगायतका शिर्षकमा थप रकम निकासा गर्न नसकिने भनी व्यवस्था गरेको छ। परामर्शदाता श्री ग्रिन डिजाईन सलुसन प्रा.लि. ले स्थलगत अध्ययन बिना तयार गरी पेश गरेको डिपिआर प्रतिवेदन अनुसार स्वीकृत डिजाईन अनुसारको भवन निर्माण गर्न जग्गा नपुगेको कारण एक तलाको भवनको डिजाईन परिवर्तन गरी तीन तलाको भवन बनाउदा कंकृट तथा डण्डी लागायतका अन्य आईटममा लागत थप हुन गई स्वीकृत सम्झौता रकमभन्दा रु ६६९०१८३.०३ ले लागत थप भएको पाईयो। हाल सम्म निर्माण कार्य वापत रु. ६,२५,२२,१२८.६६ भुक्तानी भएको र सो भुक्तानी रकम सुरु सम्झौता रकम रु. ७,७७,९७,९८८.२१ भित्र नै रहेको हुदा तत्काललाई पालिका माथी थप दायित्व नपरे तापनि सम्झौता रकम नाघे पश्चात थप भएको रकमको भुक्तानी गर्दा पालिका माथी थप व्ययभार पर्न जाने अवस्था देखिन्छ। निर्माण हुने संरचनाको लागी आवश्यक जग्गाको क्षेत्रफल यकिन नगरी हचुवाको भरमा डिपिआर प्रतिवेदन पेश गर्ने परामर्शदाताको कारण पर्न गएको थप दायित्वको लागि थप बजेटको व्यवस्था गर्दै सो परामर्शदातालाई थप दायित्वको लागि जिम्मेवार बनाउनुपर्दछ।

५१.३ **पेश्की सोझै खर्च लेखेकोः** आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ५२ मा सरकारी कामकाजको लागी पेश्की लिएको रकम सोही आर्थिक वर्षमा फर्स्यौट हुन नसकेमा अर्को आर्थिक वर्षमा जिम्मेवारी सारी प्रमाणीत गर्नु पर्ने व्यवस्था छ । हाल महालेखानियन्त्रक कार्यालयले स्थानीय तहको लेखा राख्न स्थानीय संचितकोष व्यवस्थापन प्रणाली (SuTRA) को व्यवस्था गरेको र सोही प्रणालीमा त्यस्तो प्रकारको पेश्की भुक्तानीको अभिलेख राख्ने र फर्स्यौट गर्ने व्यवस्था गरेको छ । यस पालिकाले १० शैया अस्पताल निर्माणको लागी निर्माण व्यवसायी ओम बुद्ध हरिततारा जे.भी. लाई आर्थिक वर्ष २०७७।७८ मा गो.भौ.नं. ३ मिति २०७८/०३।२३ बाट रु ६७,५०,०००.०० र आर्थिक वर्ष २०७८।७९ मा गो.भौ.नं. १ मिति २०७९।०१।१५ बाट रु ६७,००,०००.०० गरी कुल रु १ करोड ३४ लाख ५० हजार पेश्की वापत भुक्तानी निर्माण व्यवसायीको नाममा पेश्की नजनाई सोझै बजेट खर्च जनाई भुक्तानी गरेको पाईयो । पालिकाले रनिङ्ग बिलको भुक्तानी गर्दा पेश्की वापतको रकम सम्बन्धित बिल रकमबाट घटाई निर्माण व्यवसायीले पेश गरेको कर बिजक भन्दा घटी हुने बजेट खर्च लेखी भुक्तानी दिने गरेको पाईयो । आर्थिक वर्ष २०७९।८० मा प्रथम रनिङ्ग बिलबाट रु २५,९६,२९०.०० र दोस्रो रनिङ्ग बिलबाट रु १८,०७,९८२.०० फर्स्यौट गरी रु २,०६,९५,७२८.०० पेश्की बाँकी रहेको पाईयो । यस कार्यालयले लेखापरीक्षण अवधी (मिति २०८२।०७।३०) सम्म प्रथम रनिङ्ग बिलबाट रु. २५,००,०००.०० दोस्रो रनिङ्ग बिलबाट रु. १५,००,०००.००, तेस्रो रनिङ्ग बिलबाट रु. १६,००,०००.००, चौथो रनिङ्ग बिलबाट

रु. ११,००,०००.००, पाँचौ रनिङ्ग बिलबाट रु. १५,००,०००.०० र छैटौ रनिङ्ग बिलबाट रु २०,००,०००.०० गरी जम्मा रु. १,०२,००,०००.०० रकम रनिङ्ग बिलबाट पेश्की वापत कट्टि गरी बाँकी भुक्तानी गरेको पाईयो । पेश्की रकमको सुत्र प्रणालीमा अभिलेख राखी सम्झौता अनुसार बिलबाट फर्यौट गर्दै जानु पर्नेमा यसरी बिलबाट रकम घटाएर भुक्तानी गर्ने कार्यलाई पेश्की फस्यौंट भएको मान्न सकिने आधार देखिएन। पेश्की रकमको अभिलेख राख्न प्रयोग गरिएको विद्युतिय प्रणालीमा पेश्की रकमलाई सोझै खर्च जनाई भुक्तानी दिएको कारण रनिङ्ग बिलबाट घटाईएको रकम आधिकारिक रुपमा पेश्की फर्यौट नहुने र निर्माण व्यवसायीले पेश गरेको बिल अनुसारको रकम बजेट खर्च नलेखी बिलबाट कट्टि गरी भुक्तानी गर्दा निर्माण व्यवसायीले भुक्तानी बाँकी भनी माग समेत गर्ने अवस्था रहने देखिन्छ । कार्यालयले १० शैया अस्पताल निर्माण वापत भुक्तानी गरेको पेश्की मध्ये रु ३२,५०,०००.०० अझै फस्यौंट गर्न बाँकी रहेको र सोको अभिलेख SuTRA प्रणालीमा नरहेको हुदा सो रकम समेत फस्यौंट गर्न छुट्न सक्ने अवस्था देखिन्छ । कार्यालयले पेश्की भुक्तानी भनी सोझै बजेट खर्च लेखेको रु. १३४५००००.०० सुत्र प्रणालीमा पेश्की जनाई सो प्रणालीबाटै फस्यौंट गरी दोहोरो भुक्तानी नहुने सुनिश्चितता गर्नुका साथै बाँकी रहेको पेश्की रु. ३२५००००.०० समेत सुत्र प्रणालीबाटै फस्यौंट गरी हिसाव मिलान गरेको प्रमाण पेश हुनुपर्ने रु.

प्रमाण पेश नगरेको	३२,५०,०००

५२ गत आर्थिक वर्षको दायित्व बाँकीः

आयकर ऐनको दफा ८७,८८ तथा ८९ अनुसार कट्टि गरिएको अग्रिम कर तथा आर्थिक ऐन २०८१ अनुसार कट्टि गरिएको ३० प्रतिशत मुल्य अभिवृद्धि कर र सम्झौताका शर्त अनुसार कट्टि गरिएको धरौटी रकम सम्बन्धित पक्षलाई भुक्तानी गर्दाका बखत नै सम्बन्धित शिर्षकमा दाखिला गर्नु पर्दछ । पालिकाले चालु खर्च, पुँजिगत खर्च खाता तथा विविध खर्चखातबाट विभिन्न निर्माण व्यवसायीलाई भुक्तानी गर्दा कट्टि गरि गरेको अग्रिम कर, वहाल कर, मुल्य अभिबृद्धि कर तथा धरौटी रकम आर्थिक वर्षको अन्त सम्ममा पनि सम्बन्धित शिर्षकमा दाखिला नगरी सोही खातामा राखेको पाईयो । ऐन तथा कानुनले तोकेको अवधि भित्र सम्बन्धित शिर्षकमा दाखिला गर्नु पर्ने रकम दाखिला हुन बाँकी रहेका देहाय अनुसारको कट्टि रकम सम्बन्धित शिर्षकमा दाखिला गरेको प्रमाण पेश हुनुपर्ने रु.

क्र.सं.	दायित्व शिर्षक	दायित्व रकम	कैफियत
१	कर तथा अन्य कट्टि	८२२३५.२४	चालु खर्च खाताबाट कट्टि
२	कर तथा अन्य कट्टि	१५९४६१	पुँजिगत खर्च खाताबाट कट्टि
३	बहालकर	१४८५०	विविध खर्च खाताबाट कट्टि
४	अग्रिम कर कट्टि	२९५५६	विविध खर्च खाताबाट कट्टि
५	मू.अ.कर कट्टि (हरी शान्तप कन्सट्रक्सन)	७०४७७	विविध खर्च खाताबाट कट्टि
६	धरौटी (हरी शान्ती कन्सट्रक्सन)	९०३५५	विविध खर्च खाताबाट कट्टि
जम्मा		४४६९३४.२४	

प्रमाण पेश नगरेको	४,४६,९३४.२४

५३ पेश्की फस्यौंट नगरी बिलबाट मात्र घटाइएकोः

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११३ र खरिद सम्झौताबमोजिम पेश्की रकम खाम्ने गरी बैंक जमानत लिई पेश्की दिदा पेश्की जनाई बजेट खर्च लेख्नुपर्दछ । साथै सोही नियमावलीको नियम ५२ मा सरकारी कामकाजको लागी पेश्की लिएको रकम सोही आर्थिक वर्षमा फस्यौंट हुन नसकेमा अर्को आर्थिक वर्षमा जिम्मेवारी सारी प्रमाणीत गर्नु पर्ने व्यवस्था छ। हाल महालेखानियन्त्रक कार्यालयले स्थानीय तहको लेखा राख्न स्थानीय संचितकोष व्यवस्थापन प्रणाली (SuTRA) को व्यवस्था गरेको र सोही प्रणालीमा त्यस्तो प्रकारको पेश्की भुक्तानीको अभिलेख राख्ने र फस्यौंट गर्ने व्यवस्था गरेको छ। यस कार्यालयले निर्माण व्यवसायीलाई भुक्तानी गरेको पेश्की रकम अर्को आर्थिक वर्षमा अल्या नगरेको कारण सुत्र प्रणालीबाट फस्यौंट नगरी निर्माण व्यवसायीलाई भुक्तानी गर्नु पर्ने बिल रकमबाट घटाई बाँकी रकममात्र भुक्तानी गर्ने गरेको पाईयो। पेश्की भुक्तानी भए पछी फस्यौंट नगरी बिलबाट कटाईएको आधारमा मात्र सो फस्यौंट नहुने हुदा पेश्की भुक्तानी गरी सके पछी विधि सम्मत फस्यौंट समेत गर्नु पर्नेमा सो गरेको देखिएन।

कार्यालयबाट यसरी भुक्तानी भएको पेश्की यकिन गर्नुका साथै सो बिलबाट कट्टि गरिएको देहाय अनुसारको रकमलाई दोहोरो भुक्तानी नहुने तथा निर्माण व्यवसायिले भुक्तानी बाँकी भनी माग गर्न नसक्ने सुचिश्चितता हुनुपर्दछ।

क्र.सं.	योजना	निर्माण व्यवसायी	पेश्की रकम	बिल बाट घटाइएको रकम
१	ऋषिङ्ग पाटन पल्ट्याङ्ग मो.बा.	मिर नेपाल कन्सट्रक्सन	२२९००००	२१०००००
२	ऐरी राम्जाकोट सडक	मिर नेपाल कन्सट्रक्सन	१६४०८००	१६४०८००
३	श्रृङ्गपथ (IV)	सम्राट गौरव जे.भी.	२४६५०००	२४६५०००
जम्मा				६२०५८००

५४ **लागत अनुमानमा ट्याककोटको परिमाण बढीः**

सडक विभागबाट प्रकाशित पुल तथा सडक निर्माण सम्बन्धी स्ट्याण्डर्ड स्फेसिफिकेसन, २०७५ को स्फेसिफिकेसन नं १३०२ मा Bituminous तथा Granular Surface मा ट्याक कोटको स्प्रे दर बढीमा ०.६० लिटर प्रति वर्ग मिटर हुने उल्लेख छ। पालिकाले देहायको ठेक्काको सम्झौतामा ट्याक कोट प्रति वर्ग मीटर ०.७३ लि. का दरले राखी लागत अनुमान गरेको पाइयो। पुल तथा सडक निर्माण सम्बन्धी स्ट्याण्डर्ड स्फेसिफिकेसन, २०७५ अनुसार प्रति वर्ग मिटर ०.६० लिटर भन्दा बढि हुन नसक्ने अवस्थामा समेत सो भन्दा बढी हुने गरी परिमाण राखी लागत अनुमान गरी बि.ओ.क्यू. परिमाण राखिनु प्राविधिक रुपमा समेत उपयुक्त देखिएन। स्फेसिफिकेसनले तोकेको दर भन्दा बढी दरमा ट्याक कोटको प्रयोग गर्दा प्रति वर्गमिटर रु. १३.८० का दरले दुई वटै खरिद सम्झौतामा कुल रु. १५६१०३.२९ बढी व्ययभार पारेको देखियो। निर्माण व्यवसायीलाई सडक निर्माण सम्बन्धी स्फेसिफिकेशनले तोकेको भन्दा बढी परिमाणमा राख्न लगाउदा स्फेसिफिकेसनले तोकेको भन्दा बढी हुने र ट्याककोटको प्रयोग भन्दा दुरुपयोग हुने देखिदा सो काम वापतको भुक्तानी गर्दा निर्माण व्यवसायीलाई भुक्तानी हुने रकममा समायोजन गरी भुक्तानी गर्ने तर्फ कार्यालयले ध्यान दिनुपर्दछ ।

ठेक्का नं.	०.७३ लि. अनुसारको दर	०.६० लि. अनुसार हुने दर	बढी दर	सम्झौता परिमाण	रकम
०७७।७८-५	७७.४	६३.६	१३.८	६२२५	८५७८०.५
०७७।७८-६	७७.४	६३.६	१३.८	३८००	५२३६४
जम्मा					१३८१४५
मू.अ.कर					१७९५८.८
कुल जम्मा					१५६१०३

५५ **इस्टिमेट भन्दा फरक हुने गरी निर्माण कार्यः**

निर्माण कार्यको कार्यान्वयन गर्दा सम्झौतामा तोकिएको स्थानमा सम्झौता अनुसारको निर्माण कार्य गरिनु पर्दछ । पालिकाले दुबुङ्ग सडक निर्माणको लागी जिटा ईन्जिनियरिङ्ग एण्ड सिभिल कन्सट्रक्सन प्रा.लि. सँग रु ९५,८९,५६१.७२ मा सम्झौता गरी मिति २०८२।०३।१४ भित्र निर्माण सम्पन्न गर्ने कार्यादेश दिएको मा तोकिएको समयमा निर्माण कार्य सम्पन्न हुन नसकी मिति २०८२।१२।१५ सम्म म्याद थप भएको पाईयो । सो निर्माण कार्यको नाला बनाउने कार्य तथा प्लमको वल लगाउने कार्यको लागत अनुमान गर्दा तोकिएको स्थान, लम्बाई र उचाईमा निर्माण कार्य नगरी फरक तरिकाले निर्माण गरेको पाईयो । ड्राई स्टोन म्यास्नरी र स्टोन सोलिङ्ग गापा भन्ने ठाउमा सम्झौतामा तोकिएको भन्दा फरक पर्ने गरी निर्माण कार्य गरेको पाईयो । सम्झौता गर्दाको परिस्थितिमा फरक आई फरक स्थानमा संरचना निर्माण गर्नु पर्ने अवस्था आएमा भेरिएसन आदेश जारी गरी कार्यालय तथा सम्बन्धित प्राविधिकको स्वीकृतिमा मात्र फरक तरिकाको संरचना निर्माण गर्नु पर्नेमा सो नगरी तोकिए भन्दा फरक लम्बाई तथा उचाईमा संरचना निर्माण गरिनु नियम सम्मत देखिएन । यसरी भेरिएसन आदेश र पुर्व स्वीकृति बिना तोकिए भन्दा घटी उचाईको प्लम वाल (२ मिटर उचाई बाट घटाई १.२४ मि. कायम) निर्माण गर्ने, बढी लम्बाईमा नालाको लगायत देहाय अनुसारको कार्यको भुक्तानी नियम सम्मत नदेखिदा तोकिए अनुसारको कामको प्राविधिक पुष्ट्याई सहित भेरिएसन आदेश स्वीकृत गरी नियमिति गर्नुपर्ने रु.

क्र.सं.	कामको विवरण	स्टिमेट अनुसार हुनु पर्ने	वास्तविक काम भएको	दर	रकम
१	Stone Solling	२८३*१*०.१=२८.३	४१५.८*१*०.१=४१.५८	१८००	१३१५०८
		११२*१.७८*०.१=१९.९४	२६२.३*१.२*०.१=३१.४८		
२	PCC	२८३*१*०.०७५=२८.३	४१५.८*१*०.०७=३६.०४	८०००	४५२०००
		११२*१.७८*०.०७५=१९.९४	२६२.३*१.२*०.०६५=२०.४६		
३	Plum Concrete/ Wall	२८३*०.२७५*०.५=३८.९१	४१५.१*०.२७५*०.५=५६.९४	६०००	१२२४४८०
		२८३*०.२*०.५=२८.३	२३२.३*०.२*०.५=२३.२३		
		११२*०.२८*०.५=१५.४०	१८०.८*०.४*१.२४=८९.६८		
		११२*०.५*२=११२	८१.५*०.३५*१.२४=३४.२३		
जम्मा					१८०७९८८

अनियमित भएको	१८,०७,९८८

५६ **निर्माण कार्यमा ढिलाईः**

सम्झौताका शर्त अनुसार असामान्य परिस्थिति बाहेक सम्झौतामा तोकिएको समयावधी भित्र निर्माण कार्य सम्पन्न हुनु पर्दछ । यस कार्यालयले आर्थिक वर्ष २०७७।७८ मा ६ मिहिना भित्र निर्माण सम्पन्न गर्ने गरी सम्झौता गरेका निर्माण कार्य ५ वर्ष व्यतित (लेखापरीक्षण अवधी मिति २०८२ कार्तिक मसान्त सम्म) हुदा समेत निर्माण सम्पन्न भएको पाईएन । निर्माण व्यवसायीले प्रत्येक पटकको म्याद थपमा बजेट अभाव, पहिरोले नाला पुरिएको र भारि वर्षाले प्रिमिक्सको काम गर्न नसकिएको भनी म्याद थपको निवेदन पेश गर्ने र कार्यालयले सो निवेदनका आधारमा पटक पटक गरी ६ पटक म्याद थप गरी अन्तिम पटक मिति २०८२।०८।२९ सम्म म्याद थप गरेको पाईयो । निर्माण कार्यमा कालोपत्रेको कार्य गर्दा सडक निर्माणको स्टयाण्डर्ड स्फेसिफिकेसनले तोकेको गुणस्तरमा निर्माण गर्न सो स्फेसिफिकेसनले तोकेको अवधि भित्र कालोपत्रे गर्ने कार्यका चरणहरु पुरा गर्नु पर्दछ । निर्माण व्यवसायीले देहायका निर्माण कार्य मध्ये एउटा ठेक्कामा कालो पत्रे गर्नको लागी प्राईमकोट सम्म राखेको नापी गरी गो.भौ. नं ३१ मिति २०७९।०४।२६ बाट प्राईमकोट सम्मको भुक्तानी गरिसकेको अवस्थामा सो पश्चात लेखापरीक्षण अवधी मिति २०८२ कार्तिक मसान्त सम्म ३ वर्ष व्यतित भै सक्दा समेत प्राईकोट पश्चातका काम भएको भनी नापी गरेको पाईएन । कालोपत्रेको लगी बेस कोर्स तथा प्राईमकोट राखी सके पस्चात स्फेसिफिकेसनले तोकेको अवधी भित्र कालोपत्रेको काम गरिसक्नु पर्नेमा लामो समयसम्म सो काम गरेको नदेखिदा बेस कोर्स तथा प्राईमकोटको गुणस्तरमा समेत कमि आउने अवस्था रहेको देखियो । कार्यालयले निर्माण कार्य सम्झौताको सर्त अनुसार समयमै सम्पन्न गर्ने वा सम्झौता र सार्वजनिक खरिद कानुन बमोजिम कारवाही गर्नुपर्ने तर्फ ध्यान दिनुपर्दछ।

क.सं.	विवरण	श्रृङ्गपथ सडक	झापुटार काहुँ सडक
१	ठेक्का नं	२०७७।७८-५	२०७७।७८-६
२	निर्माण व्यवसायी	एसिएन।सीता जे.भी.	एसिएन।सीता जे.भी.
३	सम्झौता मिति	२०७७।०७।२०	२०७७।०७।२०
४	सम्पन्न अवधी	६ महिना भित्र	६ महिना भित्र
५	म्याद थप पटक	६	६
६	अन्तिम पटक थप	२०८२।०८।२९	२०८२।०८।२९
७	हाल सम्म भुक्तानी	८९०३९५६.४६	१६३५३२८.१८
८	कामको अवस्था	मिति २०७९।०४।२६ मा तेस्रो बिलको भुक्तानी गर्दा प्राईमकोट सम्म काम गरेको नापी गरिएको ।	मिति २०७८।१०।२६ मा प्रथम बिलको भुक्तानी गर्दा ०+७०० स्टोन म्यास्नोरी वाल लगाएको नापी गरिएको ।
९	हाल मिति २०८२ कार्तिक मसान्त सम्म कामको अवस्था	कार्यालयले मिति २०७९।०४।२६ को भुक्तानी पश्चात काम भएको कुनै पनि नापी गरेको नदेखिएको ।	कार्यालयले मिति २०७८।१०।२६ को भुक्तानी पश्चात काम भएको कुनै पनि नापी गरेको नदेखिएको ।

५७ **कार्य सम्पन्न भएकोमा पेश्की बाँकीः**

श्रृङ्ग शान्ति सडक(ऋषिङ्ग पाटन पल्ट्याङ्ग मोटर बाटो) निर्माण कार्यको लागी निर्माण व्यवसायी मिर नेपाल कन्सट्रक्सनसँग कवोल रकम रु. १३२३९२२८.०३ मा १२ महिना भित्र निर्माण सम्पन्न गर्ने गरी मिति २०७९।०७।२१ मा सम्झौता भएकोमा सो अवधीमा निर्माण सम्पन्न हुन नसकी मिति २०८२।०१।३० सम्म म्याद थप भएको पाईयो। निर्माण व्यवसायीलाई मिति २०७९।०७।२४ मा गो.भौ.नं. १६ बाट रु. ११४५०००.०० र मिति २०७९।०९।१२ गो.भौ.नं ७८ बाट रु. ११४५०००.०० गरी कुल २२९००००.०० पेश्की भुक्तानी गरेको पाईयो। कार्यालयले निर्माण व्यवसायीलाई गरेको पेश्की रकम अर्को आर्थिक वर्षमा अल्या नगरेको कारण फर्स्यौट नगरी भुक्तानी गर्नु पर्ने बिलको रकम बाट पेश्की वापतको रु. २१०००००.०० रकम घटाई बाँकी रकम मात्र भुक्तानी गरेको गरेको पाईयो। निर्माण कार्यको अन्तिम बिल भुक्तानी गर्दा समेत बाँकी पेश्की रु १९००००.०० फर्स्यौट गरेको देखिएन। तोकिएको समय भित्रै निर्माण कार्य वापत भुक्तानी भएको पेश्की रकम फर्स्यौट हुनु पर्ने रकम कार्य सम्पन्न हुदा समेत बाँकी रहेको देखिदा पेश्की बापत फर्स्यौट गर्न बाँकी रकम सम्बन्धित निर्माण व्यवसायीबाट व्याज समेत गणना गरी असुल हुनुपर्ने रु.

असुल गर्नुपर्ने	१,९०,०००

५८ **वार्षिक मर्मत शुल्कः**

(✂ ..... कार्यालयले बेरुजु फर्स्यौट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२०** को निर्णयले रू **२७२,४७६** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

प्रमाण पेश नगरेको	०

५९ **औषधि खरिदः**

सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ तथा नियमावली २०६४ बमोजिम सार्वजनिक खरिद खरिद नियमावली तथा प्रतिस्पर्धी हुनुपर्दछ। पालिकाले यो बर्ष ८७ प्रकारका औषधी खरिद गर्न रु. २०३१३१३.०० को लागत अनुमान स्वीकृत गरी विद्युतीय बोलपत्रको माध्यामबाट खरिद प्रक्रिया अघि बढाई सवै भन्दा कम कवोल गर्ने चिराग फार्मेसी सँग रु. ७४४९३२.२५ मा खरिद गरेको पाइयो भने पालिकालाई थप औषधि आवश्यक परी पुनः सोही आपूर्तिकर्तालाई आपूर्ति गर्न पत्राचार गरेकोमा टेण्डर दरमा औषधि आपूर्ति गर्न नसक्ने जवाफ पठाएको कारण दररेट लिएर कोटेशन मार्फत चुनचुन फार्मेसीबाट रु. ९२५७१०.०० को औषधि खरिद गरेको छ। पालिकाले औषधि खरिद गर्न वार्षिक रुपमा आवश्यक पर्ने औषधिको आवश्यकता पहिचान गरी सो वर्ष भरी एकै दरमा आपूर्ति गर्ने गरी

बोलपत्र सम्बन्धी कागजात तयार गर्दा आवश्यक ध्यान नपुगेको कारण खुला प्रतिस्पर्धाबाट छनौट भएको प्रतिस्पर्धी दररेट पेश गर्ने आपूर्तिकर्ताको भन्दा कोटेशनबाट आपूर्ति गर्ने आपूर्तिकर्ताको दररेट उच्च भएकोले औषधि खरिदको लागत उच्च भएकोले औषधि खरिद प्रकृया प्रतिस्पर्धी र मितव्ययी देखिँदैन। तसर्थ औषधि खरिद गर्दा बार्षिक खरिद योजना बनाई औषधिको वार्षिक आवश्यकता पहिचान गरी मितव्ययी हुने गरी खरिद व्यवस्थापनमा सुधार हुनुपर्दछ।

६० **उपभोक्ता समितिको काम निर्माण व्यवसायीबाट गराएकोः**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ९७ मा उपभोक्ता समितिलाई हस्तान्तरण हुने योजना मात्र उपभोक्ता समितिबाट कार्य गराउनु पर्ने र निर्माण पश्चात सम्बन्धित उपभोक्ता समितिलाई नै हस्तान्तरण गर्नु पर्ने व्यवस्था गरेको छ । पालिकाको बाँझौँ कृषि मोटरमार्ग र पोखरी भञ्ज्याङ्ग बाँझौ लिवाङ्ग मोटरबाटो निर्माण कार्यको लागी निर्माण उपभोक्ता लाई कार्य गर्न दिएकोमा निज उपभोक्ता समितिले सो निर्माण कार्य निर्माण व्यवसायीबाट गाराई निर्माण व्यवसायीलाई नै सम्पुर्ण भुक्तानी गरेको पाईयो । यसरी उपभोक्ता समितिले कार्य गर्ने गरी सम्झौता गरेकोमा समेत निर्माण व्यवसायीबाट गराई भुक्तानी गरेको रकम नियम सम्मत नदेखिएको रु.

क्र.सं.	उपभोक्ता समिति	संलग्न निर्माण व्यवसायी	मूल्याङ्कन रु.	भुक्तानी रु.
१	वाँझौ कृषि मोटर मार्ग निर्माण उ.स.	फस्ट सर्भिस कन्सट्रक्सन एण्ड सप्लायर्स	४६६४८८.७९	७७१०००
२	पोखरी भञ्ज्याङ्ग वाझो लिवाङ्ग मोटर मार्ग निर्माण उ.स.	पिपलटार कन्सट्रक्सन प्रा.लि.	१९६६५१७.८६	१७६८०००
जम्मा			२४३३००६.६५	२५३९०००

अनियमित भएको	२५,३९,०००

६१ **सहकारीलाई पुँजीगत सामग्री अनुदानः**

सम्पत्तिमा सिमित शेयर धनीको स्वामित्व रहने सहकारीलाई पुँजीगत सामाग्री खरिद बापत सार्वजनिक श्रोतबाट अनुदान भुक्तानी गर्दा उक्त सहकारीले आम नागरिकलाई दिने सेवामा अतिरिक्त सुविधाको अवस्था र उक्त सहकारी संस्था विघटन भएमा उक्त सम्पत्ति माथि पालिकाको स्वामित्व हुने व्यबस्था हुनुपर्नेमा सो बेगर पालिकाले भौचर नं. ५९१ - ०८२।०३।१६ बाट सनराइज कम्प्युटर सप्लायर्सलाई ब्राण्डेड कम्प्युटर, प्रिन्टर, यु.पि.एस., टेवल यु.पि.भि.सि. पार्टेशन बापत रु. २००००० भुक्तानी गरेको पाइयो। पालिकाबाट भुक्तानी भएको कम्प्युटर प्रिन्टरमा पालिकाको सहयोगमा प्राप्त भएको जनाउने चिन्ह लगाई संस्था विघटन भएमा उक्त सम्पत्ति पालिकाको हुने सुनिश्चितता सहितको प्रमाण पेश हुनुपर्ने रु.

प्रमाण पेश नगरेको	२,००,०००

६२ **पेश्की बाँकीः**

सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ को नियम ११३ बमोजिम खरिद सम्झौतामा उल्लेख भएको व्यवस्था बमोजिम पेश्की दिन सक्ने व्यवस्था छ। कार्यालयले देहायका निर्माण व्यवसायी, उपभोक्ता समिति तथा व्यक्तिलाई उपलब्ध गराएको पेश्की आर्थिक वर्षको अन्त्यसम्म निम्नानुसार फर्स्यौट हुन बाँकी देखिएको छ। पेश्की अ.ल्या. गरी यस आ.व.मा फछ्यौंट गरिने पालिकाको भनाइ रहेको छ। आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व ऐन तथा नियमावली र सार्वजनिक खरिद ऐन तथा नियमावलीको व्यवस्था अनुसार पेश्की फर्स्यौट हुनुपर्दछ।

पेश्कीकोविवरण	पेश्की लिने पक्षको नाम	म्याद नाघेको	म्याद ननाघेको
१) निर्माण व्यवसायीको पेश्की			
सुंडे दुबुङ्ग खल्डु भञ्याङ्ग मोटर मार्ग	जिटा इन्जिनियरिङ्ग एण्ड सिभिल कन्स्ट्रक्सन सर्भिसिज प्रा.लि.	०	८३००००
	जिटा इन्जिनियरिङ्ग एण्ड सिभिल कन्स्ट्रक्सन सर्भिसिज प्रा.लि.		८३००००
श्रृंग शान्ति एरी राम्जाकोट मोटरमार्ग नाला तथा कालोपत्रे	बुलेट कन्ट्रक्सन प्रा.लि.		२७२०००
	बुलेट कन्ट्रक्सन प्रा.लि.		२७२०००
सडक तथा पुल निर्माण	पशुपति/आर्क डि/अशेष जे.भि.		३३४५०००
अन्य सार्वजनिक निर्माण	जिटा इन्जिनियरिङ्ग एण्ड सिभिल कन्स्ट्रक्सन सर्भिसिज प्रा.लि.		५४००००
सडक तथा पूल निर्माण	अकला देवी कन्स्ट्रक्सन एण्ड कन्सल्टेन्सी		८९१०००
गैर आवासिय भवन निर्माण/खरिद	बि.पि. कन्स्ट्रक्सन		३९५७००
जम्मा		**०**	**७३७५७००**

द्रष्टव्यः म्याद नाघेको पेस्की रु. ९ लाख फछ्र्यौट भई आएकोले प्रतिक्रियाबाट सम्परीक्षण गरिएको हुँदा लगत कट्टि गरिएको छ।

(✂ ….. कार्यालयले बेरुजु फस्योँट गरी पेश गरेको मनासिब देखिएकोले मिति **२०८२-१२-२१** को निर्णयले रू **९००,०००** सम्परीक्षण गरी लगत कट्टी गरिएको ।)

पेश्की	०

अनुसूचीहरू

अनुसूची - १

आर्थिक कारोबारको स्थिति

आर्थिक बर्ष: २०८१/८२

कार्यालय र स्थान : ऋषिङ गाउँपालिका, तनहुँ , ऋषिङ्ग गाउँपालिका , तनहुँ

पद	**नाम**	**कार्यकाल सुरु मिति**	**कार्यकाल समाप्त मिति**
कार्यालय प्रमुख	ANIL Amgai	२०८१-६-१०	हाल सम्म कार्यरत
लेखा प्रमुख	Dinesh Kumar Timsena	२०७७-४-१	हाल सम्म कार्यरत

बेरुजु वर्गीकरण:

असूल गर्नुपर्ने	अनियमित भएको	प्रमाणका कागजात पेश नभएको	जिम्मेवारी नसारेको	सोधभर्ना नलिएको	जम्मा पेश्की
३,९५७,०३५.९९	५,८६१,३२६.५	६,५५३,३४९.५४	०	०	९००,०००
				प्रारम्भिक प्रतिवेदनबाट देखिएको बेरुजू रु.	१७,२७१,७१२.०३
				प्रारम्भिक प्रतिवेदन उपर फछ्र्योट गरी संपरीक्षण भएको रकम रु.	२,०३९,९२२.३
				संपरीक्षणबाट थप भएको बेरुजू रु.	०
				लेखापरीक्षण प्रतिवेदनमा कायम बेरुजू रु.	१५,२३१,७८९.७३

स्थानीय तह :

गत बर्षको जिम्मेवारी		३१००२३२४.९४	
आम्दानी		खर्च	
संघीय सरकारबाट अनुदान	३०२९२२६४२.४२	चालु खर्च	३१२६७००९३.८७
प्रदेश सरकारबाट अनुदान	१८४७८१९०	पूँजीगत खर्च	१४०२०३२५५.१९
राजश्व बाँडफाँट	१०९६२७८१४.९७	वित्तीय/अन्य व्यवस्था	१६५५०४५८४.५६
आन्तरिक आय	१६७०९०४२.६३		
अन्य आय	१६४३१६५८६.४८		
कुल आय	६१२०५४२७६.५०	कुल खर्च	६१८३७७९३३.६२
बाँकी मौज्दात		२४६७८६६७.८२	

अनुसूची - २

बेरूजु दफा २.१ सँग सम्बन्धित विवरण - अनुसूची - ३

ऋषिङ गाउँपालिका - गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय, तनहुँ

आ.व. : २०८१/८२ अवधिः २०८१/०४/०१ - २०८२/०३/३२

प्राप्ति र भुक्तानीको एकिकृत वार्षिक प्रतिवेदन (बजेट र गैरबजेट निकाय) म.ले.प.फा.नं. २७०-०१

आर्थिक सङ्केत	विवरण	चालु आ.ब.को कारोबार		गत आ.ब. को कारोबार	
		नगद	जम्मा	नगद	जम्मा
	राजस्व, अनुदान र अन्य प्राप्ति				
११०००	कर	११,३६,८७,७९५.८९	११,३६,८७,७९५.८९	११,४७,५३,९२७.७८	११,४७,५३,९२७.७८
१३०००	अनुदान	३२,१४,००,८३२.४२	३२,१४,००,८३२.४२	३२,२९,२४,०६०.२१	३२,२९,२४,०६०.२१
१४०००	अन्य राजस्व	१,१६,१०,४१७.४६	१,१६,१०,४१७.४६	१,८७,०१,३६२.५२	१,८७,०१,३६२.५२
१५०००	विविध प्राप्ति	१,२५,६८३.००	१,२५,६८३.००	०	०
क	**कुल जम्मा प्राप्ति**	४४,६८,२४,७२८.७७	४४,६८,२४,७२८.७७	४५,६३,७९,३५०.५१	४५,६३,७९,३५०.५१
३	चालु	३१,२६,७०,०९३.८७	३१,२६,७०,०९३.८७	३०,४७,३५,७७३.१५	३०,४७,३५,७७३.१५
२१०००	पारिश्रमिक / सुविधा	१९,६३,६३,७२६.७५	१९,६३,६३,७२६.७५	१९,८८,२०,७७३.५८	१९,८८,२०,७७३.५८
२२०००	मालसामान तथा सेवाको उपयोग	१०,३५,५८,६३४.०९	१०,३५,५८,६३४.०९	९,३४,१४,२८५.७८	९,३४,१४,२८५.७८
२५०००	सहायता (Subsidy)	५,७८,६००.००	५,७८,६००.००	११,४२,८७२.००	११,४२,८७२.००
२६०००	अनुदान	१२,५४,९९४.००	१२,५४,९९४.००	५,४६,०००.००	५,४६,०००.००
२७०००	सामाजिक सुरक्षा	१,०८,२०,४२४.०३	१,०८,२०,४२४.०३	१,०४,११,५४४.८०	१,०४,११,५४४.८०
२८०००	अन्य खर्च	९३,७१५.००	९३,७१५.००	४,००,२९६.९९	४,००,२९६.९९

४	पुंजीगत	१४,०२,०३,२५५.१९	१४,०२,०३,२५५.१९	१५,५०,४४,४२०.४९	१५,५०,४४,४२०.४९
३१११०	भवन तथा संरचना	१,८९,६६,७२१.००	१,८९,६६,७२१.००	२,१६,८४,४४७.४२	२,१६,८४,४४७.४२
३११२०	सवारी साधन, मेशिनरी औजार, फर्निचर्स तथा फिक्चर्स	६१,९८,७८८.००	६१,९८,७८८.००	५३,१६,६०७.९५	५३,१६,६०७.९५
३११३०	अन्य पूंजीगत खर्च	९,९२,१४०.००	९,९२,१४०.००	१९,८०,६६४.००	१९,८०,६६४.००
३११५०	सार्वजनिक निर्माण	११,४०,४५,६०६.१९	११,४०,४५,६०६.१९	१२,०४,८७,१९७.१२	१२,०४,८७,१९७.१२
३११६०	निर्मितसरचनाको सुधार खर्च	०	०	१८,४०,९९४.००	१८,४०,९९४.००
३११७०	पूंजीगत सुधार खर्च	०	०	३६,०३,८८५.००	३६,०३,८८५.००
३१४१०	जग्गाप्राप्ति खर्च	०	०	१,३०,६२५.००	१,३०,६२५.००
ख)	**कुल जम्मा भुक्तानी**	४५,२८,७३,३४९.०६	४५,२८,७३,३४९.०६	४५,९७,८०,१९३.६४	४५,९७,८०,१९३.६४
ग)	**बचत /कमी (ग = क-ख)**	(६०,४८,६२०.२९)	(६०,४८,६२०.२९)	(२४,००,८४३.१३)	(२४,००,८४३.१३)
घ)	**घरौटी, आकस्मिक कोष लगायतका अन्य कोषको मौज्दातको थप/घट (+/-)**	(११,८७,९९८.०८)	(११,८७,९९८.०८)	२४,८६,६६३.२७	२४,८६,६६३.२७
घ.१)	**कट्टी रकम भुक्तानी/दाखिला गर्न बाकी**	(४,५१,६३१.२४)	(४,५१,६३१.२४)	-२९,३४६.५०	-२९,३४६.५०
ङ)	**यस आ.व.को नगद तथा बैंक मौज्दात (बचत/(कमी)) (ङ=ग+घ)**	(७२,३६,६१८.३७)	(७२,३६,६१८.३७)	(९,१४,१७९.८६)	(९,१४,१७९.८६)
च)	**गत आ.व.को नगद तथा बैंक मौज्दात**	३,१६,९२,७४०.९४	३,१६,९२,७४०.९४	३,२६,०६,९२०.८०	३,२६,०६,९२०.८०
छ)	**विनिमय नाफा/घाटा तथा अन्य समायोजन**				
ज)	**आ.व. अन्तको बाँकि नगद तथा बैंक मौज्दात (ज=ङ+च+छ)**	२,४४,५६,१२२.५७	२,४४,५६,१२२.५७	३,१६,९२,७४०.९४	३,१६,९२,७४०.९४

बेरूजु दफा ४९ सँग सम्बन्धित विवरण - अनुसूची -४

मसलन्द तथा कार्यालय सामग्री सोझै खरिद सम्बन्धी प्रमुख उदाहरणहरु				
क्र.सं.	आपूर्तिकर्ता	भौचर नं.	खर्च रु.	कैफियत
१	श्री कृष्ण स्टेशनरी एण्ड सप्लायर्स	[५१६ - ०८२।०३।१]	९८८८९६	
२	सुभकामना सप्लायर्स	[१५५ - ०८१।०९।८]	७८१३२७	
		[६०१ - ०८२।०३।१७]	६२७५४५	
३	सप्तगण्डकी अफसेट प्रिन्ट	[४१६ - ०८२।०१।१२]	९९५५२	
	जम्मा रु.		२४९७३२०	

सुझाव

स्थानीय तहद्वारा प्रदान गरिने सेवालाई छिटो, सरल, सुलभ र गुणस्तरीय बनाई स्थानीय जनताको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन यस स्थानीय तहले कानून तथा नीति निर्माण, साधन स्रोतको प्रभावकारी परिचालन, विकास प्रशासन, राजस्व परिचालन, नियमित सेवा प्रवाह, आर्थिक प्रशासन लगायतका विषयमा तपसिल अनुसारका सुधार गर्नुपर्दछ।

- वित्तीय हस्तान्तरण र राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने रकमको सम्बन्धित मार्गदर्शनमा तोकिए बमोजिम विनियोजनमा कुशलता, कार्यान्वयनमा दक्षता र अपेक्षित नतिजा प्राप्त हुने गरी बजेट व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ।
- आन्तरिक आयका क्षेत्रहरू पहिचान गरी आन्तरिक आय वृद्धि गर्नुपर्दछ। कार्ययोजना तयार गरी विगतका आय बक्यौता असुल गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ।
- स्थानीय तहका पदाधिकारी तथा सदस्यहरूको सुविधा सम्बन्धी ऐन अनुसार मात्र पदाधिकारीलाई तोकिएको सुविधा व्यवस्था गर्नुपर्दछ। निर्वाचित हुने पद बाहेक राज्यकोषबाट तलब सुविधा बेहोर्ने गरी नियुक्त हुने सबै पदमा योग्यता र मापदण्ड तोकिनुपर्दछ।
- स्थानीय सेवा ऐन र नियम अनुसार सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षणको आधारमा सङ्गठन संरचना निर्माण गरी स्थायी पद सिर्जना, पद दर्ता र पदपूर्ति गरी कर्मचारी व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ।
- भौगोलिक अवस्था, स्रोतको उपलब्धता, सेवा प्रवाहको अवस्था समेतका आधारमा कानून बमोजिम जनशक्ति व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ। पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूको क्षमता विकास गरी कार्यसम्पादनमा प्रभावकारिता ल्याउन प्रशिक्षण तथा तालिमको व्यवस्था गर्नुपर्दछ।
- अनुदान दिने विषय, क्षेत्र, वर्ग, समूह बारे कानूनबाट नै स्पष्ट गरी अन्तिम प्रयोगकर्तालाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने तथा उत्पादन र उत्पादकत्वमा वृद्धि हुने गरी अनुदान प्रदान गर्नुपर्दछ। अति विपन्न र न्यून आय वर्गलाई सेवामा पहुँच दिन प्रदान गरिने सुविधा सोही वर्गमा पुगेको सुनिश्चित गर्न सो प्राप्त गर्नेको विवरण सार्वजनिकीकरण गर्नुपर्दछ।
- व्यवसायिक प्रकृतिको संस्थाहरूलाई पुँजीगत अनुदान प्रदान गर्दा लाभग्राहीले प्राप्त गर्ने लाभको सुनिश्चितता हुनुपर्दछ। यस्ता संस्थाहरु विघटन भएमा बाँकी सम्पत्ति लगानीको अनुपातमा फिर्ता हुने सुनिश्चितता हुनुपर्दछ।
- एउटै प्रकृतिको काममा समेत लागत अनुमान टुक्र्याई सोझै खरिद गर्ने, पूर्वानुमान गर्न सकिने अवस्थामा पनि लागत अनुमान यथार्थपरक तवरले तयार नगरी भेरिएसनबाट थप कार्य गराउने प्रवृत्तिमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।
- खरिद सम्झौता बमोजिमको निर्धारित समयमा ठेक्काको काम सम्पन्न गर्नुपर्दछ। म्याद थप गर्ने कार्यलाई वस्तुनिष्ठ र तथ्यमा आधारित बनाउनुपर्दछ। निर्माण व्यवसायी वा उपभोक्ताबाट भएको निर्माण कार्यको विस्तृत विवरण देखिने गरी तोकिएको ढाँचामा अभिलेख राख्नुपर्दछ।
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७८ (५) बमोजिम स्थानीय तहले सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई पारदर्शी, उत्तरदायी र जवाफदेही बनाउन सार्वजनिक तथा सामाजिक परीक्षण र सार्वजनिक सुनुवाइ गर्नुपर्दछ।
- स्थानीय तहले आन्तरिक आयको परिधि भित्र रही मापदण्डका आधारमा आर्थिक सहायता वितरण गरी प्राप्त गर्नेको नाम सार्वजनिक गर्नुपर्दछ। त्यसैगरी अनुत्पादक र वितरणमुखी कार्यक्रममा गरिने खर्च घटाउनुपर्दछ।
- आधारभूत तथा माध्यमिक तहका विद्यालयहरूमा प्रचलित नियमले तोकेअनुसार शिक्षक विद्यार्थी अनुपातको आधारमा शिक्षक संख्या कायम हुने गरी शिक्षकहरूको दरबन्दी समायोजन गर्नुपर्दछ।
- एकीकृत शैक्षिक व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा रहेका विद्यार्थी संख्याको आधारमा दिवा खाजा, छात्रवृत्ति, पाठ्यपुस्तक र अन्य अनुदान रकम विद्यालयलाई निकासा दिनुपर्दछ।
- बजेट तर्जुमा पूर्व नै अनुमान गर्न सकिने शीर्षकमा समेत अर्थ विविध वा अबण्डामा बजेट राख्ने र वर्षान्तमा रकमान्तर गरी खर्च गर्ने परिपाटी नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।
- पूर्व तयारीका कार्य सम्पन्न भएका आयोजनामा मात्र बजेट विनियोजन गर्नुपर्दछ। स्रोतको सुनिश्चितता बेगरका कार्यक्रम/आयोजनामा आगामी वर्षको लागि दायित्व सिर्जना गरी भुक्तानी बाँकी राख्ने कार्यमा नियन्त्रण गर्नुपर्दछ।
- कार्यालय तथा अस्पताल भवन, सडक, सिँचाइ, खानेपानी जस्ता आयोजनाहरू कार्यान्वयन गर्दा स्पेसिफिकेशनले तोकेको संख्यामा निर्माण सामग्रीहरूको गुणस्तर परीक्षण गराउनुपर्दछ। साथै रनिङ्ग बिलसाथ गुणस्तर परीक्षण प्रतिवेदन संलग्न गरेर भुक्तानी दिनुपर्दछ।
- जटिल प्रविधि तथा उपकरणको प्रयोग हुने निर्माण कार्य र सामग्री खरिद गर्ने कार्य समेत उपभोक्ता समितिबाट गराएको देखिएकोले सोमा नियन्त्रण हुनुपर्दछ।
- कृषि, पशु, सहकारी संस्था लगायतलाई विभिन्न प्रयोजनमा अनुदान उपलब्ध गराउँदा किसानको सूचीकरण, वर्गीकरण, परिचयपत्रको व्यवस्था गरी तीनै तहको समन्वयमा दोहोरो नपर्ने व्यवस्था गर्दै एकीकृत विद्युतीय अभिलेख राखी वितरण गर्नुपर्दछ।
- सहकारी तथा गरिबी सम्बन्धी व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (कोपोमिस) तथा विद्यमान सहकारी ऐन तथा नियमको आधारमा सहकारी संस्थाहरूको सुपरिवेक्षण गरी उक्त ऐन नियम अनुसार सञ्चालन भएको सुनिश्चित गर्नुपर्दछ।

- आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कार्यविधि तयार गरी कार्यसम्पादनलाई मितव्ययी, पारदर्शी र व्यवस्थित गर्नुपर्दछ। अन्तिम लेखापरीक्षण अगावै आन्तरिक लेखापरीक्षण सम्पन्न गरी सोबाट देखिएका बेहोरा जिम्मेवार व्यक्तिले फछ्र्यौट गर्नुपर्दछ।
- वित्तीय अनुशासन कायम गर्न लेखापरीक्षण प्रतिवेदनको सार्वजनिकीकरण तथा बेरुजु फछ्र्यौटको कानुनी व्यवस्था एवं संयन्त्र तय गरिनुपर्दछ। लेखा समितिको कार्यसञ्चालन सम्बन्धी कानून तर्जुमा गरी सो समितिलाई प्रभावकारी बनाई बेरुजु फछ्र्यौट कार्यलाई व्यवस्थित बनाउनुपर्दछ।
- सरकारी पेस्की बाँकी रहेकालाई सार्वजनिक पदमा नियुक्ति नगर्ने तथा निर्वाचित हुने पदको हकमा उम्मेदवार हुन वञ्चित गर्ने एवं म्याद नाघेको पेस्कीको विवरण सार्वजनिक निकायले आर्थिक वर्ष समाप्त भएको ७ दिनभित्र सार्वजनिकीकरण गर्ने कानुनी व्यवस्था हुनुपर्दछ।
- सार्वजनिक पदमा रहेका व्यक्तिको नाममा असुल गर्नुपर्ने बेरुजु कायम रहेकोमा सो फछ्र्यौट नगरुञ्जेल वृत्ति विकासमा रोक्का गर्ने तथा नयाँ नियुक्ति नहुने कानुनी व्यवस्था गर्नुपर्दछ।
- सार्वजनिक पदमा रहेका व्यक्तिको नाममा बेरुजु कायम भएमा सो व्यक्तिलाई उक्त बेरुजुबारे समयमै जानकारी गराउनुपर्ने र जानकारी नगराउने कर्मचारी उपर विभागीय कारबाही गर्ने कानुनी व्यवस्था गर्नुपर्दछ।
- जुनसुकै तरिकाले प्राप्त गरेको जिन्सी एवं सार्वजनिक सम्पत्तिको अभिलेख अनिवार्य रूपमा सार्वजनिक सम्पत्ति व्यवस्थापन प्रणाली (पाम्स) मा अभिलेख राख्नुपर्दछ।
- सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ को दफा २९ अनुसार कार्यालयको जनशक्तिले गर्न नसक्ने कामको लागि मात्र परामर्श सेवा खरिद गरी परामर्शदाता माथिको निर्भरता कम गर्नुपर्दछ। तयार गरिएका विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन लगायतका प्रतिवेदनहरू क्रमिक रुपले कार्यान्वयन गर्नुपर्दछ।
- सरकारी डिजिटल सेवाहरूको गुणस्तर, पहुँच र विश्वसनीयता बढाउन सेवा स्तर सम्झौता तथा गोपनीयता सम्झौता अनिवार्य गर्नुपर्दछ। एकै प्रकारको कामको लागि निकायगत रूपमा अलग अलग सूचना प्रविधि प्रणाली खरिद गर्ने कार्यमा नियन्त्रण हुनुपर्दछ।
- सेवा प्रवाहको प्रभावकारिताका लागि नागरिक सचेतना अभिवृद्धि कार्यक्रमका साथै नागरिकबाट पृष्ठपोषण प्राप्त गर्ने विधि अवलम्बन गर्नुपर्दछ। समयको उपलव्धता एवं सेवा खरिद गर्ने सामर्थ्य सहितको सेवा प्रवाह प्रणाली तय गरिनुपर्दछ।
- सेवाग्राही समेतको योगदानमा आधारित रही विभिन्न कोषको स्थापना भएकोमा यस्ता कोषको रकम खर्च गर्दा सेवाग्राहीको हित संरक्षण भएको सुनिश्चितता हुनुपर्दछ।
- सामाजिक सुरक्षा तर्फ सम्बन्धित लाभग्राहीहरुले समयमै भत्ता प्राप्त गरेको सुनिश्चित हुनुका साथै दोहोरो परेका तथा लगत कट्टा गर्नुपर्ने लाभग्राहीको पहिचान गरी विवरण अद्यावधिक गर्नुपर्दछ।
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ७७ (२) मा आन्तरिक लेखापरीक्षण गराउनुपर्ने उल्लेख छ। कानूनमा तोकिए बमोजिम आर्थिक कारोबारको आन्तरिक लेखापरीक्षण गराई आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउनु पर्दछ।